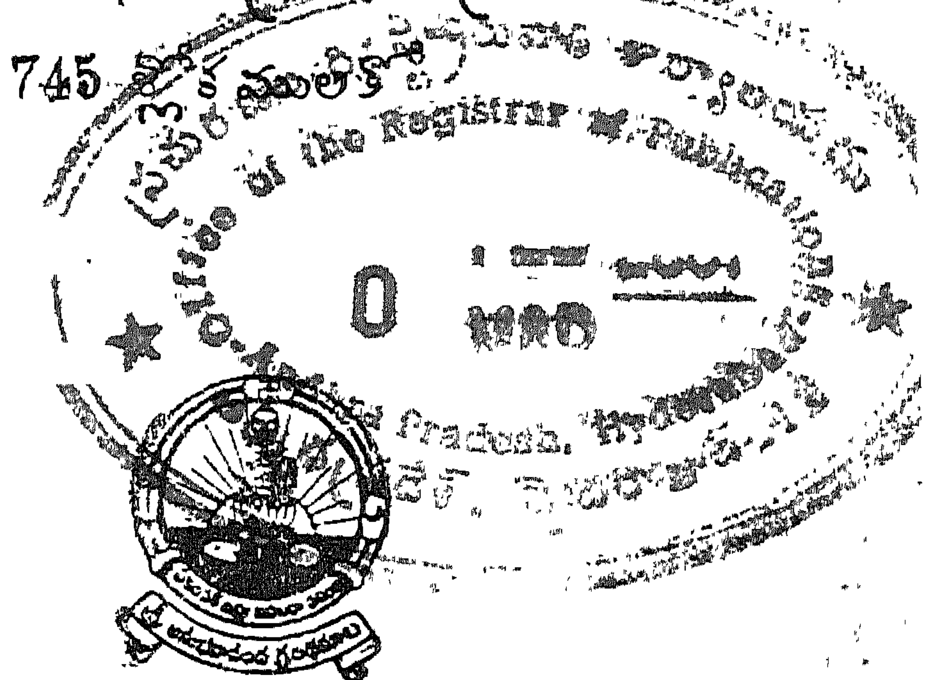
ప్రాచీన భగవద్గీతా

గోండాల్ రసశాల ఔషధాశ్రమమువారిచే

సేకరింపబడిన భోజపత్రలిఖిత ప్రతినుండి

745 శ్లోకములతో

ప్రకాశకులు

శ్రీ అనుభవానంద గ్రంథమాల

బాపట్ల-522101 * గుంటూరుజిల్లా

భీమునిపట్నం-531163 * విశాఖజిల్లా

Publication No: 21

ప్రథమ ముద్రణ : ఆగష్టు 1962
ద్వితీయ ముద్రణ : ఆగష్టు 1990

వెల : రూ 10-00

ప్రతులకు :

1. స్వామి అనుభవానంద యోగ కేంద్ర,
భీమునిపట్నము - 531 163 (విశాఖపట్నము జిల్లా)

2. శ్రీ అనుభవానంద గ్రంథమాల,
M. G. రోడ్, బాపట్ల - 522 101 (గుంటూరు జిల్లా)

ముద్రణ :

సమత ప్రింటర్స్,
బాపట్ల - 522 101
గుంటూరు జిల్లా

-: ఉపోద్ఘాతము :-

'యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణః' అని యోగీశ్వరునిగా, 'కృష్ణో జానాతి వై సమ్యక్' సర్వజ్ఞుడైన మహాపురుషునిగా కీర్తింపబడిన దివ్య మూర్తి శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ. అట్టివాడే జగద్గురువుగ 'కృష్ణం వందే జగద్గురుం' అని నమస్సులర్పించింది. 'నిగమో వసుదేవః' ఉపనిషత్తు వసుదేవుడనియు; 'దేవకీ బ్రహ్మవిద్యా సా యాదే వైరుపగీయతే' ఏ బ్రహ్మవిద్య దేవతలచే గీర్తింపబడుచున్నదో ఆబ్రహ్మవిద్యయే దేవకియనియు; 'నందః పరమానందః యశోదా ముక్తిగేహినీ' పరమా నందము నందుడనియు, ముక్తికాంతయే యశోద అనియు, 'కృష్ణో బ్రహ్మైవ శాశ్వతం' కృష్ణుడు సాక్షాత్ నిత్య నిర్వికార నిరవధిక పరబ్రహ్మస్వరూపమనియు కృష్ణోపనిషత్తు వర్ణించినది. అందుచేతనే 'చిదానందేవ కృష్ణేన' అని చిదానంద స్వరూపునిగా కృష్ణునిగూర్చి పలికినది వరాహపురాణము. పై విధముగనున్న శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ ముఖతః బహిర్గతమైన 'గీతామృతం మహత్' జననమరణముల నశింప జేయు గీతామృతమును ఉపనిషత్తులను గోవులనుండి పిండి, గోపాల కుడై, ఆ ఉపనిషత్సారమును 'సుధీః' మంచి బుద్ధిగలవారికి అందిం చిన పురుషోత్తముడు శ్రీకృష్ణ భగవానుడు. 'సంసారసాగరం ఘోరం తర్తుమిచ్ఛతి యో నరః' కేవల బుద్ధిప్రధానముగాక ఘోర మైన సంసారసాగరమును దరించు కోరికగల ముముక్షువులే గీతా మృతపానము గావింపగల అర్హులనుగా నిరూపించినది యీ శ్లోక రాజము. అట్టివాడు 'శిష్యస్తేహం' నీకు శిష్యుడను అని శిష్యభావ మును, 'న కాంక్షే విజయం కృష్ణ......' అని వైరాగ్యమును, ధర్మే నష్టే' అని ధర్మమునందు నిష్ఠయును, 'అహో బత మహ త్పాపం...' అయ్యో! ఇంత పాపము చేయవలసి వచ్చినదే అని వివేకమును, 'విసృజ్య సశరం చాపం శోకసంవిగ్నమానసః' చేత

పరిశీలించుట జరిగెను. 1939లో భోజపత్రములపై లిఖితమైన 745 శ్లోకముల భగవద్గీతను చూచెను. తనకృషి ఫలించినందులకు ఆయన ఉప్పొంగి, జాగ్రత్తగా వాని పరిశీలించి, తృప్తిపొంది, 1941 సంవత్సరమున ప్రథమముగ నచ్చు వేయించెను. 1941 నుండి 1952 లోగా 4 ముద్రణముల పొందిన యీ ప్రాచీనగీత, మరల 1953 లో పాఠాంతరములతో బంచమ ముద్రణము నందుకున్నది. భారతము లెక్కకు సరిగా శ్లోకములు సరిపోవుటచే నిది 'ప్రాచీన భగవద్గీత' అయినది. గోండాల్ రసశాలవారి అనుమతితో నీ గీత మా శ్రీ అనుభవానంద గ్రంథమాలద్వారా 1962 లో 'ప్రాచీన భగవద్గీత' అను పేరుతో ముద్రితమైనది. అనేకమంది పండితులు దీనిని చూచుట జరిగినది. మరల యీ సంవత్సరము ద్వితీయ ముద్రణము జరిగినందులకు ఆనందము. అసలు యీ ప్రాచీన భగవద్గీతను, దృఢ దీక్షతో కృషిగావించి, మనకు అందించినవారు శ్రీచరణతీర్థులే కాని వేరెవరు కారని శ్రీ అనుభవానంద స్వామివారు ఉపోద్ఘాతములో విస్పష్టముగా వ్రాసియుండిరి. చూచెదరుగాక!

శ్రీ అనుభవానంద స్వాములవారు ఆంధ్రదేశమున సుప్రసిద్ధ వ్యక్తి, శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస దేవుని అనుయాయులు, మద్గురు వరేణ్యులు. శ్రీ స్వామివారు, గుంటూరు జిల్లా బాపట్ల, విశాఖపట్నం జిల్లా భీమునిపట్టణములలో శ్రీరామకృష్ణాశ్రమములను సంస్థాపించినారు. ఆశ్రమద్వయము ప్రశాంతముగా, సాధకులకనుకూలములై యున్నవి. మరియు 1952 లో శ్రీ అనుభవానంద గ్రంథమాలను కూడా స్థాపించి, అనేక అమూల్య రచనలను గావించి అచ్చు వేయించియుండిరి. అందు సిద్ధాంతపరమై, మన ప్రాచీన భారతీయాధ్యాత్మిక జ్ఞానమును, ఆధునిక భౌతికవిజ్ఞాన సమన్వయము గావించిన 'సర్వ

సిద్ధాంత సౌరభము' చాల ముఖ్య గ్రంథము. ఇది 10 సంపుటము లుగా వెలవారుచున్నది. ఇక సాధకులకు యథార్థసాధన విషయముల బుష్కలముగా నందించు గ్రంథము 'సాధన రహస్యము'. ఇది సరళ వ్యావహారిక భాషలో రచింపబడినది. సాధకుల కల్పతరువు. ఈ గ్రంథములన్నియు దేశవిదేశీయ భాషలలోనికి అనువదింపబడి ప్రచురించబడనున్నవి. నేటికి 36 గ్రంథములు వివిధభాషలలో అచ్చు అయినవి. 'సాధన రహస్యము' 9 ముద్రణముల పొంద, మిగిలిన గ్రంథములు ఒక్కొక్కటి, 3, 4, 5, 6 ముద్రణముల పొందుట జరిగినది. ద్వితీయ ముద్రణము నందిన యీ 'ప్రాచీన భగవద్గీత' త్వరలో, నూతన శ్లోకముల సమన్వయస్వరూప వ్యాఖ్యానముతో తృతీయ ముద్రణము పొందుననియు, ముముక్షువులకు ఆనందమును కలిగించగలదని గాఢ విశ్వాసము.

ఇవిగాక, ప్రముఖ గాయనీగాయకులైన డాక్టరు. M. బాల మురళీకృష్ణ, పి. సుశీల మున్నగువారు పాడిన 'శ్రీరామకృష్ణ గాన సుధ', మరియు 'భారతీయ సంస్కృతి', 'భగవద్గీత', మొదలగు భక్తి ప్రబోధాత్మక ఉపన్యాసముల కేసెట్లుకూడా ధార్మిక ప్రచారమునకు తయారుచేయబడి, బహుళ ప్రచారమును పొందియున్నవి.

శ్రీఅనుభవానంద స్వాములవారు 1978 లో వైశాఖ పౌర్ణమి నాడు తమ భౌతిక శరీరమును వదలిరి. వారి ఆశీర్వాదబలముచే నేటికిని మా గ్రంథమాల అనేక నూతన గ్రంథములకూడా ప్రచురించినది. ఇకముందుకూడా యిదేవిధముగా ఉత్తమ గ్రంథముల నందించగలదని మా గాఢవిశ్వాసము.

మాతాజీ త్యాగీశానంద

భారతీయ ఆధ్యాత్మిక విజ్ఞాన సర్వస్వము

The Vision and Voice of Indian Philosaphy

చింతింపకుము సోదరా ! భయమొందకుము !!

అనాదికాలగత భారతీయాధ్యాత్మిక విజ్ఞానవైభవము నొకపరి దిలకింపుము! ఆ యమూల్య సుధాస్రవంతి, నీ శరీర రక్తనాళములందు అంతర్గతమని గ్రహింపుము! నీ నిజస్వరూపమును గుర్తించి, నీ ప్రశాంత ఆధ్యాత్మికచంద్రికల నీ కల్లోలిత ప్రపంచముపై ప్రసరింపజేయుము!

అనుభవ స్వరూపులు

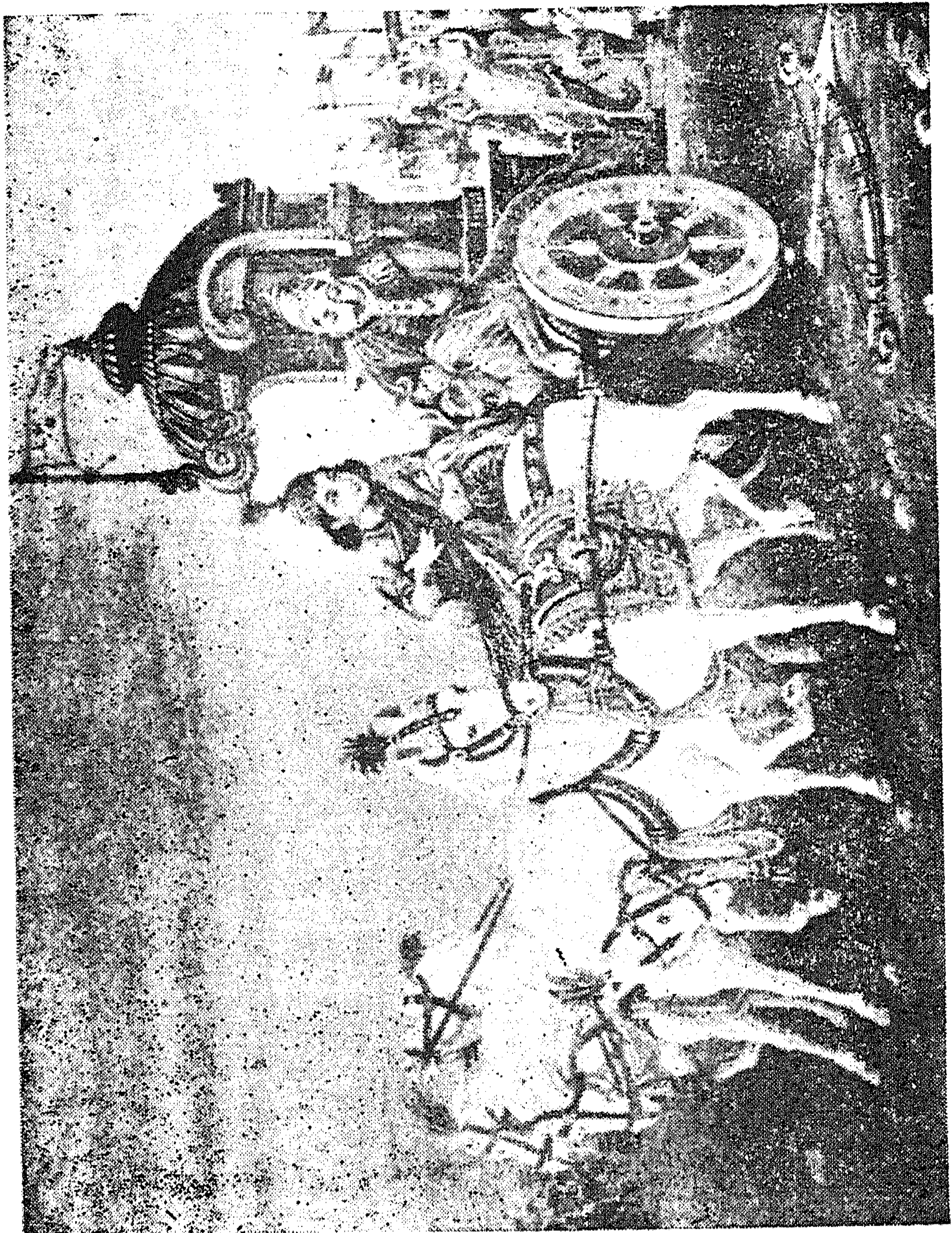
శ్రీ అనుభవానంద స్వామి కృత

సర్వ సిద్ధాంత సౌరభము

భారతపుత్రా ! లేవోయి ! అని మేల్కొలుపును!

[12 సంపుటములలో] (సుమారు 4.000 పుటలలో)

1. సాంఖ్య, యోగములు 2. వైశేషిక, (Atomic Theory), న్యాయములు 3. మీమాంస, వేదాంతములు 4. శ్రీ శంకరపూర్వాద్వైతము, 5. శ్రీ శంకరాద్వైతము 6. శ్రీ శంకరానంతరాద్వైతము 7. విశిష్టాద్వైతము 8. వైష్ణవము 9. శైవము 10. శాక్తేయము 11. బౌద్ధము (అచ్చులో) 12. సర్వ సిద్ధాంత సౌరభ సారము (అచ్చులో) (సౌరభముపై వివరణాత్మక గ్రంథము)

ప్రాచీన భగవద్ గీత

ఉపోద్ఘాతము

గీతా ప్రశస్తి

గీతార్థశ్రవణాసక్తో మహాపాపయుతోపి వా ।
వైకుంఠం సమవాప్నోతి విష్ణునా సహ మోదతే ॥

శ్రీభగవద్గీతా తాత్పర్య శ్రవణాభిలాషగలవాడు మహాపాపాత్ముడై యున్నను, వైకుంఠమును బొంది అందు శ్రీమహావిష్ణువుతో సహ ఆనందించును. అంతియగాక నట్టివాడు సశరీరుడై యుండు కాలమున 'జీవన్ముక్తస్స విజ్ఞేయః' జీవన్ముక్తుడుగ బరిగణింపబడును. వాడు, నిస్సంశయముగ నిర్ధూతకల్మషుడై విరాజిల్లువాడగుటయే యిందులకు గారణము.

శాస్త్రముల ననేక గ్రంథభాగములు గీతా నామమును ధరించి, శివగీత, దేవగీత, గణేశగీత, రామగీత, భ్రమరగీత, ఉద్ధవగీత, ఉత్తర గీతాదిక రూపముల వ్యాపించియున్నను, వాని నన్నింటి నధిగమించు కీర్తి కాంతి ప్రకాశవంతమై, సుప్రశస్తమై, పూర్వోక్త రీతి నభ్యాసరతులకు సుఖశాంతుల బ్రసాదించు సర్వశక్తిమయి యీ గీతయందు బ్రత్యేకత ఏమి? సర్వవేదమయుడు హరి; సర్వ తీర్థస్వరూపము గంగావాహిని; సర్వధర్మసంపూర్ణము మనుధర్మశాస్త్రము; అటులే సర్వశాస్త్రమయము శ్రీగీతాశాస్త్రము. పైవాని సమానస్థానమున అసాధారణపూజ్యస్థానము నీ గ్రంథము అధిష్టించుటయందు విశేషమేమి? సర్వేతరములు సామాన్య 'గీతా' పదముచే వ్యవహరింపబడుచుండ నియ్యది అద్వితీ

యమునగ 'భగవద్గీతా' వ్యవహారము నొంది ప్రఖ్యాతి గాంచుటలో రహస్యమేమి ?

భగవద్గీత ప్రత్యేకత

ఉపనిషచ్ఛాస్త్రముల శాసింపబడినట్లు 'శ్రోత్రియం బ్రహ్మనిష్ఠం' శాస్త్రజ్ఞాన బ్రహ్మజ్ఞానములు నాబడు పరోక్షాపరోక్షజ్ఞానవిభూషణాలంకృతిచే అజ్ఞానాంధవిచ్ఛేదనాశక్తిసంపన్నుడైన గురుపుంగవుడై, మరియు 'ఏకో దేవో దేవకీపుత్ర ఏవ' యనునట్లు దేవదేవేశ్వరుడైన శ్రీకృష్ణ పరమాత్మయే యీ గీతాశాస్త్ర మహోపదేష్ట యగుట యిందలి మాహాత్మ్యము. అంతియగాక సర్వవిధ దైవీగుణసముపేతుడై సన్నిహితుడై, సదా అనుచరుడై, సమర్థుడై యుండియు యుద్ధరంగమున నాహుతి కాబోవు ఆచార్య పితర పుత్ర పితామహాది సర్వవిధ బంధుకోటిని దిలకించి, నెల్లర స్వజనదృష్టి గాంచి, సర్వమారణతంత్రమైన యుద్ధమును యోచించి, కృపయావిష్టచిత్తమున, స్పందిత హృదయమున, బశ్చాత్తప్త మానసమున, సర్వశస్త్రాస్త్రత్యాగము గావించి, యుద్ధమునకురుకుటయా, విరమించుటయా యను సంశయాగ్నిబడి, తన్నివారణమునకు, గర్తవ్యశాసనమునకు సంపూర్తిగ శ్రీకృష్ణ శరణాగతి నొంది 'శిష్యస్తేహం శాధి మాం త్వాం ప్రపన్నం' అనుచు బరమాత్మని బాదాక్రాంతుడైన అర్జునుడిచట శిష్యస్థానము నలంకరించి యుండుటయు మహత్తర విశేషము. పూర్వోత్తరచారిత్రమున, ఉద్ధవ అక్రూర పార్థాదులకు శ్రీకృష్ణుడు అనేక పారమార్థిక విషయముల బోధించియున్నను, యీ సందర్భమున గురుశిష్యులు పరిస్థితుల ననుసరించి, తమ సంపూర్ణాధికారముల నభివ్యక్తము గావించి,

'చిదానందేన కృష్ణేన ప్రోక్తా స్వముఖతోర్జునం। వేదత్రయీ పరా నందా తత్త్వార్థజ్ఞానసంయుతా॥' గీతాశాస్త్రము వేదత్రయసారము. ఆది తత్త్వార్థజ్ఞానసంయుతము. సచ్చిదానందరూపుడైన శ్రీకృష్ణ పరమాత్మయే దీని అర్జునునకు స్వయముగ బోధించెను అని కీర్తి నార్జించినది. సందర్భమునననుసరించి శ్రీకృష్ణుడు తన నిజతత్త్వమున ప్రకాశించి, పరమార్థమును బోధించి, నిజ స్వరూపమునుగూడ అర్జు ననిచే దర్శింపజేసిన అపూర్వ స్థితులకు నెగసిపోవుటచే నిది అనుప మానమై, భగవద్గీతా అను ప్రత్యేక నామ వ్యవహారమును గడించెను.

అందుచేత 'సర్వోపనిషదో గావో దోగ్ధా గోపాలనందనః। పార్థో వత్సస్సుధీర్భోక్తా దుగ్ధం గీతామృతం మహత్॥' అని సర్వ ఉపనిష చ్ఛాస్త్రసారము గీతగ ప్రఖ్యాతమై, సర్వశాస్త్రమయముగా బరిగణింప బడుచు, 'ఏకం శాస్త్రం దేవకీపుత్ర గీతం' అనియు గీర్తింపబడుచు న్నది. గీతా పఠన మాహాత్మ్యమున సర్వపాపపరిహారము కలుగును. అచట సర్వతీర్థములు వెలుగొందును. సకల మహాత్ములకాకరమై, సర్వ దేవతా నివాసమై, సర్వముముక్షుజన ఉపాసనా మహామంత్రమై యీ భగవద్గీతాశాస్త్రము ప్రకాశించుట అందుచే సహజమేగదా!

గీతా సందర్భము - ఔచిత్యము

కురుపాండవ రాజ్యపాలన సందర్భమున గలిగిన అభిప్రాయ భేదముల ననుసరించి చెలరేగిన మహాయుద్ధమునకు బూర్వము సర్వ సైన్య సన్నాహము సంపూర్తి గాంచి, సైన్యములు ముఖాముఖి నెదు ర్కొననున్న ముహూర్తమునకు బూర్వము, పాండవ సైన్యమునకు

ప్రముఖుడైన అర్జునుడు, శ్రీకృష్ణ సారథ్యమహాభాగ్యము సంప్రాప్తింప ఉభయ సైన్యములమధ్య నిలిచి, యిరుప్రక్కల నవలోకించి, చింతించి, హృదయము ద్రవింప రణరంగమునుండి విరమించుటకు ద్యమింపగోరి శ్రీకృష్ణునర్థింప నీ గీతాశాస్త్రము ఉద్భవించెను. సందర్భము యుద్ధము, కాని ప్రసంగము పారమార్థికమిశ్రిత వ్యవహారము. గురుశిష్యులిరువురు సర్వశాస్త్ర పారంగతులు, ఉపాసకులు, అనుభవశీలురు. శ్రీకృష్ణుడు చిన్ననాటనుండి అజేయ పారమార్థిక సంపన్నత ప్రవర్థమానుడై, అడుగడుగునకు దన నిజస్వరూపవిస్మృతిలేని స్థితి విరాజిల్లుచుండుటచే సమయము ననుసరించి దన నిజ వ్యక్తిత్వ ప్రదర్శనము జరుగుచుండెను. అటులనే యిచటగూడ శ్రీకృష్ణుని సంపూర్ణ పారమార్థిక సహజ స్వరూపము అభివ్యక్తమై, అంతర్గత ఆధ్యాత్మికతత్త్వజ్ఞాన ప్రవాహము ప్రళయరూపము దాల్చి, పెల్లుబికి అర్జునుని ముంచెత్తినది. అవసరము ననుసరించి కాలనిర్ణయము అనావశ్యకముగదా! సత్ఫలితమే ప్రధానముగాని కాలమెంతైననేమి? అట్టి క్లిష్టత్వమునుండి శ్రీకృష్ణార్జునులు బయటబడినపిమ్మటగదా యుద్ధప్రారంభము! అందుచే నిరువురికీ ముఖ్యమై, హృద్యమైన పారమార్థిక తత్త్వవిచారణమూలమున వ్యావహారిక క్లిష్టత్వము పటాపంచలై సర్వసామాన్యమునకు, విధినిర్వహణాసంస్థితికి సానుకూల్యమేర్పడినది. ఈవిధముగ నీ గీతాశాస్త్రము పారమార్థిక వ్యావహారికముల సన్నిహితమొనరించి, పారమార్థిక దృష్టితో వ్యావహారిక జీవన నిర్వహణమును బోధించి, సర్వవ్యవహారములకంతర్గత పారమార్థికానుభూతికి విశాలావకాశము నొసంగుచున్నది. అందునుగూడ నీ శాస్త్రము అపూర్వమే యగుచున్నది.

మహాభారత తాత్పర్యము

గీతాశాస్త్రమాహాత్మ్యమును గ్రహించి 'అచతుర్వదనో బ్రహ్మా ద్విబాహురపరో హరిః అఫాలలోచనో శంభుః భగవాన్ బాదరాయణః॥' చతుర్ముఖములు లేకున్నను బ్రహ్మదేవుడును, బాహుద్వయము మాత్రము గలిగియున్నను విష్ణువును, త్రినేత్రము లేకున్నను పరమశివుడైయున్న వ్యాసభగవానుడు పంచమ వేదమునా కీర్తిగాంచిన శ్రీమద్ మహాభారత కావ్యరచనము నొక లక్ష శ్లోకసంఖ్యాపరిమితి నిర్మించుచు, అష్టాదశ పర్వములలో భీష్మపర్వ ప్రారంభమున నిరువదియైదునుండి నలుపదిరెండు అధ్యాయములవరకు నీ భగవద్గీతా శాస్త్రమునకు ప్రముఖ స్థానము నొసంగి, అష్టాదశాధ్యాయినిగ రూపొందించి చేర్చియున్నాడు. యుద్ధప్రారంభమునకు బూర్వము భగవద్గీతాశాస్త్రమును, మహాభారత యుద్ధానంతరము భీష్మముఖనిపాత సర్వధర్మోపదేశ సంపూర్ణశాంతి పర్వమునుబొడిగి, సంపూర్ణమహాభారతతాత్పర్యము లౌకికముగాక ధార్మిక, పారమార్థిక జీవనవికాసమే యని వ్యాస భట్టారకుడు నిర్ణయించియున్నాడు. అదియే మహాభారత జాతి హృదయమనియు నాతని నిశ్చయము.

గీతా - శ్రీ శంకరులు

ఉద్భవించినదాది నీ గీతాశాస్త్రము కాలవాహినిబడి పరుగిడుచు, నెట్టి రూపాంతరముల నొందెనో అనూహ్యము. చరితాకథన విదూరము. కాని క్రీ. పూ. 509 వ సంవత్సరమున జనించి, అపర శివస్వరూపుడై, సర్వజ్ఞుడై, సర్వభారతసంస్కృతి వాతావరణమును జ్వాజ్వల్యమానముగ ప్రకాశింపజేసిన శ్రీ శంకరాచార్యులు వైదిక ధర్మమున నుపనిషత్ప్రతిపాదిత పరబ్రహ్మతత్త్వ విచారణమునకై

సర్వశాస్త్ర గవేషణము గావించి, సర్వోపనిషన్మథనము నొనరించి, తత్సిద్ధాంత ప్రచారమునకై గడంగెను. ఉపనిషత్తుల సిద్ధాంత ప్రతిపాదనమున నందందు గోచరించు సంశయ నివారణార్థమై పూర్వమే శ్రీ బాదరాయణవ్యాసునిచే నిర్మింపబడిన వేదాంతసూత్రములంగూడ స్వీకరించెను. అంత సర్వసామాన్య ప్రజానీకమునకందుబాటుగ, సిద్ధాంత ప్రవచనమునకనుకూల గ్రంథముగ మహాభారతాంతర్గత గీతాశాస్త్రమునుగూడ శ్రీ శంకరులు స్వీకరించిరి. అనగా స్వీయ అద్వైతసిద్ధాంత ప్రచారమునకు శ్రుతి, యుక్తి అనుభవములావశ్యకములగుటచే, శ్రుతిబద్ధముగ నుపనిషత్తులను, యుక్తి సమ్మతముగ బ్రహ్మసూత్రములను, అనుభవయుక్తముగ గీతాశాస్త్రమును గైకొని, వీనికి 'ప్రస్థానత్రయ' మని నామకరణమొసంగి, వానికి అజేయ భాష్యముల రచించి వివరించియుండెను. అతఃపూర్వమే యీ గ్రంథములు ప్రఖ్యాతములై, భారతీయ సాంఘిక వాతావరణమున నిండి, వ్యాప్తి సంపాదించి, వివరణ గ్రంథముల బొందియున్నను, సర్వజ్ఞుడై సర్వశక్తిస్వరూపుడైన శ్రీ శంకరభగవత్పాదాచార్యకృత భాష్యములు భానుకోటిప్రకాశభూయిష్ఠములౌటచే, పూర్వ గ్రంథములు నక్షత్రములవోలె నదృశ్యములయ్యెను. కాన నాటినుండి శ్రీశంకరాచార్య కృతములే ప్రామాణికములై, కాలాంతర రచయితల కాధారములై వెలుగొందినవి. ఈవిధముగ శ్రీ శంకరానంతర భాష్యకర్తలైన శ్రీ రామానుజ మధ్వాది అసంఖ్యాక ఆచార్యులేమి, పండితులేమి శ్రీ శంకరగ్రంథముల నాధారముగ స్వీకరించి, స్వస్వమతానుసారముగ భాష్యముల లిఖించియుండిరి. అటుల శ్రీ శంకరభగవత్పాదునితో నీ శాస్త్రముల రూపములుగూడ నొక స్థిరత్వమునొందె

నేటివరకు ప్రత్యక్షమగుట విస్పష్టము. అంతకు బూర్వముగం లిఖిత గ్రంథపాఠములు, తమ పాఠాంతర విభేదములతో, శ్రీశంకర హస్త స్పర్శచే ప్రఖ్యాతమై, దేశవ్యాప్తమై యొప్పారిన సోదర గ్రంథము లకు నెదురు నిలువజాలక, ఆశ్రమ మఠ గ్రంథాలయ ప్రాచీన లిఖిత గ్రంథముల మధ్య మరుగు పడిపోయినవి. అందాశ్చర్యమావంత యును లేదు. మరియు నందు దురుద్దేశ్యముల నెవరియందు నాపాదింప జేయుటయు నసమంజసము. సువిశాల భరతఖండమున, అసంఖ్యాక భాషాసందోహముల మధ్య, వివిధరూప అక్షరలిపుల విభేదముల యిరుకున, అనేక అక్షరజ్ఞానశూన్య లేఖకుల హస్తముల నీ ప్రాచీన లిఖిత గ్రంథసంచయమెట్టి కష్టనష్టానికముల ననుభవించి, ఎవ్విధ రూపాంతర పాఠాంతరముల దాల్చెనో ఎవరికెరుక !

గీతా _ 745 శ్లోకములు

ఇతర గ్రంథముల గాథలెట్లున్నను భగవద్గీతా చారిత్రమున నొక క్లిష్టత్వమేర్పడినది. మహాభారత గ్రంథమున, భీష్మపర్వమున 42వ అధ్యాయములో భగవద్గీతా పాఠమును బూర్తి చేసి, 43వ అధ్యాయ ప్రారంభమున శ్రీ వ్యాసభగవానుడు ఒక శ్లోకమునుంచెను. భగవద్గీతా శాస్త్రమున ప్రస్తావితమైన వ్యక్తుల సూచించి, వారి వారి ముఖముల నెన్ని శ్లోకములు వచింపబడినవియో అందుల్లేఖింపబడినవి. "షట్శతాని సంవింశాని శ్లోకానాం ప్రాహ కేశవః। అర్జునః సప్త పంచాశత్ సప్తషష్టిం చ సంజయః। ధృతరాష్ట్రః శ్లోకమేకం గీతాయా మానముచ్యతే॥" శ్రీకృష్ణుడు 620 శ్లోకముల వచింప, అర్జునుడు 57, సంజయుడు 67, ధృతరాష్ట్రుడు ఒక శ్లోకమును పలికియున్నారు.

ఇదియే గీత యొక్క పరిమాణము. అనగా మొత్తమునకు 745 శ్లోకములు గీతా మానముగ నిందు స్పష్టము. కాని ప్రస్తుతము ప్రచారమువనున్న గీతాగ్రంథమున శ్రీకృష్ణునకు అన్వయించుచు 575 శ్లోకములును, అర్జునునకు84, సంజయునకు 40, ధృతరాష్ట్రునకు 1 శ్లోకము గలిగి మొత్తమునకు 700 శ్లోకములుమాత్రము గలవు. అనగా శ్రీకృష్ణునకు బ్రస్తుత గీతలో 45 శ్లోకములు తగ్గగ, అర్జునునకు 27 అధికమును, సంజయునకు 27 లోపించుటయు జరిగినది. ప్రస్తుత గీతలో అర్జునునకన్వయించుచున్న శ్లోకములలో 27 సంజయునకు ప్రాచీనగీత అన్వయించియున్నది. శ్రీకృష్ణునకు 45 నూత్న శ్లోకముల జూపించియున్నది.

ష్రాడర్ పండితుని కృషి

భగవద్గీతాస్వరూపపరిమాణ నిర్ణయమున నింత కలవరములను బండితలోకమున గలుగజేసిన యీ మహాభారత శ్లోకమును అడయారు గ్రంథాలయాధికారిగ గొంతకాలముండియున్న Dr. F.O. Schrader డాక్టరు ష్రాదర్ పండితుడు జర్మనీదేశములో కీల్ విశ్వవిద్యాలయాధ్యాపకుడై యుండి, భారతీయ సంస్కృతశాస్త్ర గవేషణార్థము భారతమున గొంతకాలముండి, యీ శ్లోకమును దిలకించి, ప్రస్తుత గీతాశాస్త్రమున లోపించిన 45 శ్లోకములకై అన్వేషణమునకు గడంగెను. శ్రీశంకరాది వ్యాఖ్యాతలు పూర్వమే యీ శ్లోకము నవలోకించియున్నను, వారి దృష్టి చారిత్రాత్మకముగాక స్వకీయ తత్త్వసిద్ధాంత ప్రతిష్ఠాపనాపరమగుటచే దమకు లభించిన గీతాస్వరూపము అందుల కుపయుక్తమై యుండుటయు, నందుచే లోపించిన 45 శ్లోకములు

లేకున్నను దమకెట్టి యపహారము వాటిల్లమిచే వారు గీతా పరిమాణము విషయమున తూష్ణీభావము వహించియుండిరని తోచును. అంత నా జర్మను పండితుడు ఆ 45 శ్లోకములకై యన్వేషించెను. నిర్ణయ సాగర ముద్రణాలయమువారిచే ప్రచురింపబడిన గీతార్థసంగ్రహమును అతడు చూచి, అది 745 శ్లోకములతో నుండి, గీతాగ్రంథము నను సరించి లిఖింపబడినట్లు ప్రథమతః నతడు తీర్మానించెను. అదియు గాశ్మీర సాంప్రదాయక పాఠముగ నాతని నిర్ణయము. అంతటితో నూరకుండక నా పండితుడు బ్రిటిషు మ్యూజియములో నున్న ఆ గీతాగ్రంథ మూలమును గ్రహించి, కాశ్మీరదేశీయుడైన అభినవగుప్త యొక్క గీతా వ్యాఖ్యానము ఆ గీతాపాఠముపై నాధారము అనియు నిశ్చయించెను. గీతాశాస్త్రముపై సర్వతోభద్రుని వ్యాఖ్యనుగూడ నాతడు సంపాదించి, రోమను లిపిలో నా ఓటో ష్రాడర్ ఆచార్యుడు కాశ్మీర సాంప్రదాయిక గీతాశాస్త్రమును ప్రకటించెను. ఈ ప్రచుర ణము పండితలోకమున చైతన్యమును రేకెత్తించి వివిధరూప గవేషణాయత్నమునకు నాంది పాడియుండెను.

కాశ్మీర గీతాపాఠములు

ప్రాచీనగీతా ప్రచురణకర్తయైన రసేశ్వరాచార్య, శ్రీచరణ తీర్థుల అభిప్రాయమున ముఖ్యముగ నైదు గీతాపాఠములు 745 శ్లోకముల గీతాగ్రంథమును సూచించుచున్నవి. (1) శ్రీ మహేశ్వరా చార్య రజనక అభినవగుప్తాచార్యుని కాశ్మీరసాంప్రదాయిక 'గీతార్థ సంగ్రహము' 1934సం॥ ప్రకటితము. (2) ఆచార్య ఓటో ష్రాడరు

పండితుడు 1912 వ సంవత్సరమున రోమను లిపిలో ప్రకటించిన గీతాశాస్త్రము. (3) భాండార్కర్ ఓరియంటల్ ఇన్‌స్టిట్యూట్‌నుండి, కాశ్మీరసంప్రదాయము ననుసరించి శ్రీ తద్పత్రికార్ మహాశయునిచే ప్రకటింపబడిన గీత. (4) సుమారు 1956 వ సంవత్సర ప్రాంతముల కలకత్తా నగరమున శ్రీ శంకర, ఆనందగిరి, శ్రీధరుల భాష్యములతో ప్రకటింపబడిన గీతాగ్రంథము. (5) సర్వతోభద్రమను వ్యాఖ్యానముతో 1939 వ సంవత్సరమున ఆనందాశ్రమ ముద్రణాలయము ప్రకటించిన గ్రంథము. అభినవగుప్తాచార్యుని భాష్యముతో శ్రీనగరమున ప్రచురింపబడిన కాశ్మీరసాంప్రదాయిక గీతాగ్రంథము చాల ముఖ్యమని శ్రీచరణతీర్థుని తాత్పర్యము.

అరబ్బీ, పార్సీ అనువాదములు

అంతియగాక పదునొకండవ శతాబ్దమునకు జెందిన అల్బరూని అను పండితుడు తన **'Al Beruni in India'** 'హిందూదేశమున అల్బరూని' అను అరబ్బీ గ్రంథమున గీతా ప్రమాణముల నెక్కువగైకొనియుండి, గీతా గ్రంథమున 745 శ్లోకములు గలవని వ్రాసెనట. మహమ్మదీయ నవాబులపాలన కాలమునగూడ నీ గీతాశాస్త్రము అరబ్బీ, పర్షియా భాషలలోనికి అనువాదముల బొందెను. అందు **Abul Fazl** అబుల్ ఫజల్ అను పండితుడు చక్రవర్తి ఆన ననుసరించి గీతాశాస్త్రము ననువదించెను. అందు 745 శ్లోకములు గలవు. మరియు నతని సోదరుడు **Faizi** ఫైజికూడ నొక అనువాదమును పద్యరూపమున గావించెనట. పర్షియా భాషలో **Shah Ali**

Dastager షా ఆలీ దస్తగిర్ అను పండితుడుగూడ గీతా అనువాదమును పద్యరూపమున గావించెను. యిందుగూడ అధిక శ్లోకములు గోచరము. అబుల్ ఫజల్ తన గీతా అనువాద సమాప్తమున గీతా శ్లోకసంఖ్యను దెలుపుచు, శ్రీకృష్ణునకు 605, అర్జునునకు 57, సంజయునకు 67, ధృతరాష్ట్రునకు 16 శ్లోకములనియు వాకొనెను. ఇవి మొత్తమునకు 745 శ్లోకములగుచున్నవి.

ఈవిధముగ గీతాపాఠములు 745 శ్లోకములతో ప్రచారమున గాననగును. పై పాఠములన్నియు నధికముగ కాశ్మీరపాఠము ననుసరించియున్నట్లు దోచును. శ్రీశంకరునకు లభించిన గీతాపాఠము దక్షిణాపథమున లభించియుండునేమో! అనగా కాశ్మీరపాఠము ప్రాచీనత్వమును గోల్పోవక, యథాపూర్వస్థితి నుండ నన్యపాఠము దేశమున ననేక రూపాంతరముల నొంది, శ్రీశంకరుమూలమున నొక ప్రసిద్ధరూపము దాల్చియుండునేమో అనియు దోచును.

అయినను పూర్తిపాఠముకొరకు పండితలోకమున 1912 ఓటో ష్రాడర్ పండితుని 'గీతార్థ సంగ్రహ' ప్రచురణముతో అన్వేషణము ప్రారంభమయ్యెను. అభినవగుప్తుని 'గీతార్థ సంగ్రహము' అసంపూర్ణము, లుప్తమునై గీతాశ్లోకముల బూర్తిగ నొసంగదయ్యెను. అటులే అల్బరూని గ్రంథము గీతాశ్లోకముల సూచించును గాని గీతాపాఠముల దెలుపదు. అన్యములు గీతాశ్లోకపాఠములులేని అనువాద గ్రంథములు. అందుచే పై గ్రంథములెల్ల గీతాశాస్త్రమున 745 శ్లోకములు మహాభారతము ననుసరించియున్నట్లు తెలుపుచున్నవిగాని శ్లోకముల నొసంగజాలనివయ్యెను.

వ్యాసశ్లోకము ప్రక్షిప్తమా?

కాని కొందరు పండితులు గీతా శ్లోకసంఖ్యను వచించుచున్న మహాభారత శ్లోక యధార్థ్యమునే శంకించి, దాని ప్రక్షిప్తమని వాకొనిరి. 745 శ్లోకములు గల గీతా గ్రంథమే లభింపకున్నచో నా వాదము సత్యమనిపించునుగాని, అట్టి గీతాపాఠములు లభింప నా వాదము అసమంజసము. అట్లైనచో గీతాశాస్త్రమున ద్వితీయాధ్యాయమే సత్యమున గీతయనియు శేషగ్రంథమంతయు ప్రక్షిప్తమే యనువారును గలరు. అటులే గీతాగ్రంథమంతయు మహాభారతమున ప్రక్షిప్తమనువారును గలరు. మరియు శ్రీ కృష్ణావతార చారిత్రకత్వమునుగూడ శంకించి కల్పితమను విమర్శాగ్రేసరులును లేకపోలేదు. అందుచే ప్రఖ్యాతముగనున్న ప్రస్తుత గీతాపాఠమునకన్యముగనున్నదనుకారణమున నా శ్లోకమును ప్రక్షిప్తమని వాదించుట అసమంజసము. ప్రక్షిప్తముగ నా శ్లోకమును మహాభారతమున నిరికించువారి తాత్పర్యముగాని ప్రబల ప్రయోజనముగాని ఏమాత్రము కానుపింపదు. కాన నా శ్లోకము గీతాధ్యాయములగాక 43 వ అధ్యాయమున నుండుటచే రూపాంతరమునొందక నటులే యుండియుండవచ్చును. కాని ముఖ్యగ్రంథమై, మహాభారతమున భీష్మపర్వము 22 నుండి 42 అధ్యాయములవరకు వ్యాపించియున్న యీ గీతాశాస్త్రము, విషయప్రాధాన్యము ననుసరించియు, శ్రీకృష్ణ భక్తి దేశమున నధిక ప్రాముఖ్యతను గడించి వ్యాపించుకొలది ఎల్లర దృష్టుల నాకర్షించి, అసంఖ్యాక హస్తముల జారి రూపాంతరముల బొందియుండవచ్చునను సముచితము.

శుద్ధ ధర్మమండలి గీత

పూర్వము వివరింపబడిన కాశ్మీర గీతాపాఠము అటులుండ, మద్రాసు నగరమున శుద్ధ ధర్మ మండలి అను సంఘమువారు 1917 వ సంవత్సరమున 745 శ్లోకముల గీత నొకదాని ప్రచురించిరి. మండలివారికి యీ గ్రంథపాఠము అతి ప్రాచీన లిఖిత గ్రంథముగ లభించినదనియు, నద్దాని వ్యాఖ్యాతయైన హంసయోగి 15వ శతాబ్దమువాడనియు వారు వాకొనిరి. కాని యీ గీతాపాఠము సంపూర్ణముగ నపూర్వము అనిపించును. ఇది అష్టాదశాధ్యాయిని అని ప్రసిద్ధమైన గీత, ఇరువదియారు అధ్యాయములచే నలంకృతము, గాయత్రీ మంత్రాక్షరములు 24 యై, 6 అక్షరములతో 4 భాగములుగ నున్నవనియు, నందుచే నీ గీతాశాస్త్రముగూడ 24 అధ్యాయములతో రాజిల్లి, అందు ఆరు ఆరు అధ్యాయములతో భాగచతుష్టయము గలదనియు, నిదియే సాంఖ్యసిద్ధాంతము ననుసరించి చతుర్వింశతి తత్వములుగాన గీతయు నిరువదినాలుగు అధ్యాయముల నుండుట జరిగినదనియు మండలివారి వివరణము. వాల్మీకిమహర్షికృత రామాయణము గాయత్రీ మంత్రము ననుసరించియే 24 కాండములతో నుండుట స్పష్టముగాన, నిదియు 24 అధ్యాయముల గ్రంథముగ గీతను మండలివారు సమర్థించిరి. అందుచితనే మహాభారతము గూడ 24 వేల శ్లోకములతో నుండెనని ఆదిపర్వపాఠముగ వారి వాదము. ఈ 24 అధ్యాయములకు నుపోద్ఘాతముగ ప్రథమాధ్యాయమును, పర్యవసానముగ నిరువదియారవ అధ్యాయమును జేర్చి మండలికాదర్శపురుషుడైన హంసయోగి యీ గీతాగ్రంథమును రూపొందించెను.

అయినను యీ గీతాసంకలనమున గొన్ని దోషములున్నట్లు పండితులు తలంచిరి. ప్రస్తుతవ్యాప్తమై 700 శ్లోకములుగల గీతాపాఠమునుండి 663 శ్లోకములుమాత్రము గైకొనబడి, 37 శ్లోకములు త్రోసివేయబడినవి. 745 శ్లోకముల బూర్తిచేయుటకై 82 శ్లోకములు మహాభారతమున నన్నిపర్వములనుండి సేకరింపబడి గీతాపాఠమున నందందు జేర్చబడినవి. ప్రథమమైన గీతావతార నిరూపణాధ్యాయమున 54 శ్లోకములుండి, భీష్మపర్వమున 23 వ అధ్యాయమున గల దుర్గాస్తుతి యిందు జేర్చబడి, అర్జునుని ముఖతః వచింపబడియున్నది. 2 నుండి 25 అధ్యాయములవరకు శ్రీకృష్ణుడే ప్రధానవక్తయై, ఒక్కొక్క అధ్యాయమున 24 శ్లోకముల నాతడు వచించును. 26 వ అధ్యాయము 78 శ్లోకముల గలిగి, అందు 31 శ్లోకములు శ్రీకృష్ణునికన్వయించును. ఈ గీతాపాఠమున అధ్యాయముల నామములు క్రిందివిధముగ నున్నవి. (1) గీతావతారనిరూపణ గీతా (2) నరనారాయణధర్మగీతా (3) అవతారగీతా (4) అధికార గీతా (5) శిక్షాగీతా (6) కారణగీతా (7) కైవల్యగీతా (8) స్వరూప గీతా (9) సాధనత్రయగీతా (10) మాయాగీతా (11) మోక్షగీతా (12) బ్రహ్మస్వరూపగీతా (13) బ్రహ్మవిభూతిగీతా (14) ప్రాణాయామగీతా (15) పరమాత్మగీతా (16) అక్షరగీతా (17) రాజవిద్యాగీతా (18) పరమహంసగీతా (19) సంన్యాసగీతా (20) ఆత్మగీతా (21) ప్రకృతిగీతా (22) కర్మగీతా (23) భక్తిగీతా (24) జ్ఞానగీతా (25) యోగగీతా (26) బ్రహ్మస్తుతి. మరియు నీ గీతాశాస్త్రమున నధ్యాయాంతమున 'ఇతి భగవద్గీతాయాం యోగ బ్రహ్మ విద్యాయాం......అధ్యాయః' అనియు వచింపబడుచుండుట

విశేషము. ఈవిధమున ప్రఖ్యాత గీతాశాస్త్రమునకు శుద్ధధర్మమండలి వారి గీతాపాఠము అనేకవిధముల విభిన్నత్వమును ప్రదర్శించు చున్నది, అందుచే నీ గీతాపాఠము విమర్శకులసంస్తుతులబొందక ప్రఖ్యాతము గాకపోయినది. దీనికి ప్రాక్పాశ్చాత్యపండితులెవ్వరును హర్షింపరైరి.

జి. కె. శాస్త్రి కృషి

ప్రసిద్ధ గీతాశాస్త్రమున లుప్తమైన 45 శ్లోకముల నన్వేషించి సంపూర్ణ గీతాశాస్త్రమును దేశమునకర్పింప తీవ్ర కృషి గావించిన పండితులలో కథియవార్ రాష్ట్రమున, గోండాల్ నగర వాస్తవ్యుడైన రాజవైద్య జి, కె. శాస్త్రియనియు, శ్రీ చరణతీర్థులనియు ప్రఖ్యాతినొందిన మహాశయుడు ముఖ్యుడు. గోండాల్ నగరమున శ్రీ కేవలరామశాస్త్రి యీతని సంస్కృతాచార్యుడు. ఆ గురువర్యుని ఆధ్వర్యమున శాస్త్రముల పఠించి, శ్రీ చరణతీర్థులు అనేక మహాభారత ముద్రిత, లిఖిత గ్రంథముల బరిశీలించెను. అన్నింట గీతాశ్లోకసంఖ్య 745 గనే అతనికి గోచరించెను. అందుచే గీతాశ్లోకసంఖ్య 745 గనే విశ్వసించి, సంపూర్ణ గీతాపాఠమునకై యాతడన్వేషింప దొడంగెను. వారి రసశాల ఔషధాశ్రమమునగల సరస్వతీగ్రంథ. భాండారమునగల గీతా లిఖిత గ్రంథముల నన్నింటిని బరిశీలించెను. ఆభాండారమున సర్వశాస్త్రములకు జెందిన 17000 లిఖిత గ్రంథములు అనేక భాషలలో గలవు. అందు 155 గీతాశాస్త్రములుగూడ వ్రాతరూపమున గలవు. వానిలో గొన్నింట ననేక పాఠాంతరములు గోచరించెను. 1180 వ సంవత్సరము లిఖింపబడిన వ్రాతప్రతినుండి

1415 వ సంవత్సరమున మరల వ్రాసికొనబడిన యొక గీతా గ్రంథము అంప్ప కనుగొనబడెను. అందు 720 శ్లోకము లుండుట యేగాక, ప్రస్తుత గీత 200 పాఠాంతరములతో నుండుట గ్రహింపబడెను. చాలవరకు నిదియు గాశ్మీరపాఠము ననుసరించియున్నట్లు ఆ పండితుడు గ్రహించి, 1936 వ సంవత్సరమున, శ్లోకము, గుజరాతీ బాషలో తాత్పర్యవ్యాఖ్యానములతో నతడద్దాని బ్రచురించెను. 1937 వ సంవత్సరమున దాని ఆంగ్లానువాదమును 'చంద్రఘంటా' నామ వ్యాఖ్యానముతో మరల బ్రకటించెను.

ప్రాచీన గీత

కాని యిదియు నసంపూర్ణగీతయేగదా! ఇట్లుండ 1939 వ సంవత్సరమున వారణాసీపురమునుండి అరుదెంచిన వ్రాతగ్రంథముల కట్టలలో నొక గీతా లిఖితగ్రంథము అతడిదృష్టి నాకర్షించెను. అది 40 పుటల గలిగి భోజపత్రములపై వ్రాయబడియున్నది. అద్దాని చూచుటతో నాటికి 30 వత్సరముల దపస్సు ఫలించెగదా యని శ్రీచరణతీర్థుని ఆనందమునకు మేరలేదయ్యెను. దాని సాకల్యముగ బరిశీలించి, 1941 వ సంవత్సరమున అక్టోబరు మాసమున బ్రథమతః సంస్కృత ఉపోద్ఘాతముతో నతడు ప్రకటించియుండెను. 1953 వ సంవత్సరమునకు నాగ్రంథము ఆంగ్లబాషా పీఠికతోడను, పాఠాంతర వివరణములతోడను, అయిదవ ముద్రణమును బొందియున్నది.

ఈ ప్రాచీన గీతలో మహాభారత శ్లోకప్రకారము 745 శ్లోకములు పూర్తిగ నుండుటయు, నా శ్లోకములు సందర్భోచిత స్థానముల నుండుటయు, విశేషము. ఇందు ప్రస్తుత గీతకు విభిన్న

పాఠాంతరములు సుమారు 300 వరకునుండి తాత్పర్యభేదము లేక యున్నవి. శ్రీకృష్ణునికి 621, అర్జునునకు 65, సంజయునకు 68, ధృతరాష్ట్రునకు 1 శ్లోకమును గలవు. ఈ గీతలోగల అధిక శ్లోకములు పదింటిలో, శ్రీకృష్ణునకు 1, అర్జునునకు 8, సంజయునకు 1 యున్నవి. ఇవి మూడు పాదముల శ్లోకములు. ఇట్టి మూడు పాదములుగల శ్లోకములు మహాభారతమునను, పురాణములలోను, గలవని శ్రీచరణతీర్థుల వివరణము. పది శ్లోకములు విచ్ఛిన్న శ్లోకముల బూరించుటచే నేర్పడియుండుననియు నతని తాత్పర్యము. శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాదమును సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునకు దెలుపుచున్నాడు గాన అర్జునునకన్వయించు ననేక శ్లోకములు యథార్థమున సంజయుడు వచించియున్నవి. శ్రీకృష్ణ సంజయులకు ఒక్కొక్క శ్లోకము మహాభారత శ్లోకమునకు మించియుండుటయందు విశేషమేమియును లేదు. మూడు పాదముల, నేకపాద శ్లోక గణనమున నా విభేదముత్పన్నము. అట్టి గణనము ననుసరించియే అర్జునునకు 57 శ్లోకములకు 65 చూపబడినవి. అందుచే సంజయ, అర్జునుల శ్లోకసంఖ్యలో దారతమ్యమగోచరమనియే తీర్మానము. శ్రీకృష్ణునకు బూర్తిగ 45 శ్లోకములు అధికమని స్పష్టము. ఈ శ్లోకములు ప్రస్తుత గీతా అసంపూర్ణత్వమును బూరించినవి. అందుచే నీ భోజపత్ర గీతాప్రతి మహాభారత వాక్యానుసారము గలదనియు, నదియే యథార్థమైన గీత యనియు దన గాఢ విశ్వాసముగ శ్రీచరణతీర్థులు వచించియున్నాడు.

ఈ ప్రాచీన గీతాప్రతిలో బ్రస్తుత గీతా శ్లోకములు స్వల్ప పాఠాంతరములతో నుండుటయు, నందును నా పాఠాంతరములు

(4)

అధికముగ కాశ్మీర ప్రతుల ననుసరించియుండుటయు గమనార్హము ఈ రెండు ప్రతుల గానరాని అధిక శ్లోకములంగూడ జూపి, యథార్థ గీతాస్వరూపమును మనకు యిందు గానబరచుట ముఖ్య విశేషము. అధిక శ్లోకములు, అధిక పాదములు నక్షత్ర చిహ్నముతో నీ ప్రాచీన గీతయందు ప్రత్యేకముగ సూచింపబడినవి. అట్టి సమగ్ర గీతా శాస్త్రము యింతకాలమునకు లభించుట అదృష్టము.

ఈ ప్రాచీన గీతాప్రతిలో నధ్యాయముల నామధేయములు ప్రస్తుత గీతాప్రతినున్నచందము గానము. కేవలము ప్రథమోధ్యాయః, ద్వితీయోధ్యాయః, అని మాత్రమే యున్నవి. మరియు ప్రస్తుత గీతా గ్రంథమున ప్రతి అధ్యాయాంతమున 'శ్రీ మద్భగద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే అర్జునవిషాద యోగో నామ ప్రదమోధ్యాయః' అనురీతి యిది యుపనిషత్తు అనియు బ్రహ్మవిద్యయు యోగశాస్త్రముగను స్పష్టపరుపబడుచుండును. ఇట్టి అధ్యాయాంతపాఠముగూడ ప్రాచీన గీతాప్రతిలో నభావము. అందుచే ప్రథమతః గీతాగ్రంథమున నధ్యాయ, నామధేయములు, యీ అధ్యాయాంత వచనములునులేక సామాన్యముగనుండి, కాలాంతరమున గ్రంథము బ్రహ్మవిద్యాశాస్త్రముగ ప్రఖ్యాతి నొంది, జిజ్ఞాసువుల, శాస్త్రజ్ఞుల దృష్టి నాకర్షింప, దాని ప్రాధాన్యతకనుగుణరీతి నివి కూర్పబడియుండునని తోచెడిని. 15 వ శతాబ్దమునకు జెందినదని వాకొనబడుచున్న ఓద్ధధర్మమండలివారి గీతాప్రతిలోగూడ ప్రత్యేకముగ నధ్యాయ నామములు గోచరము. అధ్యాయాంతముల నందు 'ఇతి శ్రీ మద్భగవద్గీతాయాం యోగబ్రహ్మవిద్యాయాం......' అని

వచింపబడియున్నది. అందుచే పై అనుమానము సత్యమనిపించు చున్నది.

ఈవిధముగ సమగ్ర గీతాశాస్త్రమును గీతావిద్యార్థిలోకమునకు ముందుంచిన శ్రీచరణతీర్థులు ధన్యులు. ఈసందర్భమున నతని వాక్యములు గమనార్హము. 'ఆత్మస్తుతిదోషము గలుగుచున్నను, గీతాశాస్త్రమును, గీతాపాఠకులకు—యిట్టి సేవాభాగ్యము జేసికొను అదృష్టము ప్రథమతః ఓటో ష్రాడర్ పండితునకు, ద్వితీయతః గోండాల్ రసశాలకును చెందియున్నది. అనేక విద్వాంసులు గీతా సమస్యల ననేకము సూచించియున్నారు. 745 శ్లోకముల గీతా ప్రచురణమున నింక ననేక, నూత్న సమస్యలుత్పన్నములు. వాని బరిశీలించి, వివరించి, నివారింపజేయుట యీ క్లుప్తమైన ఉపోద్ఘాతములో నసాధ్యము. అందులకు గొంత కృషిగావింపబడియున్నది. అయినను అనేక సమస్యలు సమస్యలుగనే యుండిపోయినవి. వాని విషయము భవిష్యత్కాలమునకు నిలిపివేయబడినది' అని ఆ పండితుని వాక్యములు. యథార్థమున నంతియే. విశాలబుద్ధి సద్విమర్శాదృష్టి విచారించుచో కఠినములని భావింపబడు అనేక సమస్యలుగూడ నదృశ్యము లగును. విమర్శకులకు అట్టి దృష్టి ప్రథమతః ప్రధానముగ నవసరము. పాక్షికభావములు, మతాభిమానములు, పట్టుదలలు, చారిత్రక గవేషణాశీలునకు దూరములు. అవి యథార్థమును మరుగుపరచి, కృత్రిమరూపముల సత్యభావన గలుగజేయును. అందుచే నీ ప్రాచీన గీతాప్రతిని గీతాభిమానులు పరిశీలించి, సత్యమారసి, సంపూర్ణ గీతాశాస్త్ర వ్యాప్తికై బూనుకొందురుగాక అని మా ఆశయము.

ఆంధ్రదేశమున నీ ప్రాచీన గీతావ్యాప్తి కొరకు యీ ప్రచురణమునకై మా గ్రంథమాలకు అవకాశమొసంగిన శ్రీ రసశాల ఔషధాశ్రమమువారికి మా యానందమును, ఆంధ్రులతరపున ధన్యవాదములను అందజేయుచున్నాము.

ప్రస్తుత ప్రచురణము ఆంధ్రలోకమునకు కేవల పరిచయమునకై గావింపబడినది. ఈ గీతాప్రతి దేశమున నాదరణము నొంది, మున్ముందు టీకా తాత్పర్య వివరణములతో సర్వాంగసుందరముగ ప్రత్యక్షమగునుగాక అని ఆశించుచున్నాము.

హరిః ఓం తత్ సత్

బాపట్ల
15-8-1962

(మొదటి ముద్రణము నుండి)

పారాయణ క్రమము

విఘ్నేశ్వర ప్రార్థనము

శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్ ।
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోపశాంతయే ॥

విష్వక్సేన ప్రార్థనము

యస్య ద్విరదవక్త్రాద్యాః పారిషద్యాః పరశ్శతమ్ ।
విఘ్నం నిఘ్నంతి సతతం విష్వక్సేనం తమాశ్రయే ॥

సరస్వతీ ప్రార్థనము

యా కుందేందుతుషారహారధవళా యా శుభ్రవస్త్రాన్వితా
యా వీణావరదండమండితకరా యా శ్వేతపద్మాసనా ।
యా బ్రహ్మాచ్యుతశంకరప్రభృతిభిర్దేవైస్సదాపూజితా
సా మాం పాతు సరస్వతీ భగవతీ నిశ్శేషజాడ్యాపహా ॥

గురు ప్రార్థనము

గురుర్బ్రహ్మా గురుర్విష్ణుః గురుర్దేవో మహేశ్వరః ।
గురుస్సాక్షాత్పరంబ్రహ్మ తస్మై శ్రీ గురువే నమః ॥

గుకారో హ్యంధకారస్స్యాత్ రుకార స్తన్నిరోధకః ।
అంధకార నిరోధిత్వాత్ గురురిత్యభిధీయతే ॥

అజ్ఞానతిమిరాంధస్య జ్ఞానాంజనశలాకయా ।
చక్షురున్మీలితం యేన తస్మై శ్రీ గురువే నమః ॥

అఖండమండలాకారం వ్యాప్తం యేన చరాచరమ్ ।
తత్పదం దర్శితం యేన తస్మై శ్రీ గురవే నమః ॥

బ్రహ్మానందం పరమసుఖదం కేవలం జ్ఞానమూర్తిమ్।
ద్వంద్వాతీతం గగనసదృశం తత్త్వమస్యాదిలక్ష్యమ్
ఏకం నిత్యం విమలమచలం సర్వధీసాక్షిభూతమ్
భావాతీతం త్రిగుణరహితం సద్గురుం తం నమామి ॥

వ్యాసమహర్షి స్తోత్రము

వ్యాసం వశిష్ఠనప్తారం శక్తేః పౌత్రమకల్మషమ్ ।
పరాశరాత్మజం వందే శుకతాతం తపోనిధిమ్ ॥

వ్యాసాయ విష్ణురూపాయ వ్యాసరూపాయ విష్ణవే ।
నమో వై బ్రహ్మనిధయే వాసిష్ఠాయ నమో నమః ॥

అచతుర్వదనో బ్రహ్మ ద్విబాహురపరో హరిః ।
అఫాలలోచనశ్శంభుః భగవాన్బాదరాయణః ॥

నమోఽస్తు తే వ్యాస విశాలబుద్ధే
ఫుల్లారవిందాయతపత్రనేత్ర ।
యేన త్వయా భారతతైలపూర్ణః
ప్రజ్వాలితో జ్ఞానమయప్రదీపః ॥

శ్రీకృష్ణ స్తుతి

కృష్ణాయ వాసుదేవాయ హరయే పరమాత్మనే ।
ప్రణతక్లేశనాశాయ గోవిందాయ నమో నమః ॥

అఖండమండలాకారం వ్యాప్తం యేన చరాచరమ్ ।
తత్పదం దర్శితం యేన తస్మై శ్రీ గురవే నమః ॥

బ్రహ్మానందం పరమసుఖదం కేవలం జ్ఞానమూర్తిమ్।
ద్వంద్వాతీతం గగనసదృశం తత్త్వమస్యాదిలక్ష్యమ్
ఏకం నిత్యం విమలమచలం సర్వధీసాక్షిభూతమ్
భావాతీతం త్రిగుణరహితం సద్గురుం తం నమామి ॥

వ్యాసమహర్షి స్తోత్రము

వ్యాసం వశిష్ఠనప్తారం శక్తేః పౌత్రమకల్మషమ్ ।
పరాశరాత్మజం వందే శుకతాతం తపోనిధిమ్ ॥

వ్యాసాయ విష్ణురూపాయ వ్యాసరూపాయ విష్ణవే ।
నమో వై బ్రహ్మనిధయే వాసిష్ఠాయ నమో నమః ॥

అచతుర్వదనో బ్రహ్మా ద్విబాహురపరో హరిః ।
అఫాలలోచనశ్శంభుః భగవాన్బాదరాయణః ॥

నమోఽస్తు తే వ్యాస విశాలబుద్ధే
ఫుల్లారవిందాయతపత్రనేత్ర ।
యేన త్వయా భారతతైలపూర్ణః
ప్రజ్వాలితో జ్ఞానమయప్రదీపః ॥

శ్రీకృష్ణ స్తుతి

కృష్ణాయ వాసుదేవాయ హరయే పరమాత్మనే ।
ప్రణతక్లేశనాశాయ గోవిందాయ నమో నమః ॥

ఏకో మంత్రో దేవకీపుత్రనామ
కర్మాప్యేకం దేవకీపుత్ర సేవా ॥

ధ్యానము

కరకమల నిదర్శితాత్మముద్రః
పరికలితోన్నతబర్హి బర్హచూడః ।
ఇతరకరగృహీత వేత్ర తోత్రః
మను హృది సన్నిధిమాతనోతు కృష్ణః ॥
ఆతామ్రపాణికమలప్రణయత్రతోదం
ఆలోలహారమణికుండలహేమసూత్రమ్ ।
ఆవిశ్వమాంబుకణమంబుదనీలమవ్యాత్
ఆద్యం ధనంజయరథాభరణం మహోనః ॥
అగ్రే కృత్వా కమపి చరణం జానునైకేన తిష్ఠన్
పశ్చాత్పార్థం ప్రణయసజుషా చక్షుషాఽవేక్షమాణః ।
సవ్యే తోత్రం కరసరసిజే దక్షిణే జ్ఞానముద్రాం
ఆబిభ్రాణో రథమధివసన్ పాతునస్సూతవేషః ॥
పార్థాయ ప్రతిబోధితాం భగవతా నారాయణేన స్వయం
వ్యాసేన గ్రథితాం పురాణమునినా మధ్యే మహాభారతమ్ ।
అద్వైతామృతవర్షిణీం భగవతీమష్టాదశాధ్యాయినీం
అంబ త్వామనుసందధామి భగవద్గీతే భవద్వేషిణీమ్ ॥

గీతా మాహాత్మ్యము

ధరోవాచ

భగవన్పరమేశాన భక్తిరవ్యభిచారిణీ
ప్రారబ్ధం భుజ్యమానస్య కథం భవతి హే ప్రభో 1

విష్ణురువాచ

ప్రారబ్ధం భుజ్యమానోపి గీతాభ్యాసరతస్సదా
స ముక్తస్స సుఖీ లోకే కర్మణా నోపలిప్యతే 2

మహాపాపాది పాపాని గీతాధ్యానం కరోతిచేత్
క్వచిత్ స్పర్శం న కుర్వంతి నళినీదళ మంభసా 3

గీతాయాః పుస్తకం యత్ర యత్ర పాఠః ప్రవర్తతే
తత్ర సర్వాణి తీర్థాని ప్రయాగాదీని తత్ర వై 4

సర్వే దేవాశ్చ ఋషయో యోగినః పన్నగాశ్చ యే
గోపాల గోపికావాపి నారదోద్ధవపార్షదైః 5

సహాయో జాయతే శీఘ్రం యత్ర గీతా ప్రవర్తతే
యత్ర గీతావిచారశ్చ పఠనం పాఠనం శ్రుతమ్
తత్రాహం నిశ్చితం పృథ్వి నివసామి సదైవ హి 6

గీతాశ్రయోహం తిష్ఠామి గీతా మే చోత్తమం గృహమ్
గీతాజ్ఞానముపాశ్రితః త్రీన్లోకాన్పాలయామ్యహమ్ 7

గీతా మే పరమా విద్యా బ్రహ్మరూపా న సంశయః
అర్ధమాత్రాక్షరా నిత్యా స్వనిర్వాచ్యపదాత్మికా 8

చిదానందఘనే కృష్ణేనోక్తా స్వముఖతోర్జునమ్
వేదత్రయీ పరానంద తత్త్వార్థజ్ఞానమంజసా 9

యోష్టాదశజపేన్నిత్యం నరో నిశ్చలమానసః
జ్ఞానసిద్ధిం స లభతే తతో యాతి పరం పదమ్ 10

పాఠే సమర్థస్సంపూర్ణే తదర్థం పాఠమాచరేత్
తదా గోదానజం పుణ్యం లభతే నాత్ర సంశయః 11

త్రిభాగం పఠమానస్తు గంగాస్నానఫలం లభేత్
షడంశం జపమానస్తు సోమయాగఫలం లభేత్ 12

ఏకాధ్యాయం తు యో నిత్యం పఠతే భక్తిసంయుతః
రుద్రలోకమవాప్నోతి గణో భూత్వా వసేచ్చిరమ్ 13

అధ్యాయ శ్లోకపాదం వా నిత్యం యః పఠతే నరః
స యాతి నరతాం యావన్మనుకాలం వసుంధరే 14

గీతాయాః శ్లోకదశకం సప్త పంచ చతుష్టయమ్
ద్వౌ త్రిరేకం తదర్థం వా శ్లోకానాం యః పఠే న్నరః 15

చంద్రలోకమవాప్నోతి వర్షాణామయుతం ధ్రువమ్
గీతాపాఠసమాయుక్తో మృతోఽమానుషతాం వ్రజేత్ 16

గీతాభ్యాసం పునః కృత్వా లభతే ముక్తిముత్తమామ్
గీతేత్యుచ్చారసంయుక్తో మ్రియమాణో గతిం లభేత్ 17

గీతార్థశ్రవణాసక్తో మహాపాపయుతోపి వా
వైకుంఠం సమవాప్నోతి విష్ణునా సహ మోదతే 18

గీతార్థం ధ్యాయతే నిత్యం కృత్వా కర్మాణి భూరిశః
జీవన్ముక్తస్స విజ్ఞేయో దేహాంతే పరమం పదమ్ 19

గీతామాశ్రిత్య బహవో భూభుజో జనకాదయః
నిర్ధూతకల్మషా లోకే గతా హ్యంతే పరం పదమ్ 20

గీతాయాః పఠనం కృత్వా మాహాత్మ్యం నైవ యః పఠేత్
వృథా పాఠో భవేత్తస్య శ్రమ ఏవ ఉదాహృతః 21

ఏతన్మాహాత్మ్యసంయుక్తం గీతాభ్యాసం కరోతి యః
స తత్ఫలమవాప్నోతి దుర్లభాం గతిమాప్నుయాత్ 22

సూత ఉవాచ

మాహాత్మ్యమేతద్గీతాయాః మయా ప్రోక్తం సనాతనమ్
గీతాంతే చ పఠేద్యస్తు యదుక్తం తత్ఫలం లభేత్ 23

ఓమ్

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

ఓం నమః। శ్రీ గణేశాయ నమః। శ్రీ శారదాయై నమః

శ్రీ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరేభ్యో నమః

అథ శ్రీ భగవద్ గీతా ప్రారంభః ఓం నమః।

అర్జున విషాదయోగ

ప్రథమోఽధ్యాయః

ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ :

ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే సర్వక్షేత్రసమాగమే
మామకాః పాండవాశ్చైవ కిమకుర్వత సంజయ 1

సంజయ ఉవాచ :

దృష్ట్వా తు పాండవానీకం వ్యూఢం దుర్యోధనస్తదా
ఆచార్యముపసంగమ్య, రాజా వచనమబ్రవీత్ 2

పశ్యైతాం పాండుపుత్రాణామాచార్య మహతీం చమూమ్
వ్యూఢాం ద్రుపదపుత్రేణ తవ శిష్యేణ ధీమతా 3

అత్ర శూరా మహేష్వాసా భీమార్జునసమా యుధి
యుయుధానో విరాటశ్చ ద్రుపదశ్చ మహారథః 4

ధృష్టకేతుశ్చేకితానః కాశిరాజశ్చ వీర్యవాన్
పురుజిత్కుంతిభోజశ్చ శైబ్యశ్చ సంపుంగవః 5

యుధామన్యుశ్చ విక్రాంత ఉత్తమౌజాశ్చ వీర్యవాన్
సౌభద్రో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వ ఏవ మహారథాః 6

అస్మాకం తు విశిష్టా యే తాన్ని బోధ ద్విజోత్తమ
నాయకా మమ సైన్యస్య సంజ్ఞార్థం తాన్బ్రవీమి తే 7

భవాన్భీష్మశ్చ కర్ణశ్చ కృపః శల్యో జయద్రథః
అశ్వత్థామా వికర్ణశ్చ సౌమదత్తిశ్చ వీర్యవాన్ 8

అన్యే చ బహవః శూరా మదర్థే త్యక్తజీవితాః
నానాశస్త్రప్రహరణా నానాయుద్ధవిశారదాః 9

అపర్యాప్తం తదస్మాకం బలం భీష్మాభిరక్షితమ్
పర్యాప్తం త్విదమేతేషాం బలం భీమాభిరక్షితమ్ 10

అయనేషు తు సర్వేషు యథాభాగమవస్థితాః
భీష్మమేవాభిరక్షంతు భవంతః సర్వ ఏవ హి 11

తస్య సంజనయన్హర్షం కురువృద్ధః పితామహః
సింహనాదం వినద్యోచ్చైః శంఖం దధ్మౌ ప్రతాపవాన్ 12

తతః శంఖాశ్చ భేర్యశ్చ పణవానకగోముఖాః
సహసైవాభ్యహన్యంత స శబ్దస్తుములోభవత్ 13

తతః శ్వేతైర్హయైర్యుక్తే మహతి స్యందనే స్థితౌ
మాధవః పాండవశ్చైవ దివ్యౌ శంఖౌ ప్రదధ్మతుః 14

పాంచజన్యం హృషీకేశో దేవదత్తం ధనంజయః
పౌండ్రం దధ్మౌ మహాశంఖం భీమకర్మా వృకోదరః 15

అనంతవిజయం రాజా కుంతీపుత్రో యుధిష్ఠిరః
నకులః సహదేవశ్చ సుఘోషమణిపుష్పకౌ 16

కాశ్యశ్చ పరమేష్వాసః శిఖండీ చ మహారథః
ధృష్టద్యుమ్నో విరాటశ్చ సాత్యకిశ్చాపరాజితః 17
పాంచాలశ్చ మహేష్వాసో ద్రౌపదేయాశ్చ పంచ చ *
సౌభద్రశ్చ మహాబాహుః శంఖాన్దధ్ముః పృథక్ పృథక్ 18
స ఘోషో ధార్తరాష్ట్రాణాం హృదయాని వ్యదారయత్
నభశ్చ పృథివీం చైవ తుములోఽభ్యనునాదయన్ 19
అథ వ్యవస్థితాన్దృష్ట్వా ధార్తరాష్ట్రాన్కపిధ్వజః
ప్రవృత్తే శస్త్రసంపాతే ధనురుద్యమ్య పాండవః
హృషీకేశం తదా వాక్యమిదమాహ మహీపతే 20
ఉభయోః సేనయోర్మధ్యే రథం స్థాపయ మేఽచ్యుత
యావదేతాన్నిరీక్షేహం యోద్ధుకామానవస్థితాన్
కైర్మయా సహ యోద్ధవ్యమస్మిన్ రణసముద్యమే
యోత్స్యమానానవేక్షేహం య ఏతేఽత్ర సమాగతాః
ధృతరాష్ట్రస్య దుర్బుద్ధేర్యుద్ధే ప్రియచికీర్షవః 23
ఏవముక్తో హృషీకేశో గుడాకేశేన భారత
ఉభయోః సేనయోర్మధ్యే స్థాపయిత్వా రథోత్తమమ్ 24
భీష్మద్రోణప్రముఖతః సర్వేషాం చ మహీక్షితామ్
ఉవాచ పార్థ పశ్యైతాన్సమవేతాన్ కురూనితి 25
తత్రాపశ్యత్ స్థితాన్ పార్థః పితౄనథ పితామహాన్
ఆచార్యాన్మాతులాన్భ్రాతౄన్పుత్రాన్పౌత్రాన్ సఖీంస్తథా
శ్వశురాన్ సుహృదశ్చైవ సేనయోరుభయోరపి 26

తాన్సమీక్ష్య స కౌంతేయః సర్వాన్బంధూనవస్థితాన్
కృపయా పరయాఽఽవిష్టః సీదమానోఽబ్రవీదిదమ్ 27

దృష్ట్వేమాన్స్వజనాన్కృష్ణ యుయుత్సూన్సమవస్థితాన్
సీదంతి సర్వగాత్రాణి ముఖం చ పరిశుష్యతి 28

వేపథుశ్చ శరీరే మే రోమహర్షశ్చ జాయతే
గాండీవం స్రంసతే హస్తాత్ త్వక్ చైవ పరిదహ్యతే 29

న చ శక్నోమ్యవస్థాతుం భ్రమతీవ చ మే మనః
నిమిత్తాని చ పశ్యామి విపరీతాని కేశవ 30

న చ శ్రేయోఽనుపశ్యామి హత్వాఽఽహవే స్వబాంధవాన్
న కాంక్షే విజయం కృష్ణ న రాజ్యం న సుఖాని చ 31

కిం నో రాజ్యేన గోవింద కిం భోగైర్జీవితేన వా
యేషామర్థే కాంక్షితం నో రాజ్యం భోగాః సుఖాని చ 32

త ఏవేమేఽవస్థితా యోద్ధుం ప్రాణాంస్త్యక్త్వా సుదుస్త్యజాన్
ఆచార్యాః పితరః పుత్రాస్తథైవ చ పితామహాః 33

మాతులాః శ్వశురాః పౌత్రాః శ్యాలాః సంబంధినస్తథా
ఏతాన్న హంతుమిచ్ఛామి ఘ్నతోఽపి మధుసూదన 34

అపి త్రైలోక్యరాజ్యస్య హేతోః కిము మహీకృతే
నిహత్య ధార్తరాష్ట్రాన్నః కా ప్రీతిః స్యాజ్జనార్దన 35

పాపమేవాశ్రయేదస్మాన్హత్వైతానాతతాయినః
తస్మాన్నార్హా వయం హంతుం ధార్తరాష్ట్రాన్ స్వబాంధవాన్
స్వజనాన్హి కథం హత్వా సుఖినః స్యామ మాధవ 36

యద్యప్యేతే న పశ్యంతి లోభోపహతచేతసః
కులక్షయకృతం దోషం మిత్రద్రోహే చ పాతకమ్ 37

కథం న జ్ఞేయమస్మాభిః పాపాదస్మాన్నివర్తితుమ్
కులక్షయకృతం దోషం సంపశ్యద్భిర్జనార్దన 38

కులక్షయే ప్రణశ్యంతి కులధర్మాః సనాతనాః
ధర్మే నష్టే కులం కృత్స్నమధర్మోభిభవత్యుత 39

అధర్మాభిభవాత్కృష్ణ ప్రదుష్యంతి కులస్త్రియః
స్త్రీషు దుష్టాసు వార్ష్ణేయ జాయతే వర్ణసంకరః 40

సంకరో నరకాయైవ కులఘ్నానాం కులస్య చ
పతంతి పితరో హ్యేషాం లుప్తపిండోదకక్రియాః 41

దోషైరేతైః కులఘ్నానాం వర్ణసంకరకారకైః
ఉత్సాద్యన్తే జాతిధర్మాః కులధర్మాశ్చ శాశ్వతాః 42

ఉత్సన్నకులధర్మాణాం మనుష్యాణాం జనార్దన
నరకే నియతం వాసో భవతీత్యనుశుశ్రుమ 43

అహో బత మహత్ పాపం కర్తుం వ్యవసితా వయమ్
యద్రాజ్యసుఖలోభేన స్వజనాన్హన్తుముద్యతాః 44

యది మామప్రతీకారమశస్త్రం శస్త్రపాణయః
ధార్తరాష్ట్రా రణే హన్యుస్తన్మే క్షేమతరం భవేత్ 45

ఏవముక్త్వాఽర్జునః సంఖ్యే రథోపస్థ ఉపావిశత్
విసృజ్య సశరం చాపం శోకసంవిగ్నమానసః 46

ఇతి శ్రీ భగవద్ గీతాయాం ప్రథమోధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

సాంఖ్యయోగ

ద్వితీయోఽధ్యాయః

సంజయ ఉవాచ :

తం తథా కృపయాఽఽవిష్టమశ్రుపూర్ణాకులేక్షణమ్
సీదమానమిదం వాక్యమువాచ మధుసూదనః 1

శ్రీ భగవానువాచ :

కుతస్త్వా కశ్మలమిదం విషమే సముపస్థితమ్
అనార్యజుష్టమస్వర్గ్యమకీర్తికరమర్జున 2

మా క్లైబ్యం గచ్ఛ కౌంతేయ నైతత్త్వయ్యుపపద్యతే
క్షుద్రం హృదయదౌర్బల్యం త్యక్త్వోత్తిష్ఠ పరంతప 3

అర్జున ఉవాచ :

కథం భీష్మమహం సంఖ్యే ద్రోణం చ మధుసూదన
ఇషుభిః ప్రతియోత్స్యామి పూజార్హావరిసూదన 4

గురూనహత్వా హి మహానుభావాన్
శ్రేయస్కరం భైక్ష్యమపీహలోకే
న త్వర్థకామాస్తు గురూన్నిహత్య
భుంజీయ భోగాన్ రుధిరప్రదిగ్ధాన్ 5

న చైతద్విద్మః కతరన్నో గరీయో
యద్వా జయేమ యది వా నో జయేయుః
యానేవ హత్వా న జిజీవిషామ
స్తేనః స్థితాః ప్రముఖే ధార్తరాష్ట్రాః 6

కార్పణ్యదోషోపహతస్వభావః
పృచ్ఛామి త్వాం ధర్మసమ్మూఢచేతాః
యచ్ఛ్రేయస్స్యాన్నిశ్చితం బ్రూహి తన్మే
శిష్యస్తేఽహం శాధి మాం త్వాం ప్రపన్నమ్ 7

నహి ప్రపశ్యామి మమాపనుద్యాత్
యః శోకముచ్ఛోషణమింద్రియాణామ్
అవాప్య భూమావసపత్నమృద్ధం
రాజ్యం సురాణామపి చాధిపత్యమ్ 8

సంజయ ఉవాచ :

ఏవముక్త్వా హృషీకేశం గుడాకేశః పరంతపః
న యోత్స్యఇతి గోవిందముక్త్వా తూష్ణీం బభూవహ 9

తమువాచ హృషీకేశః ప్రహసన్నివ భారత
సేనయోరుభయోర్మధ్యే సీదమానమిదం వచః 10

శ్రీ భగవానువాచ :

*త్వం మానుష్యేణోపహతాంతరాత్మా
విషాదమోహాభిభవాద్విసంజ్ఞః
కృపాగృహీతః సమవేక్ష్య బంధూ
నభిప్రపన్నాన్ముఖమంతకస్య 11

అశోచ్యానన్వశోచస్త్వం ప్రాజ్ఞవాదాంశ్చ భాషసే
గతాసూనగతాసూంశ్చ నానుశోచంతి పండితాః 12

న హ్యేవాహం జాతు నాసం న త్వం నామౌ జనాధిపా
న చైవ న భవిష్యామః సర్వే వయమితఃపరమ్ 13

దేహినోఽస్మిన్ యథా దేహే కౌమారం యౌవనం జరా
తథా దేహాంతరప్రాప్తిర్ధీరస్తత్ర న ముహ్యతి 14

మాత్రాస్పర్శాస్తు కౌంతేయ శీతోష్ణసుఖదుఃఖదాః
ఆగమాపాయినోఽనిత్యాస్తాం స్తితిక్షస్వ భారత 15

యం హి న వ్యథయన్త్యేతే పురుషం పురుషర్షభ
సమదుఃఖ సుఖం ధీరం సోఽమృతత్వాయ కల్పతే 16

నాఽసతో విద్యతే భావో నాఽభావో విద్యతే సతః
ఉభయోరపి దృష్టాంతస్త్వనయో స్తత్వదర్శిభిః 17

అవినాశి తు తద్విద్ధి యేన సర్వమిదం తతమ్
వినాశమవ్యయస్యాస్య న కశ్చిత్కర్తుమర్హతి 18

*ఆదావంతే చ యన్నాస్తి వర్తమానేపి తత్తథా
వితథైః సదృశాః సంతోఽవితథా ఇవ లక్షితాః 19

అంతవంత ఇమే దేహా నిత్యస్యోక్తాః శరీరిణః
అనాశినోఽప్రమేయస్య తస్మాద్యుధ్యస్వ భారత 20

య ఏనం వేత్తి హంతారం యశ్చైనం మన్యతే హతం
ఉభౌ తౌ న విజానీతో నాఽయం హంతి న హన్యతే 21

స జాయతే మ్రియతే వా కదాచి
న్నాయం భూత్వా భవితా వా న భూయః

అజో నిత్యం శాశ్వతోఽయం పురాణో
న హన్యతే హన్యమానే శరీరే 22

వేదాఽవినాశినం నిత్యం య ఏనమజమవ్యయమ్
కథం స పురుషః పార్థ హన్యతే హంతి వా కథమ్ 23

వాసాంసి జీర్ణాని యథా విహాయ
నవాని గృహ్ణాతి నరోఽపరాణి
తథా శరీరాణి విహాయ జీర్ణా
న్యన్యాని సంయాతి నవాని దేహీ 24

నైనం ఛిందంతి శస్త్రాణి నైనం దహతి పావక
న చైనం క్లేదయంత్యాపో న శోషయతి మారుతః 25

అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చ
నిత్యః సర్వగతః స్థాణురచలోఽయం సనాతనః 26

అవ్యక్తోఽయమచింత్యోఽయమవికార్యోఽయముచ్యతే
తస్మాదేవం విదిత్వైనం నానుశోచితుమర్హసి 27

అథ చైనం నిత్యజాతం నిత్యం వా మన్యసే మృతమ్
తథాపి త్వం మహాబాహో నైనం శోచితుమర్హసి 28

జాతస్య హి ధ్రువం మృత్యుర్ధ్రువం జన్మ మృతస్య చ
తస్మాదపరిహార్యేఽర్థే నాత్ర శోచితుమర్హసి 29

అవ్యక్తాదీని భూతాని వ్యక్తమధ్యాని భారత
అవ్యక్తనిధనాన్యేవ తత్ర కా పరిదేవనా 30

ఆశ్చర్యవత్ పశ్యతి కశ్చిదేనా
మాశ్చర్యవద్వదతి తథైవ చాన్యః
ఆశ్చర్యవచ్చైనమన్యః శృణోతి
శృత్వాప్యేనం వేద న చైవ కశ్చిత్ 31

దేహీ నిత్యమవధ్యోఽయం దేహే సర్వస్య భారత
తస్మాత్ సర్వాణి భూతాని నాత్ర శోచితుమర్హసి 32

స్వధర్మమపి చావేక్ష్య న వికంపితుమర్హసి
ధర్మ్యాద్ధి యుద్ధాచ్ఛ్రేయోఽన్యత్ క్షత్రియస్య న విద్యతే 33

యదృచ్ఛయా చోపపన్నం స్వర్గద్వారమపావృతమ్
సుఖినః క్షత్రియాః పార్థ లభంతే యుద్ధమీదృశమ్ 34

అథచేత్ త్వమిమం ధర్మ్యం సంగ్రామం న కరిష్యసి
తతః స్వధర్మం కీర్తిం చ హిత్వా పాపమవాప్స్యసి 35

అకీర్తిం చాపి భూతాని కథయిష్యంతి తేఽవ్యయామ్
సంభావితస్య చాకీర్తిర్మరణాదతిరిచ్యతే 36

భయాద్రణాదుపరతం మంస్యంతే త్వాం మహారథాః
ఏషాం చ త్వం బహుమతో భూత్వా యాస్యసి లాఘవం
అవాచ్యవాదాంశ్చ బహూన్వదిష్యంతి తవాఽహితాః
నిందంతస్తవ సామర్థ్యం తతో దుఃఖతరం ను కిమ్ 38

హతో వా ప్రాప్స్యసి స్వర్గం జిత్వా వా భోక్ష్యసే మహీమ్
తస్మాదుత్తిష్ఠ కౌంతేయ యుద్ధాయ కృతనిశ్చయః 39

సుఖదుఃఖే సమే కృత్వా లాభాలాభౌ జయాజయౌ
తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వ నైవం పాపమవాప్స్యసి 40

ఏషా తేఽభిహితా సాంఖ్యే బుద్ధిర్యోగే త్విమాం శృణు
బుద్ధ్యా యుక్తో యయా పార్థ కర్మబంధం ప్రహాస్యసి 41

నేహాభిక్రమనాశోఽస్తి ప్రత్యవాయో న విద్యతే
స్వల్పమప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతో భయాత్ 42

వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిరేకేహ కురునందన
బహుశాఖా హ్యనంతాశ్చ బుద్ధయోఽవ్యవసాయినామ్ 43

యామిమాం పుష్పితాం వాచం ప్రవదంత్యవిపశ్చితః
వేదవాదరతాః పార్థ నాన్యదస్తీతి వాదినః 44

కామాత్మానః స్వర్గపరా జన్మకర్మఫలప్రదామ్
క్రియావిశేషబహులాం భోగైశ్వర్యగతిం ప్రతి 45

భోగైశ్వర్యప్రసక్తానాం తయాఽపహృతచేతసామ్
వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిః సమాధౌ న విధీయతే 46

త్రైగుణ్యవిషయా వేదా నిస్త్రైగుణ్యో భవార్జున
నిర్ద్వంద్వో నిత్యసత్త్వస్థో నిర్యోగక్షేమ ఆత్మవాన్ 47

యావానర్థ ఉదపానే సర్వతః సంప్లుతోదకే
తావాన్ సర్వేషు వేదేషు బ్రాహ్మణస్య విజానతః 48

కర్మణ్యేవాధికారస్తే మా ఫలేషు కదాచన
మా కర్మఫలహేతుర్భూర్మా తే సంగోఽస్త్వకర్మణి 49

యోగస్థః కురు కర్మాణి సంగం త్యక్త్వా ధనంజయ
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోః సమో భూత్వా సమత్వం యోగ ఉచ్యతే 50

*యస్య సర్వే సమారంభా నిరాశీర్బంధనా స్త్విహ
త్యాగే యస్య హుతం సర్వం స త్యాగీ స చ బుద్ధిమాన్ 51

దూరేణ హ్యవరం కర్మ బుద్ధియోగాద్ధనంజయ
బుద్ధౌ శరణమన్విచ్ఛ కృపణాః ఫలహేతవః 52

బుద్ధియుక్తో జహాతీమే ఉభే సుకృతదుష్కృతే
తస్మాత్ యోగాయ యుజ్యస్వ యోగః కర్మసు కౌశలమ్ 53

కర్మజం బుద్ధియుక్తా హి ఫలం త్యక్త్వా మనీషిణః
కర్మబంధవినిర్ముక్తాః పదం గచ్ఛంత్యనామయమ్ 54

యదా తే మోహకలిలం బుద్ధిర్వ్యతితరిష్యతి
తదా గంతాసి నిర్వేదం శ్రోతవ్యస్య శ్రుతస్య చ 55

శ్రుతివిప్రతిపన్నా తే యదా స్థాస్యతి నిశ్చలా
సమాధావచలా బుద్ధిస్తదా యోగమవాప్స్యసి 56

అర్జున ఉవాచ :

స్థిరప్రజ్ఞస్య కా భాషా సమాధిస్థస్య కేశవ
స్థిరధీః కిం ప్రభాషేత కిమాసీత వ్రజేచ్ఛ కిమ్ 57

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ :

ప్రజహాతి యదా కామాన్ సర్వాన్పార్థ మనోగతాన్
ఆత్మన్యేవాత్మనా తుష్టః స్థిరప్రజ్ఞస్తదోచ్యతే 58

దుఃఖేష్వనుద్విగ్నమనాః సుఖేషు విగతస్పృహః
వీతరాగభయక్రోధః స్థితధీర్మునిరుచ్యతే 59

యః సర్వత్రానభిస్నేహస్తత్తత్ప్రాప్య శుభాశుభమ్
నాభినందతి న ద్వేష్టి స్థిరప్రజ్ఞస్తదోచ్యతే 60

యదా సంహరతే చాయం కూర్మోఽంగానీవ సర్వశః
ఇంద్రియాణీంద్రియార్థేభ్యః స్థిరప్రజ్ఞస్తదోచ్యతే 61

విషయా వినివర్తంతే నిరాహారస్య దేహినః
రసవర్జం రసోఽప్యస్య పరం దృష్ట్వా నివర్తతే 62

యతతోహ్యపి హి కౌంతేయ పురుషస్య విపశ్చితః
ఇంద్రియాణి ప్రమాథీని హరంతి ప్రసభం మనః 63

తాని సంయమ్య మనసా యుక్త ఆసీత మత్పరః
వశే హి యస్యేంద్రియాణి స్థిరప్రజ్ఞస్తదోచ్యతే 64

ధ్యాయతో విషయాన్పుంసః సంగస్తేషూపజాయతే
సంగాత్సంజాయతే కామః కామాత్క్రోధోఽభిజాయతే 65

క్రోధాద్భవతి సంమోహః సమ్మోహాత్ స్మృతివిభ్రమః
స్మృతిభ్రంశాత్ బుద్ధినాశో బుద్ధినాశాత్ప్రణశ్యతి 66

రాగద్వేషవిముక్తస్తు విషయానింద్రియైశ్చరన్
ఆత్మవశ్యైర్విధేయాత్మా ప్రసాదమధిగచ్ఛతి 67

ప్రసాదే సర్వదుఃఖానాం హానిరస్యోపజాయతే
ప్రసన్నచేతసో హ్యాశు బుద్ధిః పర్యవతిష్ఠతే 68

నాస్తిబుద్ధిరయుక్తస్య న చాయుకస్య భావనా
న చాభావయతః శాంతిరశాంతస్య కుతః సుఖమ్ 69

ఇంద్రియాణాం హి చరతాం యన్మనోఽనువిధీయతే
తదస్య హరతి ప్రజ్ఞాం వాయుర్నావమివాంభసి 70

తస్మాద్యస్య మహాబాహో నిగృహీతాని సర్వశః
ఇంద్రియాణీంద్రియార్థేభ్యః స్థిరప్రజ్ఞా చ సా స్మృతా 71

యా నిశా సర్వభూతానాం తస్యాం జాగర్తి సంయమీ
యస్యాం జాగ్రతి భూతాని సా రాత్రిః పశ్యతో మునేః 72

ఆపూర్యమాణమచలప్రతిష్ఠం
సముద్రమాపః ప్రవిశంతి యద్వత్
తద్వత్కామా యం ప్రవిశంతి సర్వే
స శాంతిమాప్నోతి న కామకామీ 73

*యస్యామతం తస్య మతం మతం యస్య న వేద సః
విజానతామవిజ్ఞాతం విజ్ఞాతమవిజానతామ్ 74

*ప్రతిబోధేన తత్ బ్రహ్మ విదిత్వా లభ్యతేఽమృతమ్
బ్రహ్మ లబ్ధ్వా నైవ కించిల్లబ్ధవ్యమవశిష్యతే 75

*బ్రహ్మజ్ఞానం బ్రహ్మలాభ ఏకమేవ ద్విధోదితమ్
జ్ఞాత్వా లబ్ధ్వాథవా హ్యేతత్ శాంతిమాప్నోతి శాశ్వతం 76

విహాయకామాన్ యః సర్వాన్పుమాంశ్చరతి నిస్పృహః
నిర్మమో నిరహంకారః స శాంతిమధిగచ్ఛతి 77

*యదా సర్వే ప్రముచ్యంతే కామా యస్య హృది స్థితాః
స భవత్యమృతో మర్త్యో బ్రహ్మ చాత్ర సమశ్నుతే 78

*యదా సర్వే ప్రభిద్యంతే హృదయ స్యేహ గ్రంథయః
స భవత్యమృతో మర్త్య ఏతావదనుశాసనమ్ 79

*భిద్యతే హృదయగ్రంథిశ్ఛిద్యంతే సర్వసంశయాః
క్షీయంతే చాస్య కర్మాణి తస్మిన్ దృష్టే పరావరే 80

ఏషా బ్రాహ్మీ స్థితిః పార్థ నైనాం ప్రాప్య విముహ్యతి
స్థిత్వాస్యామంతకాలేపి బ్రహ్మనిర్వాణమృచ్ఛతి 81

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం ద్వితీయోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

కర్మయోగ

తృతీయోఽధ్యాయః

అర్జున ఉవాచ :

జ్యాయసీ చేత్కర్మణస్తే మతా బుద్ధిర్జనార్దన
తత్ కిం కర్మణి ఘోరే మాం నియోజయసి కేశవ 1

వ్యామిశ్రేణైవ వాక్యేన బుద్ధిం మోహయసీవ మే
తదేకం వద నిశ్చిత్య యేన శ్రేయోఽహమాప్నుయామ్ 2

శ్రీ భగవానువాచ :

లోకేస్మిన్ ద్వివిధా నిష్ఠా పురా ప్రోక్తా మయాఽనఘ
జ్ఞానయోగేన సాంఖ్యానాం కర్మయోగేన యోగినామ్ 3

న కర్మణామనారంభాన్నైష్కర్మ్యంపురుషోఽశ్నుతే
న చ సంన్యసనాదేవ సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి 4

నహి కశ్చిత్ క్షణమపి జాతు తిష్ఠత్యకర్మకృత్
కార్యతే హ్యవశః కర్మ సర్వః ప్రకృతిజైర్గుణైః 5

కర్మేంద్రియాణి సంయమ్య య ఆస్తే మనసా స్మరన్
ఇంద్రియార్థాన్ విమూఢాత్మా మిథ్యాచారః సఉచ్యతే 6

యస్త్వింద్రియాణి మనసా నియమ్యాఽరభతేర్జున
కర్మేంద్రియైః కర్మయోగమసక్తః స విశిష్యతే 7

నియతం కురు కర్మ త్వం కర్మజ్యాయో హ్యకర్మణః
శరీరయాత్రాపి చ తే న ప్రసిద్ధ్యేదకర్మణః 8

యజ్ఞార్థాత్కర్మణోఽన్యత్ర లోకోఽయం కర్మబంధనః
తదర్థం కర్మ కౌంతేయ ముక్తసంగః సమాచర 9

సహయజ్ఞాః ప్రజాః సృష్ట్వా పురోవాచ ప్రజాపతిః
అనేన ప్రసవిష్యధ్వమేష వో స్త్విష్టకామధుక్ 10

దేవాన్ భావయతాఽనేన తే దేవా భావయంతు వః
పరస్పరం భావయంతః శ్రేయః పరమవాప్స్యథ 11

ఇష్టాన్కామాన్ హి వో దేవా దాస్యంతే యజ్ఞభావితాః
తైర్దత్తా న ప్రదాయైభ్యో యో భుంక్తే స్తేన ఏవ సః 12

యజ్ఞశిష్టాశినః సంతో ముచ్యంతే సర్వకిల్బిషైః
భుంజతే తే త్వఘం పాపా యే పచంత్యాత్మకారణాత్ 13

అన్నాద్భవంతి భూతాని పర్జన్యాదన్నసంభవః
యజ్ఞాద్ భవతి పర్జన్యో యజ్ఞః కర్మసముద్భవః 14

కర్మ బ్రహ్మోద్భవం విద్ధి బ్రహ్మాక్షరసముద్భవమ్
తస్మాత్సర్వగతం బ్రహ్మ నిత్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్ 15

ఏవం ప్రవర్తితం చక్రం నానువర్తయతీహ యః
అఘాయురింద్రియారామో మోఘం పార్థ స జీవతి 16

యస్త్వాత్మరతిరేవ స్యాదాత్మతృప్తశ్చ మానవః
ఆత్మన్యేవ చ సంతుష్టస్తస్య కార్యం న విద్యతే 17

నైవ తస్య కృతేనార్థో నాఽకృతే నేహ కశ్చన
న చాస్య సర్వభూతేషు కశ్చిదర్థవ్యపాశ్రయః 18

తస్మాదసక్తః సతతం కార్యం కర్మ సమాచర
అసక్తో హ్యాచరన్ కర్మ పరమాప్నోతి పూరుషః 19

కర్మణైవ హి సంసిద్ధిమాస్థితా జనకాదయః
లోకసంగ్రహమేవాపి సంపశ్యన్ కర్తుమర్హసి 20

యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠస్తత్తదేవేతరో జనః
స యత్ప్రమాణం కురుతే లోకస్తదనువర్తతే 21

న మే పార్థాస్తి కర్తవ్యం త్రిషు లోకేషు కించన
నానవాప్తమవాప్తవ్యం ప్రవర్తేఽథ చ కర్మణి 22

యది హ్యహం న వర్తేయం జాతు కర్మణ్యతంద్రితః
మమ వర్త్మానువర్తేరన్ మనుష్యాః పార్థ సర్వశః 23

ఉత్సీదేయురిమే లోకా న కుర్యాం కర్మ చేదహమ్
సంకరస్య చ కర్తా స్యాముపహన్యామిమాః ప్రజాః 24

సక్తాః కర్మణ్యవిద్వాంసో యథా కుర్వంతి భారత
కుర్యాద్విద్వాంస్తథాఽసక్తశ్చికీర్షుర్లోకసంగ్రహమ్ 25

న బుద్ధిభేదం జనయేదజ్ఞానాం కర్మసంగినామ్
యోజయేత్సర్వకర్మాణి విద్వాన్ యుక్తఃసమాచరన్ 26

ప్రకృతేః క్రియమాణాని గుణైః కర్మాణి భాగశః
అహంకారవిమూఢాత్మా కర్తాహమితి మన్యతే 27

తత్త్వవిత్తు మహాబాహో గుణకర్మవిభాగయోః
గుణా గుణార్థే వర్తంత ఇతి మత్వా న సజ్జతే 28

ప్రకృతేర్గుణసంమూఢాః స్సజ్జంతే గుణకర్మసు
తానకృత్స్నవిదోమందాన్ కృత్స్నవిన్నవిచాలయేత్ 29

మయి సర్వాణి కర్మాణి సంన్యస్యాధ్యాత్మచేతసా
నిరాశీర్నిర్మమో భూత్వా యుద్ధ్యస్వ విగతజ్వరః 30

యే మే మతమిదం నిత్యమనువర్తంతి మానవాః
శ్రద్ధావంతోఽనసూయంతో ముచ్యంతే సర్వకిల్బిషైః 31

యే త్వేతదభ్యసూయంతో నాఽనువర్తంతి మే మతమ్
సర్వజ్ఞానవిమూఢాంస్తాన్ వినష్టాన్ విద్ధ్యచేతసః 32

సదృశం చేష్టతే స్వస్యాః ప్రకృతే ర్జానవానపి
ప్రకృతిం యాంతి భూతాని నిగ్రహః కిం కరిష్యతి 33

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

జ్ఞాన కర్మ సంన్యాసయోగః

చతుర్థోఽధ్యాయః

శ్రీ భగవానువాచ :

ఏవం వివస్వతే యోగం ప్రోక్తవానహమవ్యయమ్
వివస్వాన్ మనవే ప్రాహ మనురిక్ష్వాకవేఽబ్రవీత్ 1

ఏవం పరంపరాప్రాప్తమిమం రాజర్షయో విదుః
స కాలేనేహ మహతా యోగో నష్టః పరంతప 2

స ఏవాయం మయాతేఽద్య యోగః ప్రోక్తః పురాతనః
భక్తోఽసి మే సఖా చేతి రహస్యం హ్యేతదుత్తమమ్ 3

అర్జున ఉవాచ :

అపరం భవతో జన్మ పరం జన్మ వివస్వతః
కథమేతద్విజానీయాం త్వమాదౌ ప్రోక్తవానితి 4

శ్రీ భగవానువాచ :

బహూని మే వ్యతీతాని జన్మాని తవ చార్జున
తాన్యహం వేద సర్వాణి న త్వం వేత్థ పరంతప 5

అజోఽపి సన్నవ్యయాత్మా భూతానామీశ్వరోఽపి సన్
ప్రకృతిం స్వామధిష్ఠాయ సంభవామ్యాత్మమాయయా 6

యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భారత
అభ్యుత్థానమధర్మస్య తదాత్మానం సృజామ్యహమ్ 7

పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగే యుగే 8

జన్మ కర్మ చ మే దివ్యమేవం యో వేత్తి తత్త్వతః
త్యక్త్వా దేహం పునర్జన్మ నైతి మామేతి సోఽర్జున 9

వీతరాగభయక్రోధా మన్మయా మాముపాశ్రితాః
బహవో జ్ఞానతపసా పూతా మద్భావమాగతాః 10

యే యథా మాం ప్రపద్యంతే తాం స్తథైవ భజామ్యహమ్
మమ వర్త్మానువర్తంతే మనుష్యాః పార్థ సర్వశః 11

కాంక్షంతః కర్మణాం సిద్ధిం యజంత ఇహ దేవతాః
క్షిప్రం హి మానుషే లోకే సిద్ధిర్భవతి కర్మజా 12

చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం గుణకర్మవిభాగశః
తస్య కర్తారమపి మాం విద్ధ్యకర్తారమవ్యయమ్ 13

న మాం కర్మాణి లింపంతి న మే కర్మఫలే స్పృహా
ఇతి మాం యోఽభిజానాతి కర్మభిర్న స బధ్యతే 14

ఏవం జ్ఞాత్వా కృతం కర్మ పూర్వైరపి ముముక్షుభిః
కురు కర్మైవ తస్మాత్త్వం పూర్వైః పూర్వతరం కృతమ్ 15

కిం కర్మ కిమకర్మేతి కవయోఽప్యత్ర మోహితాః
తత్తే కర్మ ప్రవక్ష్యామి యద్ జ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ 16

కర్మణోహ్యపి బోద్ధవ్యం బోద్ధవ్యం చ వికర్మణః
అకర్మణశ్చ బోద్ధవ్యం గహనా కర్మణో గతిః 17

కర్మణ్యకర్మ యః పశ్యేదకర్మణి చ కర్మ యః
స బుద్ధిమాన్మనుష్యేషు స యుక్తః కృత్స్నకర్మకృత్ 18

యస్య సర్వే సమారంభాః కామసంకల్పవర్జితాః
జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణం తమాహుః పండితం బుధాః 19

త్యక్త్వా కర్మఫలాసంగం నిత్యతృప్తో నిరాశ్రయః
కర్మణ్యభిప్రవృత్తోపి నైవ కించిత్కరోతి సః 20

నిరాశీర్యతచిత్తాత్మా త్యక్తసర్వపరిగ్రహః
శారీరం కేవలం కర్మ కుర్వాన్నాప్నోతి కిల్బిషమ్ 21

యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టో ద్వంద్వాతీతో విమత్సరః
సమః సిద్ధావసిద్ధౌ చ కృత్వాపి న నిబధ్యతే 22

గత సంగస్య ముక్తస్య జ్ఞానావస్థితచేతసః
యజ్ఞాయారభతః కర్మ సమగ్రం ప్రవిలీయతే 23

*అహమన్నం సదాన్నాద ఇతి హి బ్రహ్మవేదనమ్
బ్రహ్మవిద్గ్రసతి గ్రాసాన్సర్వం బ్రహ్మాత్మనైవ హి 24

బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతమ్
బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా 25

దైవమేవాపరే యజ్ఞం యోగినః సముపాసతే
బ్రహ్మాగ్నావపరే యజ్ఞం యజ్ఞేనైవోపజుహ్వతి 26

శ్రోత్రాదీనీంద్రియాణ్యన్యే సంయమాగ్నిషు జుహ్వతి
శబ్దాదీన్ విషయానన్యే ఇంద్రియాగ్నిషు జుహ్వతి 27

సర్వాణీంద్రియకర్మాణి ప్రాణకర్మాణి చాపరే
ఆత్మసంయమయోగాగ్నౌ జుహ్వతి జ్ఞానదీపితే 28

ద్రవ్యయజ్ఞాస్తపోయజ్ఞా యోగయజ్ఞాస్తథాపరే
స్వాధ్యాయజ్ఞానయజ్ఞాశ్చ యతయః సంశితవ్రతాః 29

అపానే జుహ్వతి ప్రాణం ప్రాణేఽపానం తథాఽపరే
ప్రాణాపానగతీ రుద్ధ్వా ప్రాణాయామపరాయణాః
అపరే నియతాహారాః ప్రాణాన్ప్రాణేషు జుహ్వతి 30

సర్వేప్యేతే యజ్ఞవిదో యజ్ఞక్షపితకల్మషాః
యజ్ఞశిష్టామృతభుజో యాంతి బ్రహ్మ సనాతనమ్
నాయం లోకోస్త్యయజ్ఞస్య కుతోఽన్యః కురుసత్తమ 31

ఏవం బహువిధా యజ్ఞా వితతా బ్రహ్మణో ముఖే
కర్మజాన్ విద్ధి తాన్సర్వానేవం జ్ఞాత్వావిమోక్ష్యసే 32

శ్రేయాన్ ద్రవ్యమయాద్యజ్ఞాత్ జ్ఞానయజ్ఞః పరంతప
సర్వం కర్మాఖిలం పార్థ జ్ఞానే పరిసమాప్యతే 33

తద్విద్ధి ప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా
ఉపదేక్ష్యంతి తే జ్ఞానం జ్ఞానినస్తత్త్వదర్శినః 34

యద్జ్ఞాత్వా న పునర్మోహమేవం యాస్యసి పాండవ
యేన భూతాన్యశేషాణి ద్రక్ష్యస్యాత్మన్యథోమయి 35

అపి చేదసి పాపిభ్యః సర్వేభ్యః పాపకృత్తమః
సర్వం జ్ఞానప్లవేనైవ వృజినం సంతరిష్యసి 36

యథైధాంసి సమిద్ధోగ్నిర్భస్మసాత్కురుతేఽర్జున
జ్ఞానాగ్నిః సర్వకర్మాణి భస్మసాత్కురుతే తథా 37

న హి జ్ఞానేన సదృశం పవిత్రమిహ విద్యతే
తత్స్వయం యోగసంసిద్ధః కాలేనాత్మని విందతి 38

శ్రద్ధావాన్ లభతే జ్ఞానం తత్పరః సంయతేంద్రియః
జ్ఞానం లబ్ధ్వా పరాం శాంతిమచిరేణాధిగచ్ఛతి 39

అజ్ఞశ్చాశ్రద్ధదానశ్చ సంశయాత్మా వినశ్యతి
నాయం లోకోఽస్తి న పరో న సుఖం సంశయాత్మనః 40

యోగసంన్యస్తకర్మాణం జ్ఞానసంఛిన్నసంశయమ్
ఆత్మవంతం న కర్మాణి నిబధ్నంతి ధనంజయ 41

*యథా రవిః సర్వరసాన్ ప్రభుంక్తే
హుతాశనశ్చాపి హి సర్వభక్షః
తథైవ యోగీ విషయాన్ ప్రభుంక్తే
న లిప్యతే పుణ్యపాపైశ్చ శుద్ధః 42

తస్మాదజ్ఞానసంభూతం హృత్స్థం జ్ఞానాసినాఽత్మనః
ఛిత్త్వైవం సంశయం యోగమాతిష్ఠోత్తిష్ఠ భారత 43

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం చతుర్థోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

సంన్యాస యోగః

పంచమోఽధ్యాయః

అర్జున ఉవాచ :

సంన్యాసం కర్మణాం కృష్ణ పునర్యోగం చ శంససి
యచ్ఛ్రేయ ఏతయోరేకం తన్మే బ్రూహి వినిశ్చితమ్ 1

శ్రీ భగవానువాచ :

సంన్యాసః కర్మయోగశ్చ నిఃశ్రేయసకరావుభౌ
తయోస్తు కర్మసంన్యాసాత్ కర్మయోగో విశిష్యతే 2

జ్ఞేయః స నిత్యసంన్యాసీ యో న ద్వేష్టి న కాంక్షతి
నిర్ద్వంద్వో హి మహాబాహో సుఖం బంధాత్ విముచ్యతే 3

సాంఖ్యయోగౌ పృథగ్బాలాః ప్రవదంతి న పండితాః
ఏకమప్యాస్థితః సమ్యగుభయోః ఫలమశ్నుతే 4

యత్సాంఖ్యైః ప్రాప్యతే స్థానం తద్యోగైరనుగమ్యతే
ఏకం సాంఖ్యం చ యోగం చ యః పశ్యతి స పశ్యతి 5

సంన్యాసస్తు మహాబాహో దుఃఖమాప్తుమయోగతః
యోగయుక్తో మునిర్బ్రహ్మ న చిరేణాధిగచ్ఛతి 6

యోగయుక్తో విశుద్ధాత్మా విజితాత్మా జితేంద్రియః
సర్వభూతాత్మభూతాత్మా కుర్వన్నపి న లిప్యతే 7

నైవ కించిత్ కరోమీతి యుక్తో మన్యేత తత్త్వవిత్
పశ్యన్ శృణ్వన్ స్పృశన్ జిఘ్రన్నశ్నన్ గచ్ఛన్ శ్వసన్ స్వపన్

ప్రలపన్ విలపన్ గృహ్ణన్నున్మిషన్నిమిషన్నపి
ఇంద్రియాణీంద్రియార్థేషు వర్తంత ఇతి ధారయన్ 9

బ్రహ్మణ్యాధాయ కర్మాణి సంగం త్యక్త్వా కరోతి యః
లిప్యతే న స పాపేన పద్మపత్రమివాంభసా 10

కాయేన మనసా బుద్ధ్యా కేవలైరింద్రియైరపి
యోగినః కర్మ కుర్వంతి సంగం త్యక్త్వాత్మసిద్ధయే 11

యుక్తః కర్మఫలం త్యక్త్వా శాంతిమాప్నోతి నైష్ఠికీమ్
అయుక్తః కామకారేణ ఫలే సక్తో నిబధ్యతే 12

సర్వకర్మాణి మనసా సంన్యస్యాఽఽస్తే సుఖం వశీ
నవద్వారే పురే దేహీ నైవ కుర్వన్న కారయన్ 13

న కర్తృత్వం న కర్మాణి లోకస్య సృజతి ప్రభుః
న కర్మఫలసంయోగం స్వభావస్తు ప్రవర్తతే 14

నాదత్తే కస్యచిత్పాపం న చైవ సుకృతం విభుః
అజ్ఞానేనావృతం జ్ఞానం తేన ముహ్యంతి జంతవః 15

జ్ఞానేన తు తదజ్ఞానం యేషాం నాశితమాత్మనః
తేషామాదిత్యవద్ జ్ఞానం ప్రకాశయతి తత్పరమ్ 16

తద్బుద్ధయస్తదాత్మానస్తన్నిష్ఠాస్తత్పరాయణాః
గచ్ఛంత్యపునరావృత్తిం జ్ఞాననిర్ధౌతకల్మషాః 17

*స్మరంతోఽపి ముహుస్త్వేతత్ స్పృశంతోఽపి స్వకర్మణి
సక్తా అపి న సజ్జంతి పంకే రవికరా ఇవ 18

ద్యావినయసంపన్నే బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని
ని చైవ శ్వపాకే చ పండితాః సమదర్శినః 19

ఇహైవ తైర్జితః స్వర్గో యేషాం సామ్యే స్థితం మనః
నిర్దోషం హి సమం బ్రహ్మ తస్మాద్బ్రహ్మణి తే స్థితాః 20

న ప్రహృష్యేత్ప్రియం ప్రాప్య నోద్విజేత్ ప్రాప్యచాప్రియమ్
స్థిరబుద్ధిరసంమూఢో బ్రహ్మవిత్ బ్రహ్మణి స్థితః 21

బాహ్యస్పర్శేష్వసక్తాత్మా విందత్యాత్మని యః సుఖమ్
స బ్రహ్మ యోగయుక్తాత్మా సుఖమవ్యయమశ్నుతే 22

యే హి సంసర్గజా భోగా దుఃఖయోనయ ఏవ తే
ఆద్యంతవంతః కౌంతేయ న తేషు రమతే బుధః 23

శక్నోతీహైవ యః సోఢుం ప్రాక్ శరీరవిమోచనాత్
కామక్రోధోద్భవం వేగం స యోగీ స సుఖీ మతః 24

అంతఃసుఖోఽంతరారామస్తథాంతర్జ్యోతిరేవ యః
స పార్థ పరమం యోగం బ్రహ్మభూతోధిగచ్ఛతి 25

లభంతే బ్రహ్మనిర్వాణమృషయః క్షీణకల్మషాః
ఛిన్నద్వైధా యతాత్మానః సర్వభూతహితే రతాః 26

కామక్రోధవియుక్తానాం యతీనాం యతచేతసామ్
అభితో బ్రహ్మనిర్వాణం వర్తతే విదితాత్మనామ్ 27

స్పర్శాన్కృత్వా బహిర్బాహ్యాంశ్చక్షుశ్చైవాంతరే భ్రువోః
ప్రాణాపానౌ సమౌ కృత్వా నాసాభ్యంతరచారిణౌ 28

యతేంద్రియమనోబుద్ధిర్మునిర్మోక్షపరాయణః
విగతేచ్ఛాభయద్వేషో యః సదా ముక్త ఏవ సః 29

భోక్తారం యజ్ఞతపసాం సర్వలోకమహేశ్వరమ్
సుహృదం సర్వభూతానాం జ్ఞాత్వా మాం శాంతిమృచ్ఛతి 30

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం పంచమోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

ధ్యానయోగ

షష్ఠోఽధ్యాయః

శ్రీ భగవానువాచ :

అనాశ్రితః కర్మఫలం కార్యం కర్మ కరోతి యః
స సంన్యాసీ చ యోగీ చ న నిరగ్నిర్న చాక్రియః 1

యం సంన్యాసమితి ప్రాహుర్యోగం తం విద్ధిపాండవ
న హ్యసంన్యస్తసంకల్పో యోగీ భవతి కశ్చన 2

ఆరురుక్షోర్మునేర్యోగం కర్మ కారణముచ్యతే
యోగారూఢస్య తస్యైవ శమః కారణముచ్యతే 3

యదా హి నేంద్రియార్థేషు న కర్మస్వనుషజ్జతే
సర్వసంకల్పసంన్యాసీ యోగారూఢ స్తదోచ్యతే 4

ఉద్ధరేదాత్మనాత్మానం నాత్మానమవసాదయేత్
ఆత్మైవ హ్యాత్మనో బంధురాత్మైవ రిపురాత్మనః 5

బంధురాత్మాత్మనస్తస్య యేనాత్మైవాత్మనా జితః
అనాత్మనస్తు శత్రుత్వే వర్తేతాత్మైవ శత్రువత్ 6

జితాత్మనః ప్రశాంతస్య పరాత్మసు సమా మతిః
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు తథా మానాపమానయోః 7

జ్ఞానవిజ్ఞానతృప్తాత్మా కూటస్థో విజితేంద్రియః
యుక్త ఇత్యుచ్యతే యోగీ సమలోష్టాశ్మకాంచనః 8

సుహృన్మిత్రార్యుదాసీనమధ్యస్థద్వేష్యబంధుషు
సాధుష్వపి చ పాపేషు సమబుద్ధిర్విశిష్యతే 9
*ఇహైవ తైర్జితః సర్గో యేషాం సామ్యే స్థితం మనః
నిర్దోషం హి సమం బ్రహ్మ తస్మాద్ బ్రహ్మణి తే స్థితాః 10

యోగీ యుంజీత సతతమాత్మానం రహసి స్థితః
ఏకాకీ యతచిత్తాత్మా నిరాశీరపరిగ్రహః 11
శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య స్థిరమాసనమాత్మనః
నాత్యుచ్ఛ్రితం నాతినీచం చైలాజినకుశోత్తరమ్ 12

తత్రైకాగ్రం మనః కృత్వా యతచిత్తేంద్రియక్రియః
ఉపవిశ్యాసనే యుంజ్యాద్యోగమాత్మవిశుద్ధయే 13
సమం కాయశిరోగ్రీవం ధారయన్నచలః స్థిరః
సంపశ్యన్నాసికాగ్రం స్వం దిశశ్చానవలోకయన్ 14

ప్రశాంతాత్మా విగతభీర్బ్రహ్మచారివ్రతే స్థితః
మనః సంయమ్య మచ్చిత్తో యుక్త ఆసీత మత్పరః 15

యుంజన్నేవం సదాత్మానం మద్భక్తోఽనన్యమానసః
శాంతిం నిర్వాణపరమాం మత్సంస్థామధిగచ్ఛతి 16

యోగోస్తి నైవాత్యశతో న చైకాంతమనశ్నతః
న చాతిస్వప్నశీలస్య నాతిజాగరతోఽర్జున 17

యుక్తాహారవిహారస్య యుక్తచేష్టస్య కర్మసు
యుక్తస్వప్నావబోధస్య యోగో భవతి దుఃఖహా 18

యదా వినియతం చిత్తమాత్మన్యేవావతిష్ఠతే
నిఃస్పృహః సర్వకామేభ్యో యుక్త ఇత్యుచ్యతే తదా 19

యథా దీపో నివాతస్థో నేంగతే సోపమా స్మృతా
యోగినో యతచిత్తస్య యుంజతో యోగమాత్మని 20

యత్రోపరమతే చిత్తం నిరుద్ధం యోగసేవనాత్
యత్రచైవాత్మనాత్మానం పశ్యన్నాత్మని తుష్యతి 21

సుఖమాత్యంతికం యత్ర బుద్ధిగ్రాహ్యమతీంద్రియమ్
వేత్తి యత్ర న చైవాయం స్థితశ్చ్యవతి తత్త్వతః 22

యం లబ్ధ్వా చాపరం లాభం మన్యతే నాధికం తతః
యస్మిన్ స్థితో న దుఃఖేన గురుణాపి విచాల్యతే 23

తం విద్యాద్ దుఃఖసంయోగవియోగం యోగసంజ్ఞితమ్
స నిశ్చయేన యోక్తవ్యో యోగో నిర్విణ్ణచేతసా 24

సంకల్పప్రభవాన్కామాం స్త్యక్త్వా సర్వానశేషతః
మనసైవేంద్రియగ్రామం వినియమ్య సమంతతః 25

శనైః శనైరుపరమేద్ బుద్ధ్యా ధృతిగృహీతయా
ఆత్మసంస్థం మనః కృత్వా న కించిదపి చింతయేత్ 26

యతో యతో నిశ్చరతి మనశ్చంచలమస్థిరమ్
తతస్తతో నియమ్యైతదాత్మన్యేవ వశం నయేత్ 27

ప్రశాంతమనసం హ్యేనం యోగినం సుఖముత్తమమ్
ఉపైతి శాంతరజసం బ్రహ్మభూతమకల్మషమ్ 28

యుంజన్నేవం సదాత్మానం యోగీ నియతమానసః
సుఖేన బ్రహ్మసంయోగమత్యంతమధిగచ్ఛతి 29

*స బ్రహ్మ స శివః సేంద్రః సోఽక్షరః పరమః స్మృతః
స ఏవ విష్ణుః స ప్రాణః స కామాగ్నిః స చంద్రమాః 30

*స ఏవ సర్వం యద్ భూతం యచ్చ భవ్యం సనాతనమ్
జ్ఞాత్వా తం మృత్యుమత్యేతి నాన్యః పంథా విముక్తయే 31

సర్వభూతస్థమాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని
సంపశ్యన్ బ్రహ్మపరమం యాతి నాన్యేన హేతునా*
ఈక్షతే యోగయుక్తాత్మా సర్వత్ర సమదర్శనః 32

*ఆత్మానమరణిం కృత్వా ప్రణవం చోత్తరారణిమ్
జ్ఞాననిర్మథనాభ్యాసాత్పాశం దహతి పూరుషః 33

యో మాం పశ్యతి సర్వత్ర సర్వం చ మయి పశ్యతి
తస్యాహం న ప్రణశ్యామి స చ మే న ప్రణశ్యతి 34

*యస్తు సర్వాణి భూతాని ఆత్మన్యేవానుపశ్యతి
సర్వభూతేషు చాత్మానం తతో న విజుగుప్సతే 35

సర్వభూతస్థితం యో మాం భజత్యేకత్వమాస్థితః
సర్వథా వర్తమానోఽపి స యోగీ మయి వర్తతే ౩౬

ఆత్మౌపమ్యేన సర్వత్ర సమం పశ్యతి యోఽర్జున
సుఖం వా యది వా దుఃఖం స యోగీ పరమో మతః 37

అర్జున ఉవాచ :

యోఽయం యోగస్త్వయా ప్రోక్తః సామ్యేన మధుసూదన
ఏతస్యాహం న పశ్యామి చంచలత్వాత్ స్థితిం స్థిరామ్ ౩8

చంచలం హి మనః కృష్ణ ప్రమాథి బలవద్ దృఢమ్
తస్యాహం నిగ్రహం మన్యే వాయోరివ సుదుష్కరమ్ ౩౯

శ్రీ భగవానువాచ :

అసంశయం మహాబాహో మనోదుర్నిగ్రహం చలమ్
అభ్యాసేన తు కౌంతేయ వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే 40

అసంయతాత్మనా యోగో దుష్ప్రాప ఇతి మే మతిః
వశ్యాత్మనా తు యతతా శక్యోఽవాప్తుముపాయతః 41

అర్జున ఉవాచ :

అయతః శ్రద్ధయోపేతా యోగాచ్చలితమానసః
లిప్సమానః సతాం మార్గం ప్రమూఢో బ్రహ్మణః పథి* 42

అనేకచిత్తోఽవిశ్రాంతో మోహస్యైవ వశంగతః*
అప్రాప్య యోగసంసిద్ధిం కాం గతిం కృష్ణ గచ్ఛతి 4౩

కచ్చిన్నోభయవిభ్రంశాచ్ఛిన్నాభ్ర ఇవ నశ్యతి
అప్రతిష్ఠో మహాబాహో వినాశం వాఽధిగచ్ఛతి 44

ఏతన్మే సంశయం కృష్ణ ఛేత్తుమర్హస్యశేషతః
త్వదన్యః సంశయాస్యాస్య ఛేత్తా న హ్యుపపద్యతే 45

శ్రీ భగవానువాచ :

పార్థ నైవేహ నాముత్ర వినాశస్తస్య విద్యతే
న హి కళ్యాణకృత్ కశ్చిద్ దుర్గతిం జాతు గచ్ఛతి 46

ప్రాప్య పుణ్యకృతాం లోకానుషిత్వా శాశ్వతీః సమాః
శుచీనాం శ్రీమతాం గేహే యోగభ్రష్టోఽభిజాయతే 47

అథవా యోగినామేవ జాయతే ధీమతాం కులే
ఏతద్ధి దుర్లభతరం లోకే జన్మ యదీదృశమ్ 48

తత్ర తం బుద్ధిసంయోగం లభతే పౌర్వదేహికమ్
యతతే చ తతో భూయః సంసిద్ధౌ కురునందన 49

పూర్వాభ్యాసేన తేనైవ హ్రియతే హ్యవశోఽపి సన్
జిజ్ఞాసురపి యోగస్య శబ్దబ్రహ్మాతివర్తతే 50

ప్రయత్నాద్యతమానస్తు యోగీ సంశుద్ధకిల్బిషః
అనేకజన్మసంసిద్ధస్తతో యాతి పరాం గతిమ్ 51

తపస్విభ్యోఽధికో యోగీ జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోఽధికః
కర్మిభ్యశ్చాధికో యోగీ తస్మాద్యోగీ భవార్జున 52

యోగినామపి సర్వేషాం మద్గతేనాంతరాత్మనా
శ్రద్ధావాన్ భజతే యో మాం స మే యుక్తతమో మతః 53

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం షష్ఠోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

జ్ఞాన విజ్ఞానయోగః

సప్తమోఽధ్యాయః

శ్రీ భగవానువాచ :

మయ్యాసక్తమనాః పార్థ యోగం యుంజన్మదాశ్రితః
అసంశయం సమగ్రం మాం యథా జ్ఞాస్యసి తచ్ఛృణు 1

జ్ఞానం తేఽహం సవిజ్ఞానమిదం వక్ష్యామ్యశేషతః
యద్ జ్ఞాత్వా న పునః కించిత్ జ్ఞాతవ్యమవశిష్యతే 2

మనుష్యాణాం సహస్రేషు కశ్చిద్యతతి సిద్ధయే
యతతామపి సిద్ధానాం కశ్చిన్మాం వేత్తి తత్త్వతః 3

భూమిరాపోఽనలో వాయు ఖం మనో బుద్ధిరేవ చ
అహంకారం ఇతీయం మే భిన్నా ప్రకృతిరష్టధా 4

అపరేయమితస్త్వన్యాం ప్రకృతిం విద్ధి మే పరామ్
జీవభూతాం మహాబాహో యయేదం ధార్యతే జగత్ 5

ఏతద్యోనీని భూతాని సర్వాణీత్యుపధారయ
అహం కృత్స్నస్య జగతః ప్రలయః ప్రభవస్తథా 6

మత్తః పరతరం నాన్యత్ కించిదస్తి ధనంజయ
మయి సర్వమిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ 7

రసోహమప్సు కౌంతేయ ప్రకాశః శశిసూర్యయోః
ప్రణవః సర్వవేదేషు శబ్దః ఖే పౌరుషం నృషు 8

పుణ్యః పృథివ్యాం గంధోస్మి తేజశ్చాస్మి విభావసౌ
జీవనం సర్వభూతేషు తపశ్చాస్మి తపస్విషు 9

బీజం మాం సర్వభూతానాం విద్ధి పార్థ సనాతనమ్
బుద్ధిర్బుద్ధిమతామస్మి తేజస్తేజస్వినామహమ్ 10

బలం బలవతాం చాహం కామరాగవివర్జితమ్
ధర్మావిరుద్ధో భూతేషు కామోస్మి భరతర్షభ 11

యే చైవ సాత్త్వికా భావా రాజసాస్తామసాశ్చ యే
మత్త ఏవేతి తాన్ విద్ధి న త్వహం తేషు తే మయి 12

త్రిభిర్గుణమయైర్భావైరేభిః సర్వమిదం జగత్
మోహితం నాభిజానాతి మామేభ్యః పరమవ్యయమ్ 13

దైవీ హ్యేషా గుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా
మామేవ యే ప్రపద్యంతే మాయామతితరంతి తే 14

న మాం దుష్కృతినో మూఢాః ప్రపద్యంతే నరాధమాః
మాయయాఽపహృతజ్ఞానా ఆసురం భావమాశ్రితాః 15

చతుర్విధా భజంతే మాం జనాః సుకృతినః సదా
ఆర్తో జిజ్ఞాసురర్థార్థీ జ్ఞానీ చ భరతర్షభ 16

తేషాం జ్ఞానీ నిత్యయుక్త ఏకభక్తిర్విశిష్యతే
ప్రియో హి జ్ఞానినోఽత్యర్థమహం స చ మమ ప్రియః 17

ఉదారాః సర్వ ఏవైతే జ్ఞానీ త్వాత్మైవ మే మతః
ఆస్థితః స హి యుక్తాత్మా మామేవానుత్తమాం గతిమ్ 18

బహూనాం జన్మనామంతే జ్ఞానవాన్మాం ప్రపద్యతే
వాసుదేవః సర్వమితి స మహాత్మా సుదుర్లభః 19

కామైస్తైస్తైర్హృతజ్ఞానాః ప్రపద్యంతేఽన్యదేవతాః
తం తం నియమమాస్థాయ ప్రకృత్యా నియతాః స్వయా 20

యో యో యాం యాం తనుం భక్తః శ్రద్ధయార్చితుమిచ్ఛతి
తస్య తస్యాఽచలాం శ్రద్ధాం తామేవ విదధామ్యహమ్ 21

స తయా శ్రద్ధయా యుక్తస్తస్యారాధనమీహతే
లభతే చ తతః కామాన్మయైవ విహితాన్ హితాన్ 22

అంతవత్తు ఫలం తేషాం తద్భవత్యల్పమేధసామ్
దేవాన్దేవయజో యాంతి సిద్ధాన్యాంతి సిద్ధవ్రతాః 23

*యక్షాన్విద్యాధరాన్ యాంతి గంధర్వాంస్తత్పరాయణాః
భూతాన్భూతభుజో యాంతి మద్భక్తాయాంతి మామపి 24

అవ్యక్తం వ్యక్తిమాపన్నం మన్యంతే మామబుద్ధయః
పరం భావమజానంతో మమావ్యయమనుత్తమమ్ 25

నాహం ప్రకాశః సర్వస్య యోగమాయాసమావృతః
మూఢోఽయం నాభిజానాతి లోకో మామజమవ్యయమ్ 26

వేదాహం సమతీతాని వర్తమానాని చార్జున
భవిష్యంతి చ భూతాని మాం తు వేద న కశ్చన 27

ఇచ్ఛాద్వేషసముత్థేన ద్వంద్వమోహేన భారత
సర్వభూతాని సంమోహం సర్గే యాంతి పరంతప 28

యేషాం త్వంతం గతం పాపం జనానాం పుణ్యకర్మణామ్
తే ద్వంద్వమోహనిర్ముక్తా భజంతే మాం దృఢవ్రతాః 29

జరామరణమోక్షాయ మామాశ్రిత్య యతంతి యే
తే బ్రహ్మ తద్విదుః కృత్స్నమధ్యాత్మం కర్మ చాఖిలమ్ 30

సాధిభూతాధిదైవం మాం సాధియజ్ఞం చ యే విదుః
ప్రయాణకాలేఽపి చ మాం తే విదుర్యుక్తచేతసః 31

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం సప్తమోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

అక్షర బ్రహ్మ యోగ

అష్టమోఽధ్యాయః

అర్జున ఉవాచ :

కిం తద్బ్రహ్మ కిమధ్యాత్మం కిం కర్మ పురుషోత్తమ
అధిభూతం చ కిం ప్రోక్తమధిదైవం కిముచ్యతే 1

అధియజ్ఞః కథం కోఽత్ర దేహేఽస్మిన్మధుసూదన
ప్రయాణకాలేఽపి కథం జ్ఞేయోఽసి నియతాత్మభిః 2

శ్రీ భగవానువాచ :

అక్షరం బ్రహ్మ పరమం స్వభావోఽధ్యాత్మముచ్యతే
భూతభావోద్భవకరో విసర్గః కర్మసంజ్ఞితమ్ 3

అధిభూతం క్షరో భావః పురుషశ్చాధిదైవతమ్
అధియజ్ఞోఽహమేవాత్ర దేహే దేహభృతాంవర 4

అంతకాలే చ మామేవ స్మరన్ముక్త్వా కలేవరమ్
యః ప్రయాతి స మద్భావం యాతి నాస్త్యత్ర సంశయః 5

యం యం వాఽపి స్మరన్భావం త్యజత్యంతే కలేవరమ్
తం తమేవైతి కౌంతేయ సదా తద్భావభావితః 6

తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు మామనుస్మర యుధ్య చ
మయ్యర్పితమనోబుద్ధిర్మామేవైష్యస్యసంశయమ్ 7

అభ్యాసయోగయుక్తేన చేతసా నాన్యగామినా
పరమం పురుషం దివ్యం యాతి పార్థానుచింతయన్ 8

*యథా నద్యః స్యందమానాః సముద్రే
గచ్ఛంత్యస్తం నామరూపే విహాయ

తథా విద్వాన్నామరూపాద్విముక్తః
పరాత్పరం పురుషముపైతి దివ్యం 9

కవిం పురాణమనుశాసితార
మణోరణీయాంసమనుస్మరేద్యః

సర్వస్యధాతారమచింత్యరూప
మాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ 10

ప్రయాణకాలే మనసాఽచలేన
భక్త్యా యుక్తో యోగబలేన చైవ

భ్రువోర్మధ్యే ప్రాణమావేశ్య సమ్యక్
సతం పరం పురుషముపైతి దివ్యమ్ 11

యదక్షరం వేదవిదో వదంతి
విశంతి యద్యతయో వీతారాగాః

యదిచ్ఛంతో బ్రహ్మచర్యం చరంతి
తత్తే పదం సంగ్రహేణాఽభిధాస్యే 12

*యద్వాచా నాభ్యుదితమభ్యుద్యతే చ యేన వాక్
తదేవ బ్రహ్మత్వం విద్ధి నేదం యదిదముపాసతే 13

*మనుతే యన్న మనసా యేనాహుశ్చ మనోమతమ్
తదేవ బ్రహ్మత్వం విద్ధి నేదం యదిదముపాసతే 14

*యచ్చక్షుషా న పశ్యతి యేన చక్షూంషి పశ్యతి
తదేవ బ్రహ్మత్వం విద్ధి నేదం యదిదముపాసతే 15

*శృణోతి యన్న శ్రోత్రేణ యేన శ్రోత్రమిదం శ్రుతమ్
తదేవ బ్రహ్మత్వం విద్ధి నేదం యదిదముపాసతే 16

*ప్రాణీతి యన్న ప్రాణేన ప్రాణః ప్రాణీయతే యతః
తదేవ బ్రహ్మత్వం విద్ధి నేదం యదిదముపాసతే 17

*ఏతద్ధ్యేవాక్షరం బ్రహ్మ ఏతదేవామృతం పరమ్
ఏతదేవావ్యయం జ్ఞాత్వా యో యదిచ్ఛేత్తదాప్నుయాత్ 18

*ఏతదాలంబనం శ్రేష్ఠమేతదాలంబనం పరమ్
ఏతదాలంబనం జ్ఞాత్వా ప్రాప్నోతి పరమాం గతిమ్ 19

సర్వద్వారాణి సంయమ్య మనోహృది నిరుధ్య చ
మూర్ధ్న్యాధాయాత్మనః ప్రాణమాస్థితో యోగధారణామ్ 20

ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్మామనుస్మరన్
యః ప్రయాతి త్యజన్దేహం స యాతి పరమాం గతిమ్ 21

*తదేతదక్షరం బ్రహ్మ స ప్రాణో వాజ్ మనశ్చ సః
తత్సత్యమమృతం చైవ తద్విద్ధి భరతర్షభ 22

*ప్రణవో ధనుః శరో హ్యాత్మా బ్రహ్మ తల్లక్ష్యముచ్యతే
అప్రమత్తేన వేద్ధవ్యం శరవత్తన్మయో భవేత్ 23

*ధనుర్గృహీత్వైవమిదం మహాసం
శరం హ్యుపాసా నిశితం విధాయ

అయమ్యతద్భాగవతేన ధీరో
లక్ష్యం తదేవాక్షరమిత్యవైహి 24

అనన్యచేతాః సతతం యో మాం స్మరతి నిత్యశః
తస్యాహం సులభః పార్థ నిత్యయుక్తస్య దేహినః 25

మాముపేత్య పునర్జన్మ దుఃఖాలయమశాశ్వతమ్
నాప్నువంతి మహాత్మానః సంసిద్ధిం పరమాం గతాః 26

ఆబ్రహ్మభువనాల్లోకాః పునరావర్తినోఽర్జున
మాముపేత్య తు కౌంతేయ పునర్జన్మ న విద్యతే 27

సహస్రయుగపర్యంతమహర్యే బ్రహ్మణో విదుః
రాత్రిం యుగసహస్రాంతాం తేఽహోరాత్రవిదోజనాః 28

అవ్యక్తాద్ వ్యక్తయః సర్వాః ప్రభవంత్యహరాగమే
రాత్ర్యాగమే ప్రలీయంతే తత్రైవావ్యక్తసంజ్ఞకే 29

భూతగ్రామః స ఏవాయం భూత్వా భూత్వా ప్రలీయతే
రాత్ర్యాగమేఽవశః పార్థ ప్రభవత్యహరాగమే 30

పరస్తస్మాత్తు భావోఽన్యో వ్యక్తాఽవ్యక్తః సనాతనః
యః స సర్వేషు భూతేషు నశ్యత్సు న వినశ్యతి 31

అవ్యక్తోఽక్షర ఇత్యుక్తస్తమాహుః పరమాం గతిమ్
యం ప్రాప్య న నివర్తంతే తద్ధామ పరమం మమ 32

పురుషః స పరః పార్థ భక్త్యా లభ్యస్త్వనన్యయా
* యం ప్రాప్య న పునర్జన్మ లభంతే యోగినోర్జున 33

యస్యాంతస్థాని భూతాని యతౌ సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ 34

యత్ర కాలే త్వనావృత్తిమావృత్తిం చైవ యోగినః
ప్రయాతా యాంతి తం కాలం వక్ష్యామి భరతర్షభ 35

అగ్నిర్జ్యోతిరహః శుక్లః షణ్మాసా ఉత్తరాయణమ్
తత్ర ప్రయాతా గచ్ఛంతి బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదో జనాః 36

ధూమో రాత్రిస్తథా కృష్ణః షణ్మాసా దక్షిణాయనమ్
తత్ర చాంద్రమసం జ్యోతిర్యోగీ ప్రాప్య నివర్తతే 37

* శుక్లకృష్ణగతీ హ్యేతే జగతః శాశ్వతే మతే
*అనయోర్యాత్యనావృత్తిమేకయాఽఽవర్తతేఽన్యయా 38

నైతే సృతీ పార్థ జానన్ యోగీ ముహ్యతి కశ్చన
తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు యోగయుక్తో భవార్జున 39

వేదేషు యజ్ఞేషు తపః సు చైవ
దానేషు యత్పుణ్యఫలం ప్రదిష్టమ్
అత్యేతి తత్సర్వమిదం విదిత్వా
యోగీ పరం స్థానముపైతి చాద్యమ్ 40

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం అష్టమోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

రాజవిద్యా రాజగుహ్య యోగః

నవమోఽధ్యాయః

శ్రీ భగవానువాచ :

ఇదం తు తే గుహ్యతమం ప్రవక్ష్యామ్యనసూయవే
జ్ఞానం విజ్ఞానసహితం యద్ జ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ 1

రాజవిద్యా రాజగుహ్యం పవిత్రమిదముత్తమమ్
ప్రత్యక్షావగమం ధర్మ్యం సుసుఖం కర్తుమవ్యయమ్ 2

అశ్రద్ధధానాః పురుషా ధర్మస్యాస్య పరంతప
అప్రాప్య మాం నివర్తంతే మృత్యుసంసారవర్త్మని 3

మయా తతమిదం సర్వం జగదవ్యక్తమూర్తినా
మత్ స్థాని సర్వభూతాని న చాహం తేష్వవస్థితః 4

న చ మత్‌స్థాని భూతాని పశ్యమే యోగమైశ్వరమ్
భూతభృన్న చ భూతస్థో మమాత్మా భూతభావనః 5

యథాఽకాశస్థితో నిత్యం వాయుః సర్వత్రగో మహాన్
తథా సర్వాణి భూతాని మత్‌స్థానీత్యుపధారయ 6

*ఏవం హి సర్వభూతేషు చరామ్యనభిలక్షితః
భూతప్రకృతిమాస్థాయ సహ చైవ వినైవ చ 7

సర్వభూతాని కౌంతేయ ప్రకృతిం యాంతి మామకీమ్
కల్పక్షయే పునస్తాని కల్పాదౌ విసృజామ్యహమ్ 8

ప్రకృతిం స్వామవష్టభ్య విసృజామి పునః పునః
భూతగ్రామమిదం కృత్స్నమవశం ప్రకృతేర్వశాత్ 9

న చ మాం తాని కర్మాణి నిబధ్నంతి ధనంజయ
ఉదాసీనవదాసీనమసక్తం తేషు కర్మసు 10

మయాధ్యక్షేణ ప్రకృతిః సూయతే సచరాచరమ్
హేతునాఽనేన కౌంతేయ జగద్విపరివర్తతే 11

అవజానంతి మాం మూఢా మానుషీం తనుమాస్థితమ్
పరం భావమజానంతో మమావ్యయమనుత్తమమ్ 12

మోఘాశా మోఘకర్మాణో మోఘజ్ఞానా విచేతసః
ఆసురీం రాక్షసీం చైవ ప్రకృతిం మోహినీం శ్రితాః 13

మహాత్మానస్తు మాం పార్థ దైవీం ప్రకృతిమాశ్రితాః
భజంత్యనన్యమనసో జ్ఞాత్వా భూతాదిమవ్యయమ్ 14

సతతం కీర్తయంతశ్చ యజంతశ్చ దృఢవ్రతాః
నమస్యంతశ్చ మాం భక్త్యా నిత్యయుక్తా ఉపాసతే 15

జ్ఞానయజ్ఞేన చాప్యన్యే యజంతో మాముపాసతే
ఏకత్వేన పృథక్త్వేన బహుధా విశ్వతోముఖమ్ 16

అహం క్రతురహం యజ్ఞః స్వధాఽహమహమౌషధమ్
మంత్రోఽహమహమేవాజ్యమహమగ్నిరహం హుతమ్ 17

పితాఽహమస్య జగతో మాతా ధాతా పితామహః
వేద్యం పవిత్రమోంకారోఽథర్వ ఋక్ సామ వై యజుః 18

గతిర్భర్తా ప్రభుః సాక్షీ నివాసః శరణం సుహృత్
ప్రభవః ప్రలయః స్థానం నిధానం బీజమవ్యయమ్ 19

తపామ్యహమహం వర్షం నిగృహ్ణామ్యుత్సృజామి చ
అమృతం చైవ మృత్యుశ్చ సదసచ్చాహమర్జున 20

త్రైవిద్యా మాం సోమపాః పూతపాపా
యజ్ఞైరిష్ట్వా స్వర్గతిం ప్రార్థయంతే
తే పుణ్యమాసాద్య సురేంద్రలోక
మశ్నంతి దివ్యాన్ దివి దేవభోగాన్ 21

తే తం భుక్త్వా స్వర్గలోకం విశాలం
క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశంతి
ఏవం త్రయీధర్మమనుప్రపన్నా
గతాగతం కామకామా లభంతే 22

అనన్యాశ్చింతయంతో మాం యే జనాః పర్యుపాసతే
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహమ్ 23

యేఽప్యన్యదేవతాభక్తా యజంతే శ్రద్ధయాన్వితాః
తేఽపి మామేవ కౌంతేయ యజంత్యవిధిపూర్వకమ్ 24

అహం హి సర్వయజ్ఞానాం భోక్తా చ ప్రభురేవ చ
న తు మామభిజానంతి తత్త్వేనాతశ్చ్యవంతి తే 25

యాంతి దేవవ్రతా దేవాన్ పితౄన్యాంతి పితృవ్రతాః
భూతాని యాంతి భూతేజ్యా యాంతి మద్యాజినోఽపి మామ్ 26

పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి
తదహం భక్త్యుపహృతమశ్నామి ప్రయతాత్మనః 27

యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్జుహోషి దదాసి యత్
యత్తపస్యసి కౌంతేయ తత్కురుష్వ మదర్పణమ్ 28

శుభాశుభఫలైరేవం మోక్ష్యసే కర్మబంధనైః
సంన్యాసయోగయుక్తాత్మా విముక్తో మాముపైష్యసి 29

*అచింత్యమవ్యక్తమనంతరూపం
శివం ప్రశాంతమమృతం బ్రహ్మయోనిమ్

తమాదిమధ్యాంతవిహీనమేకం
విభుం చిదానందమరూప మద్భుతమ్ 30

*ఉమాసహాయం పరమేశ్వరం ప్రభుం
త్రిలోచనం నీలకంఠం ప్రశాంతమ్

హృత్పుండరీకే విరజం విశుద్ధం
సంచింతయేద్ బ్రహ్మరూపం విశోకమ్ 31

సమోఽహం సర్వభూతేషు న మే ద్వేష్యోఽస్తి న ప్రియః
యే భజంతి తు మాం భక్త్యా మయి తే తేషు చాప్యహమ్ 32

అపి చేత్సుదురాచారో భజతే మామనన్యభాక్
సాధురేవ సమంతవ్యః సమ్యగ్వ్యవసితో హి సః 33

క్షిప్రం భవతి ధర్మాత్మా శశ్వచ్ఛాంతిం నిగచ్ఛతి
కౌంతేయ ప్రతిజానీహి న మద్భక్తః ప్రణశ్యతి 34

మాం హి పార్థ వ్యపాశ్రిత్య యేఽపి స్యుః పాపయోనయః
స్త్రియో వైశ్యాస్తథా శూద్రాస్తేఽపి యాంతి పరాం గతిమ్ 35

కిం పునర్బ్రాహ్మణాః పుణ్యా భక్తా రాజర్షయస్తథా
అనిత్యమసుఖం లోకమిమం ప్రాప్య భజస్వ మామ్ 36

మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కురు
మామేవైష్యసి యుక్త్వైవమాత్మానం మత్పరాయణః 37

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం నవమోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

విభూతి యోగ

దశమోఽధ్యాయః

శ్రీ భగవానువాచ :

భూయ ఏవ మహాబాహో శృణు మే పరమం వచః
యత్తేఽహం ప్రీయమాణాయ వక్ష్యామి హితకామ్యయా 1

న మే విదుః సురగణాః ప్రభవం న మహర్షయః
అహమాదిర్హి దేవానాం మహర్షీణాం చ సర్వశః 2

యో మామజమనాదిం చ వేత్తిలోకమహేశ్వరమ్
అసంమూఢః స మర్త్యేషు సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే 3

బుద్ధిర్జ్ఞానమసంమోహః క్షమా సత్యం దమః శమః
సుఖం.దుఃఖం భవో భావో భయం చాభయమేవ చ 4

అహింసా సమతా తుష్టిస్తపో దానం యశోఽయశః
భవంతి భావా భూతానాం మత్త ఏవ పృథగ్విధాః 5

మహర్షయః సప్త పూర్వే చత్వారో మనవస్తథా
మద్ భావా మానసా జాతా యేషాం లోక ఇమాః ప్రజాః 6

ఏతాం విభూతిం యోగం చ మమ యో వేత్తి తత్త్వతః
సోఽవికంపేన యోగేన యుజ్యతే నాత్ర సంశయః 7

అయం సర్వస్య ప్రభవ ఇతః సర్వం ప్రవర్తతే
ఇతి మత్వా భజంతే మాం బుధా భావసమన్వితాః 8

మచ్చిత్తా మద్గతప్రాణా బోధయంతః పరస్పరమ్
కథయంతశ్చ మాం నిత్యం తుష్యంతి చ రమంతి చ 9

తేషాం సతతయుక్తానాం భజతాం ప్రీతిపూర్వకమ్
దదామి బుద్ధియోగం తం యేన మాముపయాంతి తే 10

తేషామేవానుకంపార్థమహమజ్ఞానజం తమః
నాశయామ్యాత్మభావస్థో జ్ఞానదీపేన భాస్వతా 11

అర్జున ఉవాచ :

పరం బ్రహ్మ పరం ధామ పవిత్రం పరమం భవాన్
పురుషం శాశ్వతం దివ్యమాదిదేవమజం విభుం 12

ఆహుస్త్వామృషయః సర్వే దేవర్షిర్నారదస్తథా
అసితో దేవలో వ్యాసః స్వయం చైవ బ్రవీషి మామ్ 13

సర్వమేతదృతం మన్యే యన్మాం వదసి కేశవ
న హి తే భగవన్ వ్యక్తిం విదుర్దేవా మహర్షయః 14

స్వయమేవాత్మనాఽఽత్మానం వేత్థ త్వం పురుషోత్తమ
భూతభావన భూతేశ దేవదేవ జగత్పతే 15

వక్తుమర్హస్యశేషేణ విభూతీరాత్మనః శుభాః
యాభిర్విభూతిభిర్లోకానిమాంస్త్వం వ్యాప్య తిష్ఠసి 16

కథం విద్యామహం యోగింస్త్వాం సదా పరిచింతయన్
కేషు కేషు చ భావేషు చింత్యోఽసి భగవన్మయా 17

విస్తరేణాత్మనో యోగం విభూతిం చ జనార్దన
భూయః కథయ తృప్తిర్హి శృణ్వతో నాస్తి మేఽమృతం 18

శ్రీ భగవానువాచ :

హంత తే కథయిష్యామి విభూతీరాత్మనః శుభాః
ప్రాధాన్యతః కురుశ్రేష్ఠ నాస్త్యంతో విస్తరస్య మే 19

అహమాత్మా గుడాకేశ సర్వభూతాశయస్థితః
అహమాదిశ్చ మధ్యం చ భూతానామంత ఏవ చ 20

ఆదిత్యానామహం విష్ణుర్జ్యోతిషాం రవిరంశుమాన్
మరీచిర్మరుతామస్మి నక్షత్రాణామహం శశీ 21

వేదానాం సామవేదోఽహం దేవానామస్మి వాసవః
ఇంద్రియాణాం మనశ్చాస్మి భూతానామస్మి చేతనా 22

రుద్రాణాం శంకరశ్చాస్మి విత్తేశో యక్షరక్షసామ్
వసూనాం పావకశ్చాస్మి మేరుః శిఖరిణామహమ్ 23

పురోధసాం చ ముఖ్యం మాం విద్ధి పార్థ బృహస్పతిమ్
సేనానీనామహం స్కందః సరసామస్మి సాగరః 24

మహర్షీణాం భృగురహం గిరామస్మ్యేకమక్షరమ్
యజ్ఞానాం జపయజ్ఞోఽస్మి స్థావరాణాం హిమాలయః 25

అశ్వత్థః సర్వవృక్షాణాం దేవర్షీణాం చ నారదః
గంధర్వాణాం చిత్రరథః సిద్ధానాం కపిలో మునిః 26

ఉచ్చైఃశ్రవసమశ్వానాం విద్ధి మామమృతోద్భవమ్
ఐరావతం గజేంద్రాణాం నరాణాం చ నరాధిపమ్ 27

ఆయుధానామహం వజ్రం ధేనూనామస్మి కామధుక్
ప్రజనశ్చాస్మి కందర్పః సర్పాణామస్మి వాసుకిః 28

అనంతశ్చాస్మి నాగానాం వరుణో యాదసామహమ్
పితౄణామర్యమా చాస్మి యమః సంయమతామహమ్ 29

ప్రహ్లాదశ్చాస్మి దైత్యానాం కాలః కలయతామహమ్
మృగాణాం చ మృగేంద్రోఽహం వైనతేయశ్చ పక్షిణామ్ 30

పవనః పవతామస్మి రామః శస్త్రభృతామహమ్
ఝషాణాం మకరశ్చాస్మి స్రోతసామస్మి జాహ్నవీ 31

సర్గాణామాదిరంతశ్చ మధ్యం చైవాహమర్జున
అధ్యాత్మవిద్యా విద్యానాం వాదః ప్రవదతామహమ్ 32

అక్షరాణామకారోఽస్మి ద్వంద్వః సామాసికస్య చ
అహమేవాక్షయః కాలో ధాతాఽహం విశ్వతోముఖః 33

మృత్యుః సర్వహరశ్చాహముద్భవశ్చ భవిష్యతామ్
కీర్తిః శ్రీర్వాక్ చ నారీణాం స్మృతిర్మేధా ధృతిః క్షమా 34

బృహత్సామ తథా సామ్నాం గాయత్రీ ఛందసామహం
మాసానాం మార్గశీర్షోఽహమృతూనాం కుసుమాకరః 35

ద్యూతం ఛలయతామస్మి తేజస్తేజస్వినామహమ్
జయోఽస్మి వ్యవసాయోస్మి సత్త్వంసత్త్వవతామహమ్ 36

వృష్ణీనాం వాసుదేవోఽస్మి పాండవానాం ధనంజయః
మునీనామప్యహం వ్యాసః కవీనాముశనాకవిః 37

దండో దమయతామస్మి నీతిరస్మి జిగీషతామ్
మౌనం చైవాస్మి గుహ్యానాం జ్ఞానం జ్ఞానవతామహమ్ 38

యచ్చాపి సర్వభూతానాం బీజం తదహమర్జున
న తదస్తి వినా యత్స్యాన్మయా భూతం చరాచరమ్ 39

నాంతోఽస్తి మమ దివ్యానాం విభూతీనాం పరంతప
ఏష తూద్దేశతః ప్రోక్తో విభూతేర్విస్తరో మయా 40

యద్యద్విభూతిమత్సత్త్వం శ్రీమదూర్జితమేవ వా
తత్తదేవావగచ్ఛ త్వం మమ తేజోంఽశ సంభవమ్ 41

అథవా బహునైతేన కిం జ్ఞాతేన తవార్జున
విష్టభ్యాహమిదం కృత్స్నమేకాంశేన స్థితో జగత్ 42

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం దశమోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

విశ్వరూప దర్శనం

ఏకాదశోఽధ్యాయః

సంజయ ఉవాచ :

శ్రుత్వా శ్రీకృష్ణవచనం రాజన్పార్థోఽబ్రవీత్తదా*
మదనుగ్రహాయ పరమం గుహ్యమధ్యాత్మసంజ్ఞితమ్ 1

యత్త్వయోక్తం వచస్తేన మోహోఽయం విగతో మమ
భవాప్యయౌ హి భూతానాం శ్రుతౌ విస్తరశో మయా 2

త్వత్తః కమలపత్రాక్ష మాహాత్మ్యమపి చావ్యయమ్
ఏవమేతద్యథాఽఽత్థ త్వమాత్మానం పరమేశ్వర 3

ద్రష్టుమిచ్ఛామి తే రూపమైశ్వరం పురుషోత్తమ
మన్యసే యది తచ్ఛక్యం మయా ద్రష్టుమితి ప్రభో 4

యోగేశ్వర తతో మే త్వం దర్శయాత్మానమవ్యయమ్
శ్రుత్వా పార్థవచః ప్రాహ భగవాన్భక్తవత్సలః* 5

శ్రీ భగవానువాచ :

పశ్య మే పార్థ రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశః
నానావిధాని దివ్యాని నానావర్ణాకృతీని చ 6

పశ్యాదిత్యాన్ వసూన్ రుద్రానశ్వినౌమరుతస్తథా
బహూన్యదృష్టపూర్వాణి పశ్యాశ్చర్యాణి పాండవ 7

ఇహైకస్థం జగత్కృత్స్నం పశ్యాద్య సచరాచర
మమ దేహే గుడాకేశ యచ్చాన్యద్ ద్రష్టుమిచ్ఛసి 8

న తు మాం శక్ష్యసి ద్రష్టుమనేనైవ స్వచక్షుషా
దివ్యం దదామి తే చక్షుః పశ్యమే యోగమైశ్వరమ్ 9

సంజయ ఉవాచ :

ఏవముక్త్వా తతో రాజన్ మహాయోగీశ్వరో హరిః
దర్శయామాస పార్థాయ పరమం రూపమైశ్వరమ్ 10

అనేకవక్త్రనయనమనేకాద్భుతదర్శనమ్
అనేకదివ్యాభరణం దివ్యానేకోద్యతాయుధమ్ 11

దివ్యమాలాంబరధరం దివ్యగంధానులేపనమ్
సర్వాశ్చర్యమయం దేవమనంతం విశ్వతోముఖమ్ 12

దివి సూర్యసహస్రస్య భవేద్యుగపదుత్థితా
యది భాః సదృశీ సా స్యాద్భాసస్తస్య మహాత్మనః 13

తత్రైకస్థం జగత్కృత్స్నం ప్రవిభక్తమనేకధా
అపశ్యద్దేవదేవస్య శరీరే పాండవస్తదా 14

తతః స విస్మయావిష్టో హృష్టరోమా ధనంజయః
ప్రణమ్య శిరసాదేవం కృతాంజలిరభాషత 15

అర్జున ఉవాచ :

పశ్యామి దేవాంస్తవ దేవ దేహే
సర్వాంస్తథా భూతవిశేషసంఘాన్
బ్రహ్మాణమీశం కమలాసనస్థ
మృషీంశ్చ సర్వానురగాంశ్చ దివ్యాన్ 16

అనేకబాహూదరవక్త్రనేత్రం
పశ్యామి త్వాం సర్వతోఽనంతరూపం
నాంతం న మధ్యం న పునస్తవాదిం
పశ్యామి విశ్వేశ్వర విశ్వరూపమ్ 17

కిరీటినం గదినం చక్రిణం చ
తేజోరాశిం సర్వతో దీప్తిమంతమ్

పశ్యామి త్వా దుర్నిరీక్ష్యం సమంతా
ద్దీప్తానలార్కద్యుతిమప్రమేయమ్ 18

త్వమక్షరం పరమం వేదితవ్యం
త్వమస్య విశ్వస్య పరం నిధానమ్

త్వమవ్యయః శాశ్వతధర్మగోప్తా
సనాతనస్త్వం పురుషో మతో మే 19

అనాదిమధ్యాంతమనంతవీర్య
మనంతబాహుం శశిసూర్యనేత్రమ్

పశ్యామి త్వాం దీప్తహుతాశ వక్త్రం
స్వతేజసా విశ్వమిదం తపంతమ్ 20

ద్యావా పృథివ్యోరిదమంతరం హి
వ్యాప్తం త్వయైకేన దిశశ్చ సర్వాః

దృష్ట్వాఽద్భుతం రూపముగ్రం తవేదృగ్
లోకత్రయం ప్రవ్యథితం మహాత్మన్ 21

అమీ హి త్వా సురసంఘా విశంతి
కేచిద్భీతాః ప్రాంజలయో గృణంతి

స్వస్తీతి చోక్త్వైవ మహర్షిసంఘాః
స్తువంతి త్వాం స్తుతిభిః పుష్కలాభిః 22

రుద్రాదిత్యా వసవో యే చ సాధ్యా
విశ్వేఽశ్వినౌ మరుతశ్చోష్మపాశ్చ

గంధర్వయక్షాసురసిద్ధసంఘా
వీక్షంతే త్వాం విస్మితాశ్చైవ సర్వే 23

రూపం మహత్తే బహువక్త్రనేత్రం
మహాబాహో బహుబాహూరుపాదమ్
బహూదరం బహుదంష్ట్రాకరాలం
దృష్ట్వా లోకాః ప్రవ్యథితాస్తథాహమ్ 24

నభఃస్పృశం దీప్తమనేకవర్ణం
వ్యాత్తాననం దీప్తవిశాలనేత్రమ్
దృష్ట్వా హి త్వాం ప్రవ్యథితాంతరాత్మా
ధృతిం న విందామి శమం చ విష్ణో 25

దంష్ట్రాకరాలాని చ తే ముఖాని
దృష్ట్వైవ కాలానలసన్నిభాని
దిశో న జానే న లభే చ శర్మ
ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస 26

అమీ చ త్వాం ధృతరాష్ట్రస్య పుత్రాః
సర్వే సహైవావనిపాలసంఘైః
భీష్మో ద్రోణః సూతపుత్రస్తథాఽసౌ
సహాస్మదీయైరపి యోధముఖ్యైః 27

వక్త్రాణి తే త్వరమాణా విశంతి
దంష్ట్రాకరాలాని భయానకాని

కేచిద్విలగ్నా దశనాంతరేషు
సందృశ్యంతే చూర్ణితైరుత్తమాంగైః 28

*నానారూపైః పురుషైర్వ్యధ్యమానా
విశంతి తే వక్త్రమచింత్యరూపమ్

యౌధిష్ఠిరా ధార్తరాష్ట్రాశ్చ యోధాః
శస్త్రైః కృత్తా వివిధైః సర్వ ఏవ 29

*త్వత్తేజసా విహతా నూనమేవ
తథా హీమే త్వచ్ఛరీరప్రవిష్టాః 30

యథా నదీనాం బహవోంఽబువేగాః
సముద్రమేవాభిముఖా ద్రవంతి

తథా తవామీ నరలోకవీరా
విశంతి వక్త్రాణ్యభితో జ్వలంతి 31

యథా ప్రదీప్తం జ్వలనం పతంగా
విశంతి నాశాయ సమృద్ధవేగాః

తథైవ నాశాయ విశంతిలోకా
స్తవాపి వక్త్రాణి సమృద్ధవేగాః 32

లేలిహ్యసే గ్రసమానః సమంతా
ల్లోకాన్ సమగ్రాన్ వదనైర్జ్వలద్భిః

తేజోభిరాపూర్య జగత్సమగ్రం
భాసస్తవోగ్రాః ప్రతిపంతి విష్ణోః 33

ఆఖ్యాహి మే కో భవానుగ్రరూపో
నమోఽస్తు తే దేవ వర ప్రసీద
విజ్ఞాతుమిచ్ఛామి భవంతమాద్యం
న హి ప్రజానామి తవ ప్రవృత్తిమ్ 34

శ్రీ భగవానువాచ :

*నారాయణోఽహం పురుషః శివోహం
బ్రహ్మాహమస్మి సకలోహమస్మి
పూర్ణోఽహమీశశ్చ పురాతనోహం
హిరణ్మయో జ్ఞానరూపోఽహమస్మి 35

కాలోఽస్మి లోకక్షయకృత్ ప్రవృద్ధో
లోకాన్ సమాహర్తుమిహ ప్రవృత్తః
ఋతేఽపి త్వాం న భవిష్యంతి సర్వే
యేఽవస్థితాః ప్రత్యనీకేషు యోధాః 36

తస్మాత్త్వముత్తిష్ఠ యశో లభస్వ
జిత్వా శత్రూన్ భుంక్ష్వ రాజ్యం సమృద్ధమ్
మయైవైతే నిహతాః పూర్వమేవ
నిమిత్తమాత్రం భవ సవ్యసాచిన్ 37

ద్రోణం చ భీష్మం చ జయద్రథం చ
కర్ణం తథాన్యానపి వీరయోధాన్
మయా హతాంస్త్వం జహి మా వ్యథిష్ఠా
యుధ్యస్వ జేతాసి రణే సపత్నాన్ 38

సంజయ ఉవాచ :

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచనం కేశవస్య
కృతాంజలిర్వేపమానః కిరీటీ
నమస్కృత్వా భూయ ఏవాహ కృష్ణం
సగద్గదం భీతభీతః ప్రణమ్య 39

అర్జున ఉవాచ :

స్థానే హృషీకేశ తవ ప్రకీర్త్యా
జగత్ ప్రహృష్యత్యనురజ్యతే చ
రక్షాంసి భీతాని దిశో ద్రవంతి
సర్వే నమస్యంతి చ సిద్ధసంఘాః 40

కస్మాచ్చ తే న నమేయుర్మహాత్మన్
గరీయసే బ్రహ్మణోఽప్యాదికర్త్రే
అనంత దేవేశ జగన్నివాస
త్వమక్షరం సదసత్తః పరం యత్ 41

త్వమాదిదేవః పురుషః పురాణ
స్త్వమస్య విశ్వస్య పరం నిధానమ్
వేత్తాసి వేద్యం పరమం చ ధామ
త్వయా తతం విశ్వమనంతరూప 42

వాయుర్యమోఽగ్నిర్వరుణః శశాంకః
ప్రజాపతిస్త్వం ప్రపితామహశ్చ

అనాదిమధ్యాన్తమనన్తవీర్యమ్...

అనాదిమానప్రతిమప్రభావః *
సర్వేశ్వరః సర్వమహావిభూతే * 43

నమోనమస్తేఽస్తు సహస్రకృత్వః
పునశ్చ భూయోఽపి నమో నమస్తే

నమః పురస్తాదథ పృష్ఠతస్తే
నమోఽస్తు తే సర్వత ఏవ సర్వ 44

న హి త్వదన్యః కశ్చిద స్తీహ దేవ *
లోకత్రయే దృశ్యతేఽచింత్యకర్మ *

అనంతవీర్యామితవిక్రమస్త్వం
వ్యాప్నోషి సర్వం చ తతోఽసి సర్వః 45

సఖేతి మత్వా ప్రసభం యదుక్తం
హే కృష్ణ హే యాదవ హే సఖేతి

అజానతా మహిమానం తవేమం
మయా ప్రమాదాత్ ప్రణయేన వాఽపి 46

యచ్చావహాసార్థమసత్కృతోఽసి
విహారశయ్యాసనభోజనేషు

ఏకోఽథవాఽప్యచ్యుత తత్సమక్షం
తత్ క్షామయే త్వామహమప్రమేయమ్ 47

పితాఽసి లోకస్య చరాచరస్య
త్వమస్య విశ్వస్య గురుర్గరీయాన్

న త్వత్సమోఽస్త్యభ్యధికః కుతోఽన్యో
లోకత్రయేఽప్యప్రతిమప్రభావః 48

తస్మాత్ ప్రణమ్య ప్రణిధాయ కాయం
ప్రసాదయే త్వామహమీశమీడ్యమ్
పితేవ పుత్రస్య సఖేవ సఖ్యుః
ప్రియః ప్రియస్యార్హసి దేవ సోఢుమ్ 49

*దివ్యాని కర్మాణి తవాద్భుతాని
పూర్వాణి పూర్వా ఋషయః స్మరంతి
నాన్యోఽస్తి కర్తా జగతస్త్వమేకో
ధాతా విధాతా చ విభుర్భవశ్చ 50

*తవాద్భుతం కిం ను భవేదసహ్యం
కిం వా శక్యం పరతః కీర్తయిష్యే
కర్తాసి సర్వస్య యతః స్వయం వై
విభో తతః సర్వమిదం త్వమేవ 51

*అత్యద్భుతం కర్మ న దుష్కరం తే
కర్మోపమానం న హి విద్యతే తే
న తే గుణానాం పరిమాణమస్తి
న తేజసో నాపి బలస్య నర్ద్ధేః 52

అదృష్టపూర్వం హృషితోఽస్మి దృష్ట్వా
భయేన చ ప్రవ్యథితం మనో మే

తదేవ మే దర్శయ దేవరూపం
ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస 53

కిరీటినం గదినం చక్రహస్త
మిచ్ఛామి త్వాం ద్రష్టుమహం తథైవ
తేనైవ రూపేణ భుజద్వయేన
సహస్రబాహో భవ విశ్వమూర్తే 54

శ్రీ భగవానువాచ :

మయా ప్రసన్నేన తవార్జునేదం
రూపం పరం దర్శితమాత్మయోగాత్
తేజోమయం విశ్వమనంతమాద్యం
యన్మే త్వదన్యేన న దృష్టపూర్వమ్ 55

న వేదయజ్ఞాధ్యయనైర్న దానై
ర్నచ క్రియాభిర్న తపోభిరుగ్రైః
ఏవం రూపం శక్యమహం నృలోకే
ద్రష్టుం త్వదన్యేన కురుప్రవీర 56

మా తే వ్యథా మా చ విమూఢభావో
దృష్ట్వా రూపం ఘోరమీదృఙ్ మమేదమ్
వ్యపేతభీః ప్రీతమనాః పునస్త్వం
తదేవ మే రూపమిదం ప్రపశ్య 57

సంజయ ఉవాచ :

ఇత్యర్జునం వాసుదేవస్తథోక్త్వా
స్వకం రూపం దర్శయామాస భూయః
ఆశ్వాసయామాస చ భీతమేనం
భూత్వా పునః సౌమ్యవపుర్మహాత్మా 58

అర్జున ఉవాచ :

దృష్ట్వేదం మానుషం రూపం తవ సౌమ్యం జనార్దన
ఇదానీమస్మి సంవృత్తః సచేతా ప్రకృతిం గతః 59

శ్రీ భగవానువాచ :

సుదుర్దర్శమిదం రూపం దృష్టవానసి యన్మమ
దేవా అప్యస్య రూపస్య నిత్యం దర్శనకాంక్షిణః 60

నాహం వేదైర్న తపసా న దానేన న చేజ్యయా
శక్య ఏవం విధో ద్రష్టుం దృష్టవానసి మాం యథా 61

భక్త్యా త్వనన్యయా శక్యో హ్యహమేవం విధోఽర్జున
జ్ఞాతుం ద్రష్టుం చ తత్త్వేన ప్రవేష్టుం చ పరంతప 62

మత్కర్మకృన్మత్పరమో మద్భక్తః సంగవర్జితః
నిర్వైరః సర్వభూతేషు యః స మామేతి పాండవ 63

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం ఏకాదశోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

భక్తియోగ

ద్వాదశోఽధ్యాయః

అర్జున ఉవాచ :

ఏవం సతతయుక్తా యే భక్తాస్త్వాం పర్యుపాసతే
యే చాప్యక్షరమవ్యక్తం తేషాం కే యోగవిత్తమాః 1

శ్రీ భగవానువాచ :

మయ్యావేశ్య మనో యే మాం నిత్యయుక్తా ఉపాసతే
శ్రద్ధయా పరయోపేతాస్తే మే యుక్తతమా మతాః 2

యే త్వక్షరమనిర్దేశ్యమవ్యక్తం మాముపాసతే
సర్వత్రగమచింత్యం చ కూటస్థమచలం ధ్రువమ్ 3

సన్నియమ్యేంద్రియగ్రామం సర్వత్ర సమబుద్ధయః
తే ప్రాప్నువంతి మామేవ సర్వభూతహితే రతాః 4

క్లేశోఽధికతరస్తేషాం సర్వత్రాఽవ్యక్తచేతసామ్
అవ్యక్తా హి గతిర్దుఃఖం దేహవద్భిరవాప్యతే 5

యే తు సర్వాణి కర్మాణి మయి సంన్యస్త మత్పరాః
అనన్యేనైవ యోగేన మాం ధ్యాయంత ఉపాసతే 6

తేషామహం సముద్ధర్తా మృత్యుసంసారసాగరాత్
భవామి న చిరాత్పార్థ మయ్యావేశితచేతసామ్ 7

మయ్యేవ మన ఆధత్స్వ మయి బుద్ధిం నివేశయ
నివసిష్యసి మయ్యేవ యోగముత్తమమాస్థితః 8

అథావేశయితుం చిత్తం న శక్నోషి మయి స్థిరమ్
అభ్యాసయోగేన తతో మామిచ్ఛాప్తుం ధనంజయ 9

అభ్యాసేఽప్యసమర్థోఽసి మత్కర్మపరమో భవ
మదర్థమపి కర్మాణి కుర్వన్సిద్ధిమవాప్స్యసి 10

అథైతదప్యశక్తోఽసి కర్తుం మద్యోగమాశ్రితః
సర్వకర్మఫలత్యాగం తతః కురు యతాత్మవాన్ 11

శ్రేయో హి జ్ఞానమభ్యాసాత్ జ్ఞానాద్ ధ్యానం విశిష్యతే
ధ్యానాత్కర్మఫలత్యాగస్త్యాగాచ్ఛాంతిర్నిరంతరా 12

అద్వేష్టా సర్వభూతానాం మైత్రః కరుణ ఏవ చ
నిర్మమో నిరహంకారః సమదుఃఖసుఖః క్షమీ 13

సంతుష్టః సతతం యోగీ యతాత్మా దృఢనిశ్చయ
మయ్యర్పితమనోబుద్ధిర్యో మే భక్తః స మే ప్రియః 14

యస్మాన్నోద్విజతే లోకో లోకాన్నోద్విజతే చ యః
హర్షమన్యుభయక్రోధైర్ముక్తో యః స చమే ప్రియః 15

అనపేక్షః శుచిర్దక్ష ఉదాసీనో గత వ్యథః
సర్వారంభఫలత్యాగీ యో మద్భక్తః స మే ప్రియః 16

యో న హృష్యతి న ద్వేష్టి న శోచతి న కాంక్షతి
శుభాశుభఫలత్యాగీ భక్తిమాన్ యః స మే ప్రియః 17

సమః శత్రౌ చ మిత్రే చ తథా మానాపమానయోః
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు సమః సంగవివర్జితః 18

తుల్యనిందాస్తుతిర్మౌనీ సంతుష్టో యేన కేనచిత్
అనికేతః స్థిరమతిర్భక్తిమాన్ మే ప్రియో నరః 19

యే తు ధర్మామృతమిదం యథోక్తం పర్యుపాసతే
శ్రద్ధదానా మత్పరమా భక్తాస్తేఽతీవ మే ప్రియాః 20

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం ద్వాదశోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ విభాగ యోగ

త్రయోదశోఽధ్యాయః

శ్రీ భగవానువాచ :

*ప్రకృతిం పురుషం చైవ క్షేత్రం క్షేత్రజ్ఞమేవ చ
ఏతత్తే కథయిష్యామి జ్ఞానం జ్ఞేయం చ భారత 1

ఇదం శరీరం కౌంతేయ క్షేత్రమిత్యభిధీయతే
ఏతద్యో వేత్తి తం ప్రాహుః క్షేత్రజ్ఞ ఇతి తద్విదః 2

క్షేత్రజ్ఞం చాపి మాం విద్ధి సర్వక్షేత్రేషు భారత
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోర్ జ్ఞానం యత్తద్ జ్ఞానం మతం మమ 3

తత్ క్షేత్రం యచ్చ యాదృక్ చ యద్వికారి యతశ్చ యత్
స చ యో యత్ప్రభావశ్చ తత్సమాసేన మే శృణు 4

ఋషిభిర్బహుధా గీతం ఛందోభిర్వివిధైః పృథక్
బ్రహ్మసూత్రపదైశ్చైవ హేతుమద్భిర్వినిశ్చితమ్ 5

మహాభూతాన్యహంకారో బుద్ధిరవ్యక్తమేవ చ
ఇంద్రియాణి దశైకం చ పంచ చేంద్రియగోచరాః 6

ఇచ్ఛా ద్వేషః సుఖం దుఃఖం సంఘాతశ్చేతనా ధృతిః
ఏతత్ క్షేత్రం సమాసేన సవికారముదాహృతమ్ 7

అమానిత్వమదంభిత్వమహింసా క్షాంతిరార్జవమ్
ఆచార్యోపాసనం శౌచం స్థైర్యమాత్మవినిగ్రహః 8

ఇంద్రియార్థేషు వైరాగ్యమనహంకార ఏవ చ
జన్మమృత్యుజరావ్యాధిదుఃఖదోషానుదర్శనమ్ 9

అసక్తిరనభిష్వంగః పుత్రదారగృహాదిషు
నిత్యం చ సమచిత్తత్వమిష్టానిష్టోపపత్తిషు 10

మయి చానన్యయోగేన భక్తిరవ్యభిచారిణీ
వివిక్తదేశసేవిత్వమరతిర్జనసంసది 11

అధ్యాత్మజ్ఞాననిష్ఠత్వం తత్త్వజ్ఞానార్థదర్శనమ్
ఏతద్ జ్ఞానమితి ప్రోక్తమజ్ఞానం యదతోఽన్యథా 12

జ్ఞేయం యత్తత్ప్రవక్ష్యామి యద్జ్ఞాత్వాఽమృతమశ్నుతే
అనాదిమత్పరం బ్రహ్మ న సత్తన్నాసదుచ్యతే 13

సర్వతః పాణిపాదాంతం సర్వతోఽక్షి శిరో ముఖమ్
సర్వతః శ్రుతిమల్లోకే సర్వమావృత్య తిష్ఠతి 14

సర్వేంద్రియగుణాభాసం సర్వేంద్రియవివర్జితమ్
అసక్తం సర్వభృచ్చైవ నిర్గుణం గుణభోక్తృ చ 15

బహిరంతశ్చ భూతానామచరం చరమేవ చ
సూక్ష్మత్వాత్తదవిజ్ఞేయం దూరస్థం చాంతికే చ తత్ 16

అవిభక్తం చ భూతేషు విభక్తమివ చ స్థితమ్
భూతభర్తృ చ తద్ జ్ఞేయం గ్రసిష్ణు ప్రభవిష్ణు చ 17

జ్యోతిషామపి తజ్జ్యోతిస్తమసః పరముచ్యతే
జ్ఞానం జ్ఞేయం జ్ఞానగమ్యం సర్వస్యహృది వేష్టితమ్ 18

ఇతి క్షేత్రం తథా జ్ఞానం జ్ఞేయం చోక్తం సమాసతః
మద్భక్త ఏతద్ విజ్ఞాయ మద్భావాయోపపద్యతే 19

ప్రకృతిం పురుషం చైవ విద్ధ్యనాదీ ఉభావపి
వికారాంశ్చ గుణాంశ్చైవ విద్ధి ప్రకృతిసంభవాన్ 20

కార్యకారణకర్తృత్వే హేతుః ప్రకృతిరుచ్యతే
పురుషః సుఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వే హేతురుచ్యతే 21

పురుషః ప్రకృతిస్థోహి భుంక్తే ప్రకృతిజాన్ గుణాన్
కారణం గుణసంగోఽస్య సదసద్యోనిజన్మను 22

*ప్రశాసితారం సర్వేషామణీయాంసమణోఽరపి
రుక్మాభం స్వప్నధీగమ్యం జానీయాత్పురుషం పరమ్ 23

ఉపద్రష్టాఽనుమంతా చ కర్తా భోక్తా మహేశ్వరః
పరమాత్మేతి చాప్యుక్తో దేహేఽస్మిన్ పురుషః పరః 24

య ఏవం వేత్తి పురుషం ప్రకృతిం చ గుణైఃసహ
సర్వథా వర్తమానోఽపి న స భూయోఽభిజాయతే 25

ధ్యానేనాత్మని పశ్యంతి కేచిదాత్మానమాత్మనా
అన్యే సాంఖ్యేన యోగేన కర్మయోగేన చాపరే 26

అన్యేత్వేవమజానంతః శ్రుత్వాఽన్యేభ్య ఉపాసతే
తేఽపి చాతితరంత్యేవ మృత్యుం శ్రుతిపరాయణాః 27

యావత్సంజాయతే కించిత్సత్త్వం స్థావరజంగమమ్
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగాత్తద్విద్ధి భరతర్షభ 28

సమం సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠంతం పరమేశ్వరమ్
వినశ్యత్స్వవినశ్యంతం యః పశ్యతి స పశ్యతి 29

సమం పశ్యన్ హి సర్వత్ర సమవస్థితమీశ్వరమ్
న హినస్త్యాత్మనాఽఽత్మానం తతో యాతి పరాం గతిమ్ 30

ప్రకృత్యైవ హి కర్మాణి క్రియమాణాని సర్వశః
యః పశ్యతి తథాఽఽత్మానమకర్తారం స పశ్యతి 31

యదా భూతపృథగ్భావమేకస్థమనుపశ్యతి
తత ఏవ చ విస్తారం బ్రహ్మ సంపద్యతే తదా 32

అనాదిత్వాన్నిర్మలత్వాత్పరమాత్మాఽయమవ్యయః
శరీరస్థోఽపి కౌంతేయ న కరోతి న లిప్యతే 33

యథా సర్వగతం సౌక్ష్మ్యాదాకాశం నోపలిప్యతే
సర్వత్రావస్థితో దేహే తథాఽత్మా నోపలిప్యతే 34

యథా ప్రకాశయత్యేకః కృత్స్నం లోకమిమం రవిః
క్షేత్రం క్షేత్రీ తథా కృత్స్నం ప్రకాశయతి భారత 35

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరేవమంతరం జ్ఞానచక్షుషా
భూతప్రకృతిమోక్షం చ యే విదుర్యాంతి తే పరమ్ 36

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం త్రయోదశోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

గుణత్రయ విభాగ యోగ

చతుర్దశోఽధ్యాయః

శ్రీ భగవానువాచ :

పరం భూయః ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానానాం జ్ఞానముత్తమమ్
యద్ జ్ఞాత్వా మునయః సర్వే పరాం సిద్ధిమితో గతాః 1

ఇదం జ్ఞానముపాశ్రిత్య మమ సాధర్మ్యమాగతాః
సర్గేఽపి నోపజాయంతే ప్రలయే న వ్యథంతి చ 2

మమ యోనిర్మహద్ బ్రహ్మ తస్మిన్ గర్భం దధామ్యహమ్
సంభవః సర్వభూతానాం తతో భవతి భారత 3

సర్వయోనిషు కౌంతేయ మూర్తయః సంభవంతి యాః
తాసాం బ్రహ్మ మహద్యోనిరహం బీజప్రదః పితా 4

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి గుణాః ప్రకృతిసంభవాః
నిబధ్నంతి మహాబాహో దేహే దేహినమవ్యయమ్ 5

తత్ర సత్త్వం నిర్మలత్వాత్ప్రకాశకమనామయమ్
సుఖసంగేన బధ్నాతి జ్ఞానసంగేన చానఘ 6

రజో రాగాత్మకం విద్ధి తృష్ణాసంగసముద్భవమ్
తన్నిబధ్నాతి కౌంతేయ కర్మసంగేన దేహినమ్ 7

తమస్త్వజ్ఞానజం విద్ధి మోహనం సర్వదేహినామ్
ప్రమాదాలస్య నిద్రాభిస్తన్నిబధ్నాతి భారత 8

సత్త్వం సుఖే సంజయతి రజః కర్మణి భారత
జ్ఞానమావృత్య తు తమః ప్రమాదే సంజయత్యుత 9

రజస్తమశ్చాభిభూయ సత్త్వం భారత వర్ధతే
రజః సత్త్వం తమశ్చైవ తమః సత్త్వం రజస్తథా 10

సర్వద్వారేషు దేహేఽస్మిన్ ప్రకాశ ఉపజాయతే
జ్ఞానం యదా తదా విద్యా ద్వివృద్ధం సత్త్వమిత్యుత 11

లోభః ప్రవృత్తిరారంభః కర్మణామశమః స్పృహా
రజస్యేతాని జాయంతే వివృద్ధే కురునందన 12

అప్రకాశోఽప్రవృత్తిశ్చ ప్రమాదో మోహ ఏవ చ
తమస్యేతాని జాయంతే వివృద్ధే కురునందన 13

యదా సత్త్వే ప్రవృద్ధేతు ప్రలయం యాతి దేహభృత్
తదోత్తమవిదాం లోకానమలాన్ ప్రతిపద్యతే 14

రజసి ప్రలయం గత్వా కర్మసంగిషు జాయతే
తథా తమసి లీనాస్తు మూఢయోనిషు జాయతే 15

కర్మణః సుకృతస్యాహుః సాత్త్వికం నిర్మలం ఫలమ్
రజసస్తు ఫలం దుఃఖమజ్ఞానం తమసః ఫలమ్ 16

సత్త్వాత్ సంజాయతే జ్ఞానం రజసో లోభ ఏవ చ
ప్రమాదమోహౌ జాయతే తమసోఽజ్ఞానమేవ చ 17

ఊర్ధ్వం గచ్ఛంతి సత్త్వేన మధ్యే తిష్ఠంతి రాజసాః
జఘన్యగుణవృత్తిస్థా అధో గచ్ఛంతి తామసాః 18

నాన్యం గుణేభ్యః కర్తారం యదా ద్రష్టాఽనుపశ్యతి
గుణేభ్యశ్చ పరం వేత్తి మద్భావం సోఽధిగచ్ఛతి 19

గుణానేతానతీత్య త్రీన్ దేహీ దేహసముద్భవాన్
జన్మమృత్యుజరాదుఃఖైర్విముక్తోఽమృతమశ్నుతే 20

అర్జున ఉవాచ :

కైర్లింగైస్త్రీన్ గుణానేతానతీతో భవతి ప్రభో
కిమాచారః కథం చైతాంస్త్రీన్ గుణానతివర్తతే 21

శ్రీ భగవానువాచ :

ప్రకాశం చ ప్రవృత్తిం చ మోహమేవ చ పాండవ
న ద్వేష్టి సంప్రవృత్తాని న నివృత్తాని కాంక్షతి 22

ఉదాసీనవదాసీనో గుణైర్యో న విచాల్యతే
గుణా వర్తంత ఇత్యేవ యోఽవతిష్ఠతి నేంగతే 23

సమదుఃఖసుఖస్వస్థః సమలోష్టాశ్మకాంచనః
తుల్యప్రియాప్రియో ధీరస్తుల్యనిందాత్మసంస్తుతిః 24

మానావమానయోస్తుల్యస్తుల్యో మిత్రారిపక్షయోః
సర్వారంభపరిత్యాగీ గుణాతీతః స ఉచ్యతే 25

మాం చ యోఽవ్యభిచారేణ భక్తియోగేన సేవతే
స గుణాన్సమతీత్యైతాన్ బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే 26

బ్రహ్మణో హి ప్రతిష్ఠాఽహమమృతస్యావ్యయస్య చ
శాశ్వతస్య చ ధర్మస్య సుఖస్యైకాంతికస్య చ 27

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం చతుర్దశోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

పంచదశోఽధ్యాయః

శ్రీ భగవానువాచ :

ఊర్ధ్వమూలమధః శాఖమశ్వత్థం ప్రాహురవ్యయమ్
ఛందాంసి యస్య పర్ణాని యస్తం వేద స వేదవిత్ 1

అధశ్చోర్ధ్వం ప్రసృతా యస్య శాఖా
గుణప్రవృద్ధా విషయప్రవాలాః
అధశ్చ మూలాన్యనుసంతతాని
కర్మానుబంధీని మనుష్యలోకే 2

న రూపమస్యేహ తథోపలభ్యతే
నాంతో న చాదిర్న చ సంప్రతిష్ఠా
అశ్వత్థమేనం సువిరూఢమూల
మసంగశస్త్రేణ శతేన ఛిత్వా 3

తతః పరం తత్పదం మార్గితవ్యం
యస్మిన్ గతో న నివర్తేత భూయః
తమేవ చాద్యం పురుషం ప్రపద్యే
యతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతా పురాణీ 4

సంప్రాప్యైనమృషయో జ్ఞానతృప్తాః
కృతాత్మానో వీతరాగాః ప్రశాంతాః
తే సర్వగం సర్వతః ప్రాప్య ధీరా
యుక్తాత్మానః సర్వమేవావిశంతి 5

నిర్మానమోహా జితసంగదోషా
అధ్యాత్మనిష్ఠా వినివృత్తకామాః
ద్వంద్వైర్విముక్తాః సుఖదుఃఖసంజ్ఞై
ర్గచ్ఛంత్యమూఢాః పదమవ్యయం తత్ 6

*వేదాంతవిజ్ఞానవినిశ్చితార్థాః
సంన్యాసయోగేన చ శుద్ధసత్త్వాః
తే బ్రహ్మలోకే చ పరాంతకాలే
పరామృతాః పరిముచ్యంతి దుఃఖాత్ 7

న తద్భాసయతే సూర్యో న శశాంకో న పావకః
యద్గత్వా న నివర్తంతే తద్ధామ పరమం మమ 8

మమైవాంశో జీవలోకే జీవభూతః సనాతనః
మనః షష్ఠానీంద్రియాణి ప్రకృతిస్థాని కర్షతి 9

శరీరం యదవాప్నోతి యచ్చాప్యుత్క్రామతీశ్వరః
గృహీత్వా తాని సంయాతి వాయుర్గంధానివాశయాత్ 10

శ్రోత్రం చక్షుః స్పర్శనం చ రసనం ఘ్రాణమేవ చ
అధిష్ఠాయ మనశ్చాయం విషయానుపసేవతే 11

ఉత్క్రామంతం స్థితం వాపి భుంజానం వా గుణాన్వితమ్
విమూఢా నానుపశ్యంతి పశ్యంతి జ్ఞానచక్షుషః 12

యతంతో యోగినశ్చైనం పశ్యంత్యాత్మన్యవస్థితమ్
యతంతోఽప్యకృతాత్మానో నైనం పశ్యంత్యచేతసః 13

యదాదిత్యగతం తేజో జగద్భాసయతేఽఖిలమ్
యచ్చంద్రమసి యచ్చాగ్నౌ తత్తేజో విద్ధి మామకమ్ 14

గామావిశ్య చ భూతాని ధారయామ్యహమోజసా
పుష్ణామి చౌషధీః సర్వాః సోమో భూత్వా రసాత్మకః 15

అహం వైశ్వానరో భూత్వా ప్రాణినాం దేహమాశ్రితః
ప్రాణాపానసమాయుక్తః పచామ్యన్నం చతుర్విధమ్ 16

సర్వస్య చాహం హృది సన్నివిష్టో
మత్తః స్మృతిర్ జ్ఞానమపోహనం చ
వేదైశ్చ సర్వైరహమేవ వేద్యో
వేదాంతకృద్వేదవిదేవ చాహమ్ 17

*న పుణ్యపాపే మమ నాస్తి నాశో
న జన్మ దేహేంద్రియబుద్ధిరస్తి
న భూమిరాపో న వహ్నిరస్తి
న చానిలో మేస్తి న చాంబరం చ 18

*ఏవం విదిత్వా పరమాత్మరూపం
గుహాశయం నిష్కలమద్వితీయమ్
సమస్తసాక్షిం సదసద్విహీనం
ప్రయాతి శుద్ధం పరమాత్మరూపమ్ 19

ద్వావిమౌ పురుషౌ లోకే క్షరశ్చాక్షర ఏవ చ
క్షరః సర్వాణి భూతాని కూటస్థోఽక్షర ఉచ్యతే 20

ఉత్తమః పురుషస్త్వన్యః పరమాత్మేత్యుదాహృతః
యో లోకత్రయమావిశ్య బిభర్త్యవ్యయ ఈశ్వరః 21

యస్మాత్ క్షరమతీతోఽహమక్షరాదపి చోత్తమః
అతోఽస్మి లోకే వేదే చ ప్రథితః పురుషోత్తమః 22

యో మామేవమసంమూఢో జానాతి పురుషోత్తమమ్
స సర్వవిద్భజతి మాం సర్వభావేన భారత 23

ఇతి గుహ్యతమం శాస్త్రం మయా ప్రోక్తం తవాఽనఘ
ఏతద్ బుద్ధ్వా బుద్ధిమాన్ స్యాత్కృతకృత్యశ్చ భారత 24

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం పంచదశోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

దైవాసుర సంపద్విభాగయోగః

షోడశోఽధ్యాయః

శ్రీ భగవానువాచ :

అభయం సత్త్వసంశుద్ధిర్ జ్ఞానయోగవ్యవస్థితిః
దానం దమశ్చ యజ్ఞశ్చ స్వాధ్యాయస్తప ఆర్జవమ్ 1

అహింసా సత్యమక్రోధస్త్యాగః శాంతిరపైశునమ్
దయా భూతేష్వలోప్త్వం చ మార్దవం హ్రీరచాపలమ్ 2

తేజః క్షమా ధృతిస్తుష్టిరద్రోహో నాభిమానితా
భవంతి సంపదం దైవీమభిజాతస్య భారత 3

దంభో దర్పోఽభిమానశ్చ క్రోధః పారుష్యమేవ చ
అజ్ఞానం చాభిజాతస్య పార్థ సంపదమాసురీమ్ 4

దైవీ సంపద్విమోక్షాయ నిబంధాయాసురీ మతా
మా శుచః సంపదం దైవీమభిజాతోఽసి పాండవ 5

ద్వౌ భూతసర్గౌ లోకేఽస్మిన్ దైవ ఆసుర ఏవ చ
దైవో విస్తరశః ప్రోక్త ఆసురం పార్థ మే శృణు 6

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ జనా న విదురాసురాః
న శౌచం నాపి చాచారో న సత్యం తేషు విద్యతే 7

అసత్యమప్రతిష్ఠం చ జగదాహురనీశ్వరమ్
అపరస్పరసంభూతమకంచిత్కామహేతుకమ్ 8

ఏతాం దృష్టిమవష్టభ్య నష్టాత్మానోఽల్పబుద్ధయః
ప్రభవంత్యుగ్రకర్మాణః క్షయాయ జగతోఽహితాః 9

కామమాశ్రిత్య దుష్పూరం దంభమానమదాన్వితాః
అసద్గ్రహాశ్రితాః క్రూరాః ప్రచరంత్యశుచివ్రతాః 10

చింతామపరిమేయాం చ ఫలయాంతాముపాశ్రితాః
కామోపభోగపరమా ఏతావదితి నిశ్చితాః 11

ఆశాపాశశతైర్బద్ధాః కామక్రోధపరాయణాః
ఈహంతే కామలోభార్థమన్యాయేనార్థసంచయాన్ 12

ఇదమద్య మయా లబ్ధమిమం ప్రాప్స్యే మనోరథమ్
ఇదమస్తీదమపి మే భవిష్యతి పునర్ధనమ్ 13

అసౌ మయా హతః శత్రుర్హనిష్యే చాపరానపి
ఈశ్వరోఽహమహం యోగీ సిద్ధోఽహం బలవాన్ సుఖీ 14

ఆఢ్యోఽభిజనవానస్మి కోఽన్యోస్తి సదృశో మయా
యక్ష్యే దాస్యామి మోదష్యే ఇత్యజ్ఞానవిమోహితాః 15

అనేకచిత్తా విభ్రాంతా మోహస్యైవ వశంగతాః
ప్రసక్తాః కామభోగేషు పతంతి నిరయేఽశుచౌ 16

ఆత్మసంభావితాః స్తబ్ధా ధనమానమదాన్వితాః
యజంతే నామయజ్ఞైస్తే దంభేనాఽవిధిపూర్వకమ్ 17

అహంకారం బలం దర్పం కామం క్రోధం చ సంశ్రితాః
మామాత్మపరదేహేషు ప్రద్విషంతోఽభ్యసూయకాః 18

తానహం ద్విషతః క్రూరాన్ సంసారేషు నరాధమాన్
క్షిపామ్యజస్రమశుభాస్వాసురీష్వేవ యోనిషు 19

ఆసురాం యోనిమాపన్నా మూఢా జన్మని జన్మని
మామప్రాప్యైవ కౌంతేయ తతో యాంత్యధమాం గతిమ్ 20

త్రివిధం నరకస్యేదం ద్వారం నాశనమాత్మనః
కామః క్రోధస్తథా లోభస్తస్మాదేతత్ త్రయం త్యజేత్ 21

ఏతైర్వియుక్తః కౌంతేయ తమోద్వారైస్త్రిభిర్నరః
ఆచరత్యాత్మనః శ్రేయస్తతో యాతి పరాం గతిమ్ 22

యః శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య వర్తతే కామకారతః
న స సిద్ధి మవాప్నోతి న సుఖం న పరాం గతిమ్ 23

తస్మాచ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే కార్యాఽకార్యవ్యవస్థితౌ
జ్ఞాత్వా శాస్త్రవిధానోక్తం కర్మ కర్తుమిహార్హసి 24

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం షోడశోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

(శ్రద్ధాత్రయ విభాగ యోగః)

సప్తదశోఽధ్యాయః

అర్జున ఉవాచ :

యే శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య వర్తంతే శ్రద్ధయాన్వితాః
తేషాం నిష్ఠా తు కా కృష్ణ సత్త్వమాహో రజస్తమః 1

శ్రీ భగవానువాచ :

త్రివిధా భవతి శ్రద్ధా దేహినాం సా స్వభావజా
సాత్త్వికీ రాజసీ చైవ తామసీ చేతి తాః శృణు 2

సత్త్వానురూపా సర్వస్య శ్రద్ధా భవతి భారత
శ్రద్ధామయోఽయం పురుషో యో యచ్ఛ్రద్ధః స ఏవ సః 3

యజంతే సాత్త్వికా దేవాన్ యక్షరక్షాంసి రాజసాః
భూత ప్రేత పిశాచాంశ్చ యజంతే తామసా జనాః 4

అశాస్త్రవిహితం ఘోరం తపస్తప్యంతి యే జనాః
దంభాహంకారసంయుక్తాః కామరాగబలాన్వితాః 5

కర్షయంతః శరీరస్థం భూతగ్రామమచేతనమ్
మాం చైవాంతః శరీరస్థం తాన్విద్ధ్యాసుర నిశ్చయాన్ 6

ఆహారస్త్వపి సర్వస్య త్రివిధో భవతి ప్రియః
యజ్ఞస్తప స్తథా దానం తేషాం భేదమిమం శృణు 7

ఆయుః సత్త్వబలారోగ్యసుఖప్రీతివివర్ధనాః
రస్యాః స్నిగ్ధాః స్థిరా హృద్యా ఆహారాః సాత్త్వికప్రియాః 8

కట్వమ్లలవణాత్యుష్ణతీక్ష్ణరూక్షవిదాహినః
ఆహారా రాజసస్యేష్టా దుఃఖశోకాఽమయప్రదాః 9

యాతయామం గతరసం పూతి పర్యుషితం చ యత్
ఉచ్ఛిష్టమపి చామేధ్యం భోజనం తామసప్రియమ్ 10

అఫలాకాంక్షిభిర్యజ్ఞో విధిదృష్టో య ఇజ్యతే
యష్టవ్యమిత్యేవ మనః సమాధాయ స సాత్త్వికః 11

అభిసంధాయ తు ఫలం దంభార్థమపి చైవ యత్
ఇజ్యతే విద్ధి తం యజ్ఞం రాజసం చలమధ్రువమ్ 12

విధిహీనమసృష్టాన్నం మంత్రహీనమదక్షిణమ్
శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం తామసం పరిచక్షతే 13

దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞపూజనం శౌచమార్జవమ్
బ్రహ్మచర్యమహింసా చ శారీరం తప ఉచ్యతే 14

అనుద్వేగకరం వాక్యం సత్యం ప్రియహితం చ యత్
స్వాధ్యాయాభ్యసనం చైవ వాఙ్మయం తప ఉచ్యతే 15

మనః ప్రసాదః సౌమ్యత్వం మౌనమాత్మవినిగ్రహః
భావసంశుద్ధిరిత్యేత త్తపో మానసముచ్యతే 16

శ్రద్ధయా పరయోపేతం తపస్తత్ త్రివిధం నరైః
అఫలాకాంక్షిభిర్యుక్తైః సాత్త్వికం పరిచక్షతే 17

సత్కారమానపూజార్థం తపో దంభేన చైవ యత్
క్రియతే తదిహ ప్రోక్తం రాజసం చలమధ్రువమ్ 18

మూఢగ్రాహేణాత్మనో యత్పీడయా క్రియతే తపః
పరస్యోత్సాదనార్థం వా తత్తామసముదాహృతమ్ 19

దాతవ్యమితి యద్దానం దీయతేఽనుపకారిణే
దేశే కాలే చ పాత్రే చ తద్దానం సాత్త్వికం స్మృతమ్ 20

యత్తు ప్రత్యుపకారార్థం ఫలముద్దిశ్య వా పునః
దీయతే చ పరిక్లిష్టం తద్ రాజసమితి స్మృతమ్ 21

అదేశకాలే యద్దానమపాత్రేభ్యశ్చ దీయతే
అసత్కృతమవజ్ఞాతం తత్తామసముదాహృతమ్ 22

ఓం తత్సదితి నిర్దేశో బ్రహ్మణస్త్రివిధః స్మృతః
బ్రాహ్మణాస్తేన వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ విహితాః పురా 23

తస్మాదోమిత్యుదాహృత్య యజ్ఞదానతపఃక్రియాః
ప్రవర్తంతే విధానోక్తాః సతతం బ్రహ్మవాదినామ్ 24

తదిత్యనభిసంధాయ ఫలం యజ్ఞతపఃక్రియాః
దానక్రియాశ్చ వివిధాః క్రియంతే మోక్షకాంక్షిభిః 25

సద్భావే సాధుభావే చ సదిత్యేతత్ప్రయుజ్యతే
ప్రశస్తే కర్మణి తథా సచ్ఛబ్దః పార్థ గీయతే 26

యజ్ఞే తపసి దానే చ స్థితిః సదితి చోచ్యతే
కర్మ చైవ తదర్థీయం సదిత్యేవాభిధీయతే 27

అశ్రద్ధయా హుతం దత్తం తపస్తప్తం కృతం చ యత్
అసదిత్యుచ్యతే పార్థ న చ తత్ప్రేత్య నో ఇహ 28

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం సప్తదశోఽధ్యాయః

శ్రీమద్ భగవద్గీతా

మోక్ష సంన్యాస యోగః

అష్టాదశోఽధ్యాయః

అర్జున ఉవాచ :

సంన్యాసస్య మహాబాహో తత్త్వమిచ్ఛామి వేదితుమ్
త్యాగస్య చ హృషీకేశ పృథక్కేశినిషూదన 1

శ్రీ భగవానువాచ :

కామ్యానాం కర్మణాం న్యాసం సంన్యాసం కవయో విదుః
సర్వకర్మఫలత్యాగం ప్రాహుస్త్యాగం విచక్షణాః 2

త్యాజ్యం దోషవదిత్యేకే కర్మ ప్రాహుర్మనీషిణః
యజ్ఞదానతపః కర్మ న త్యాజ్యమితి చాపరే 3

నిశ్చయం శృణు మే తత్ర త్యాగే భరతసత్తమ
త్యాగో హి పురుషవ్యాఘ్ర త్రివిధః సంప్రకీర్తితః 4

యజ్ఞదానతపః కర్మ న త్యాజ్యం కార్యమేవ తత్
యజ్ఞో దానం తపశ్చైవ పావనాని మనీషిణామ్ 5

ఏతాన్యపి చ కర్మాణి సంగం త్యక్త్వా ఫలాని చ
కర్తవ్యానీతి మే పార్థ నిశ్చితం మతముత్తమమ్ 6

నియతస్య చ సంన్యాసః కర్మణో నోపపద్యతే
మోహాత్తస్య పరిత్యాగస్తామసః పరికీర్తితః 7

దుఃఖమిత్యేవ యః కర్మ కాయక్లేశభయాత్ త్యజేత్
స కృత్వా రాజసం త్యాగం నైవ త్యాగఫలం లభేత్ 8

కార్యమిత్యేవ యత్కర్మ నియతం క్రియతేఽర్జున
సంగం త్యక్త్వా ఫలం చైవ స త్యాగః సాత్త్వికో మతః 9

న ద్వేష్ట్యకుశలం కర్మ కుశలే నానుషజ్జతి
త్యాగీ సత్త్వసమావిష్టో మేధావీ ఛిన్నసంశయః 10

న హి దేహభృతా శక్యం త్యక్తుం కర్మాణ్యశేషతః
యస్తు కర్మఫలత్యాగీ స త్యాగీత్యభిధీయతే 11

అనిష్టమిష్టం మిశ్రం చ త్రివిధం కర్మణః ఫలమ్
భవత్యత్యాగినాం ప్రేత్య న తు సంన్యాసినాం క్వచిత్ 12

పంచైతాని మహాబాహో కారణాని నిబోధ మే
సాంఖ్యే కృతాంతే ప్రోక్తాని సిద్ధయే సర్వకర్మణామ్ 13

అధిష్ఠానం తథా కర్తా కరణం చ పృథగ్విధమ్
వివిధాశ్చ పృథక్ చేష్టా దైవం చైవాత్ర పంచమమ్ 14

శరీరవాఙ్మనోభిర్యత్కర్మ ప్రారభతేఽర్జున
న్యాయ్యం వా విపరీతం వా పంచైతే తస్య హేతవః 15

తత్రైవ సతి కర్తారమాత్మానం కేవలం తు యః
పశ్యత్యకృతబుద్ధిత్వాన్న స పశ్యతి దుర్మతిః 16

యస్య నాహంకృతో భావో బుద్ధిర్యస్య న లిప్యతే
హత్వాపి స ఇమాంల్లోకాన్న హంతి న నిబధ్యతే 17

జ్ఞానం జ్ఞేయం పరిజ్ఞాతా త్రివిధా కర్మచోదనా
కరణం కర్మ కర్తేతి త్రివిధః కర్మసంగ్రహః 18

జ్ఞానం కర్మ చ కర్తా చ త్రిధైవ గుణభేదతః
ప్రోచ్యతే గుణసంఖ్యానే యథావచ్ఛృణు తాన్యపి 19

సర్వభూతేషు యేనైకం భావమవ్యయమీక్షతే
అవిభక్తం విభక్తేషు తత్ జ్ఞానం విద్ధి సాత్త్వికమ్ 20

పృథక్త్వేన తు యద్‌జ్ఞానం నానాభావాన్ పృథగ్విధాన్
వేత్తి సర్వేషు భూతేషు తద్రాజసమితి స్మృతమ్ 21

యదకృత్స్నవదేకస్మిన్ కార్యే సక్తమహేతుకమ్
అతత్త్వార్థవదల్పం చ తత్తామసముదాహృతమ్ 22

నియతం సంగరహితమరాగద్వేషతః కృతమ్
అఫలప్రేప్సునా కర్మ యత్తత్సాత్త్వికముచ్యతే 23

యత్తు కామేప్సునా కర్మ సాహంకారేణ వా పునః
క్రియతే క్లేశబహులం తద్రాజసమితి స్మృతమ్ 24

అనుబంధం క్షయం హింసామనవేక్ష్య చ పౌరుషమ్
మోహాదారభ్యతే కర్మ యత్తత్తామసముచ్యతే 25

ముక్తసంగోఽనహంవాదీ ధృత్యుత్సాహసమన్వితః
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోర్నిర్వికారః కర్తా సాత్త్విక ఉచ్యతే 26

రాగీ కర్మఫలప్రేప్సుర్లుబ్ధో హింసాత్మకోఽశుచిః
హర్షశోకాన్వితః కర్తా రాజసః పరికీర్త్యతే 27

అయుక్తః ప్రాకృతః స్తబ్ధః శఠో నైష్కృతికోఽలసః
విషాదీ దీర్ఘసూత్రశ్చ కర్తా తామస ఉచ్యతే 28

బుద్ధేర్భేదం ధృతేశ్చైవ గుణతస్త్రివిధం శృణు
ప్రోచ్యమానమశేషేణ పృథక్త్వేన ధనంజయ 29

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ కార్యాకార్యే భయాభయే
బంధం మోక్షం చ యా బుద్ధిర్వేద సా సాత్త్వికీమతా 30

యయా ధర్మమధర్మం చ కార్యం చాకార్యమేవ చ
యథావన్నాభిజానాతి బుద్ధిః సా పార్థ రాజసీ 31

అధర్మం ధర్మమితి యా మన్యతే తమసోన్వితాః
సర్వార్థాన్ విపరీతాంశ్చ బుద్ధిః సా తామసీ మతా 32

ధృత్యా యయా ధారయతే మనఃప్రాణేంద్రియక్రియాః
యోగేనాఽవ్యభిచారిణ్యా ధృతిః సా పార్థసాత్త్వికీ 33

యయా తు ధర్మకామార్థాన్ ధృత్యా ధారయతేఽర్జున
ప్రసంగేన ఫలాకాంక్షీ ధృతిః సా పార్థ రాజసీ 34

యయా స్వప్నం భయం శోకం విషాదం మదమేవ చ
న విముంచతి దుర్మేధా ధృతిః సా తామసీ మతా 35

సుఖం త్విదానీం శృణు మే త్రివిధం భరతర్షభ
అభ్యాసాద్రమతే యత్ర దుఃఖాంతం చ నిగచ్ఛతి 36

యత్తదాత్వే విషమివ పరిణామేఽమృతోపమమ్
తత్సుఖం సాత్త్వికం విద్యాదాత్మబుద్ధిప్రసాదజమ్ 37

విషయేంద్రియసంయోగాద్యత్తదాత్వేఽమృతోపమమ్
పరిణామే విషమివ తద్ రాజసమితి స్మృతమ్ 38

యదగ్రే చానుబంధే చ సుఖం మోహనమాత్మనః
నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం తత్తామసముదాహృతమ్ 39

న తదస్తి పృథివ్యాం వా దివి దేవేషు వా పునః
సత్త్వం ప్రకృతిజైర్ముక్తం యదేభిః స్యాత్ త్రిభిర్గుణైః 40

బ్రాహ్మణ క్షత్రియ విశాం శూద్రాణాం చ పరంతప
కర్మాణి ప్రవిభక్తాని స్వభావప్రభవైర్గుణైః 41

శమోదమస్తపః శౌచం క్షాంతిరార్జవమేవ చ
జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం బ్రహ్మకర్మ స్వభావజమ్ 42

శౌర్యం తేజో ధృతిర్దాక్ష్యం యుద్ధే చాప్యపలాయనమ్
దానమీశ్వరభావశ్చ క్షాత్రం కర్మ స్వభావజమ్ 43

కృషిగోరక్షవాణిజ్యం వైశ్యం కర్మ స్వభావజమ్
పర్యుత్థానాత్మకం కర్మ శూద్రస్యాపి స్వభావజమ్ 44

స్వే స్వే కర్మణ్యభిరతః సంసిద్ధిం లభతే నరః
స్వకర్మనిరతః సిద్ధిం యథా విదంతి తచ్ఛృణు 45

వివిక్తసేవీ లఘ్వాశీ యతవాక్కాయమానసః
ధ్యానయోగపరో నిత్యం వైరాగ్యం సముపాశ్రితః 52

అహంకారం బలం దర్పం కామం క్రోధం పరిగ్రహమ్
విముచ్య నిర్మమః శాంతో బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే 53

బ్రహ్మభూతః ప్రసన్నాత్మా న శోచతి న కాంక్షతి
సమః సర్వేషు భూతేషు మద్భక్తిం లభతే పరామ్ 54

భక్త్యా మామభిజానాతి యావాన్యశ్చాస్మి తత్త్వతః
తతో మాం తత్త్వతో జ్ఞాత్వా విశతే తదనంతరమ్ 55

సర్వకర్మాణ్యపి సదా కుర్వాణో మద్వ్యపాశ్రయః
మత్ప్రసాదాదవాప్నోతి శాశ్వతం పదమవ్యయమ్ 56

చేతసా సర్వకర్మాణి మయి సంన్యస్య భారత
బుద్ధియోగం సమాశ్రిత్య మచ్చిత్తః సతతం భవ 57

మచ్చిత్తః సర్వదుర్గాణి మత్ప్రసాదాత్తరిష్యసి
అథ చేత్త్వమహంకారాన్న శ్రోష్యసి వినంక్ష్యసి 58

యదహంకారమాశ్రిత్య న యోత్స్య ఇతి మన్యసే
మిథ్యైష వ్యవసాయస్తే ప్రకృతిస్త్వాం నియోక్ష్యతి 59

స్వభావజేన కౌంతేయ నిబద్ధః స్వేన కర్మణా
కర్తుం నేచ్ఛసి యన్మోహాత్కరిష్యస్యవశోఽపి తత్ 60

ఈశ్వరః సర్వభూతానాం హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి
భ్రామయన్ సర్వభూతాని యంత్రారూఢాని మాయయా 61

తమేవ శరణం గచ్ఛ సర్వభావేన భారత
తత్ప్రసాదాత్పరాం శాంతిం స్థానం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతమ్ 62

ఇతి తే జ్ఞానమాఖ్యాతం గుహ్యాద్గుహ్యతరం మయా
విమృశ్యైతదశేషేణ యదిచ్ఛసి తథా కురు 63

సర్వగుహ్యతమం భూయః శృణు మే పరమం వచః
ఇష్టోఽసి మే దృఢమతి తతో వక్ష్యామి తే హితమ్ 64

మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కురు
మామేవైష్యసి సత్యం తే ప్రతిజానే ప్రియోఽసి మే 65

సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ
అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా శుచః 66

ఇదం తే నాతపస్కాయ నాభక్తాయ కథాచన
న చాఽశుశ్రూషవే వాచ్యం న చ మాం యోఽభ్యసూయతి 67

య ఇదం పరమం గుహ్యం మద్భక్తేష్వభిధాస్యతి
భక్తిం మయి పరాం కృత్వా స మామేష్యత్యసంశయమ్ 68

న చ తస్మాన్మనుష్యేషు కశ్చిన్మే ప్రియకృత్తమః
భవితా న చ మే తస్మాదన్యః ప్రియతరో భువి 69

అధ్యేష్యతే చ య ఇమం ధర్మ్యం సంవాదమావయోః
జ్ఞానయజ్ఞేన తేనాహమిష్టః స్యామితి మే మతిః 70

శ్రద్ధావాననసూయశ్చ శృణుయాదపి యో నరః
సోఽపి ముక్తః శుభాంల్లోకాన్ప్రాప్నుయాత్పుణ్యకర్మణామ్ 71

కచ్చిదేతచ్ఛ్రుతం పార్థ త్వయైకాగ్రేణ చేతసా
కచ్చిదజ్ఞానసంమోహః ప్రణష్టస్తే ధనంజయ 72

సంజయ ఉవాచ :

*రాజన్భగవతో వాక్యం నిగమాగమగర్భితమ్
నిశమ్య స్వస్థమనసా ప్రహ్వోఽవోచదథార్జున 73

నష్టో మోహః స్మృతిర్లబ్ధా త్వత్ప్రసాదాన్మయాఽచ్యుత
స్థితోఽస్మి గతసందేహః కరిష్యే వచనం తవ 74

ఇత్యహం వాసుదేవస్య పార్థస్య చ మహాత్మనః
సంవాదమిమమశ్రౌషమద్భుతం రోమహర్షణమ్ 75

వ్యాసప్రసాదాచ్ఛ్రుతవానేతద్ గుహ్యతరం మహత్
యోగం యోగేశ్వరాత్కృష్ణాత్ సాక్షాత్కథయతః స్వయమ్ 76

రాజన్ సంస్మృత్య సంస్మృత్య సంవాదమిమమద్భుతమ్
కేశవార్జునయోః పుణ్యం హృష్యామి చ ముహుర్ముహుః 77

తచ్చ సంస్మృత్య సంస్మృత్య రూపమత్యద్భుతం హరేః
విస్మయో మే మహారాజ హృష్యే చ పునః పునః 78

యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః
తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిర్ధ్రువా నీతిర్మతిర్మమ 79

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాయాం అష్టాదశోఽధ్యాయః

ఓం తత్సత్